

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet ved Institutt for landskapsplanlegging (ILP) ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB). Oppgaven markerer slutten av et 5-årig mastergradsstudiet ved By- og regionplanlegging. Oppgaven utgjør 30 studiepoeng.

Temaet for oppgaven er medvirkning i kommunal planlegging. Arbeidet med oppgaven har gitt meg innsikt i kommunal planlegging, både med de utfordringer og muligheter som ligger i tilgjengelige verktøy for medvirkning.

Takk til alle som har stilt opp på intervju og svart på spørreskjemaet.

Takk til Steinar Gaustad og Ingrid Voll ved planavdelingen i Orkdal kommune for tilgang på dokumenter og svar på mine spørsmål.

Jeg vil også rette en stor takk til min veileder Eva Falleth for gode råd og innspill til oppgaven og min biveileder Gro Sandkjær Hanssen for hjelp med dataanalysen og god støtte.

Takk til mine nærmeste for at dere alltid stiller opp, en spesiell takk til pappa for støtte og gode innspill.

Takk til alle mine venner som har gjort studietiden på Ås uforglemmelig.

Til slutt vil jeg takke Tiril Wormdal Selboe for å ha beriket studietiden. Og ikke minst til min kjære, Ole Kristian Krogh, takk for oppmuntrende kommentarer og at du har trua på meg.

Oslo, august 2013

Astrid Røhme

Sammendrag

Medvirkning i kommunal planlegging er lovpålagt gjennom Plan- og bygningsloven av 8.mai 2009. Loven angir minimumskravene for medvirkning, samtidig som det oppfordres til «aktiv medvirkning» (pbl §5-1). Like før iverksetting av den nye plan- og bygningsloven igangsatte Orkdal kommune et større planarbeid «Orkdal 2040», som ble utarbeidet etter den nye lovens bestemmelser. På grunn av økt befolkningsvekst og knapphet på areal, ønsket man et styringsverktøy for den videre sentrumsutvikling. Prosjektet ble initiert av administrasjonen i Orkdal kommune og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Prosjektet skulle munne ut i en kommunedelplan for tettstedene Orkanger, Fannrem og Gjølme som skulle legge føringer fram mot 2040. Prosjektet hadde god økonomi noe som gav et stort handlingsrom. Målsettingen var ambisiøs, prosjektet skulle sette standarden for brukermedvirkning i statlig, regional og kommunal planlegging og bli «*Norges beste planprosess*».

Orkdal 2040 var en prosess hvor det ble tatt i bruk utvidede former for medvirkning. Det er interessant å se nærmere på erfaringene knyttet til praksis der utvidede former for medvirkning ble tatt i bruk. I prosessen ble det satset høyt på medvirkning og det ble tatt i bruk mange tradisjonelle tiltak i tillegg til nyskapende tiltak som egen nettside og SimOrkdal, et visualiseringsverktøy på nettet.

Hvordan de ulike medvirkningstiltakene ble brukt og vurdert av lokalsamfunnet er studert gjennom spørreundersøkelse, intervju og dokumentanalyse. Hensikten er å belyse hvordan medvirkningsprosessen ble ivaretatt i et spesifikt planarbeid. Undersøkelsen viser at de tiltakene som ble brukt og vurdert som et godt verktøy var de tradisjonelle virkemidlene som folkemøte, bruk av mediene, innspill og høring. Satsningen SimOrkdal som skulle bidra til å bedre brukermedvirkning ble i liten grad brukt. Målet og de tilrettelagte virkemidlene var mer omfattende og inkluderende enn i en vanlig kommuneplanprosess. Fokuset på medvirkning skapte høye forventninger i lokalsamfunnet, og de iverksatte tiltakene nådde til tider ikke opp til disse forventningene. Dette førte blant annet til lokale initiativ og engasjement i tillegg til prosjektets opplegg for medvirkning.

Undersøkelsen viser at politikerne (100%) var veldig fornøyde med prosessen, mens velforeninger/grendelag som var like engasjerte og aktive er lite fornøyd (16%). Dette kan tyde på at hvor fornøyd man er med prosessen, avhenger av hvilken rolle man hadde og til en viss grad forventningene til planlegging. Rammene for medvirkning var noe uklare. I Orkdal 2040 ble det lagt opp til bred medvirkning uten noen form for avgrensning, mens prosessen skulle munne ut i en kommunedelplan som har klare rammer. Å avklare hvilke rammer som gjelder og legge noen føringer på hva som kan påvirkes er viktig når man inviterer til deltakelse.

Intensjonene var gode, målene høye, men resultatene sto ikke til forventningene.

Abstract

Participation in municipal planning is mandated through the Planning and Building Act of May 8, 2009. The law sets the minimum requirements for participation, while it encourages to "active participation" (PBA § 5-1). Just before the introduction of the new Planning and Building Act Orkdal initiated a larger planning named "Orkdal 2040", which was elaborated according to the new law. The project was lanced due to increased population growth and scarcity of land, and they desired a management tool for the further development of the city-center. The project was initiated by the administration in Orkdal Municipality and the County Governor of the region Sør-Trøndelag. The project should result in a part-strategic municipal plan for the urbanisation of Orkanger, Fannrem and Gjølme that would set some guidelines up to 2040. The project had good economy which enhanced good opportunities. The goal was ambitious and the project was meant to set the standard for user participation both in state, regional and municipal planning and therefore be "Norway's best planning process."

Orkdal 2040 was a process where extended forms of participation were introduced. It is interesting to look at the experiences related to the practice of the different participation methods that were used. In the process which focused on a high grade of participation they used many traditional methods as well as more innovative methods such as the Municipality's own website and SimOrkdal, a modern online visualization tool. To study which methods were most efficient for participating in the project the Municipality made surveys, interviews and document-analysis for evaluation. The purpose was to illustrate how the participation process was maintained in this specific planning according to the aim of being "Norway's best planning process". The study shows that the traditional methods such as open meetings, using the media, consulting the people and letting them give input were most successful. The focus on SimOrkdal that should facilitate the participation for the user was not significantly used.

The goal and the adapted tools were more extensive and inclusive than in an ordinary municipal planning process. The focus on high participation of the community created big expectations in the local community groups and associations, and the measures to reach these expectations did not always satisfy this aim which led to a local initiative and commitment in addition to and parallel to the real project's initially call for contribution.

The study shows that the politicians (100%) were very satisfied with the process, while associations / community groups who were equally committed and active were not satisfied (16%). This suggests that how satisfied you are with the process depends on which role one has and to some extent the expectations. The framework for the participation was somewhat unclear. Orkdal 2040 initiated a

wide participation without any delimitation whereas the process should culminate in a part-strategic municipal plan that already had certain definitions. Defining the restrictions of the project as well as preparing the participants on what parts of the plan their influence can have an impact is important when one invites for participation.

The intentions were good, the goals high however the results did not meet the expectations.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
Sammendrag	2
Abstract	3
Del 1 – Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	7
1.2 Problemstilling.....	8
Del 2 – Oppgavens beskrivelse.....	9
2.1 Orkdal kommune.....	9
2.2 Orkdal 2040	10
Del 3 - Teori	13
3.1 Planlegging	13
3.2 Planleggingsteori	13
3.3 Demokrati.....	16
3.4 Medvirkning – hva er det?.....	18
Del 4 – Metode.....	25
4.1 Kvantitativ metode.....	25
4.2 Kvalitativ metode	26
4.3 Praktisk gjennomføring	27
4.4 Validitet og reliabilitet.....	30
Del 5 – Analyse	31
5.1 Orkdal 2040	31
5.2 Medvirkningsmulighetene.....	40
5.3 Nettbasert deltakelse	61
5.4 Vurdering av planprosess og medvirkning	74
Del 6 – Oppsummering og konklusjon	85
6.1 Oppsummering.....	85
6.2 Konklusjon	87

Kilder.....	89
Tabelloversikt	91
Figuroversikt.....	91
Vedlegg 1	
Vedlegg 2	

Del 1 – Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Administrasjonen i Orkdal kommune og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag så behovet for en samordnet planlegging for å oppnå en bærekraftig tettstedsutvikling basert på fortetting. Det ble brukt i underkant av 8,5 millioner kroner på prosessen, hvor 4 millioner var skjønnsmidler fra Fylkesmannen. Ønsket var å få til en prosess som skulle sette standarden for brukermedvirkning i statlig, regional og kommunal planlegging. På grunn av planarbeidets omfang ble fokus på medvirkning vektlagt. Det ble lagt til rette for at innbyggerne kunne si sine meninger og delta tidlig i prosessen.

I 2008, like før den nye plan- og bygningsloven ble iverksatt, igangsatte Orkdal kommune et overordnet planprosjekt «Orkdal 2040» med en prosjekttid på 2 år. Kommunen ønsket å gjennomføre planleggingen i tråd med den nye lovens bestemmelser. Prosjektet skulle samordne flere utredninger og munne ut i en kommunedelplan for tettstedene Orkanger, Fannrem og Gjølme. Planlegging etter plan – og bygningsloven, med juridisk bindende arealplan kan ha store innvirkninger for grunneiere, naboer, næringsliv, organiserte og uorganiserte interesser og samfunnet. En arealplan legger føringer for bruk og videre utvikling, og det er viktig at berørte får en reell medvirkningsmulighet i planprosessen for å sikre legitimitet og ivareta demokratiske og rettssikkerhetsmessige prinsipper (Falleth & Saglie 2011).

Det er interessant å se nærmere på erfaringene knyttet til praksis der utvidede former for medvirkning ble tatt i bruk. Målet med denne oppgaven er å se nærmere på hvordan lokalsamfunnet benyttet og vurderte de ulike medvirkningstiltakene som ble iverksatt. En vurdering av medvirkningstiltakene og planprosjektet på et generelt grunnlag kan bidra til å belyse hvordan medvirkningsprosessen ble ivaretatt. Noe som igjen kan gi et grunnlag for hvordan medvirkning kan tilrettelegges og gjennomføres for å inkludere berørte parter og befolkningen. Denne oppgaven tar for seg hvordan medvirkning fungerte i et spesifikt planprosjekt, men temaet medvirkning er relevant og aktuelt i alle planarbeid etter plan- og bygningsloven.

1.2 Problemstilling

Fokuset i denne oppgaven er kommunal planlegging. Jeg vil se nærmere på medvirkning i en særskilt planprosess hvor det ble fokusert og lagt vekt på medvirkning og deltakelse fra planstart. Ved å studere denne planprosessen og hvordan de ulike medvirkningstiltakene fungerte og ble vurdert av deltakerne vil en ikke uten videre kunne overføre resultatene til andre planprosesser. Prosessen er beskrevet som kontekstavhengig (Yin 2009). Men jeg håper oppgaven kan belyse erfaringer fra til et prosjekt med god økonomi hvor ulike medvirkningstiltak kunne bli prøvd ut. Forhåpentligvis vil oppgaven avdekke hvilke faktorer som påvirker medvirkningsprosesser, relevante utfordringer og muligheter. På bakgrunn av dette har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvordan ble medvirkning i Orkdal 2040 ivaretatt?

For å kunne svare på denne problemstillingen har jeg valgt ut følgende forskningsspørsmål jeg ønsker å se nærmere på:

1. Hvordan var planprosessen organisert?
2. Hvilke medvirkningstiltak ble gjennomført og hvordan ble disse vurdert av deltakerne?
3. Hvordan ble nye medvirkningsformer på internett ble brukt og vurdert?
4. Hvordan ble planprosessen i helhet vurdert av deltakerne i planprosessen?

Det første spørsmålet gir et bilde på den organisatoriske oppbyggingen og hvordan Orkdal 2040 ble gjennomført. De to neste spørsmålene vurderer de ulike medvirkningstiltakene som ble iverksatt, med særlig fokus på hvordan ny teknologi over internett ble mottatt og brukt av deltakerne.

Muligheter for å komme med innspill og kommentarer over internett kan fungere som et lavterskeltilbud for å nå ut til grupper som sjelden deltar i planprosesser, derfor kan det være interessant å vurdere de ulike funksjonene og verktøyene som ble iverksatt. I det siste forskningsspørsmålet vil jeg se nærmere på hvordan planprosessen ble opplevd av de ulike deltakerne og i hvilken grad de føler de har medvirket. Dette handler om hvilke holdninger de ulike deltakerne har, hvilke roller som ble spilt og ikke minst hvilke erfaring man kan dra nytte av i denne sammenheng. Til sammen vil dette belyse hvordan medvirkningen i planprosessen Orkdal 2040 ble ivaretatt.

De ulike spørsmålene vil bli behandlet i hvert sitt delkapittel i kapittel 5.

Del 2 – Oppgavens beskrivelse

Oppgaven omhandler medvirkning i kommunal planlegging. I dette kapittelet vil jeg gi en kort presentasjon av kommunen planprosjektet ble gjennomført i. Dette for å få et innblikk i konteksten for prosessen. Videre følger en kort beskrivelse av Orkdal 2040.

2.1 Orkdal kommune

Orkdal kommune ligger i Sør-Trøndelag fylke, rundt 45 km sørvest for Trondheim.

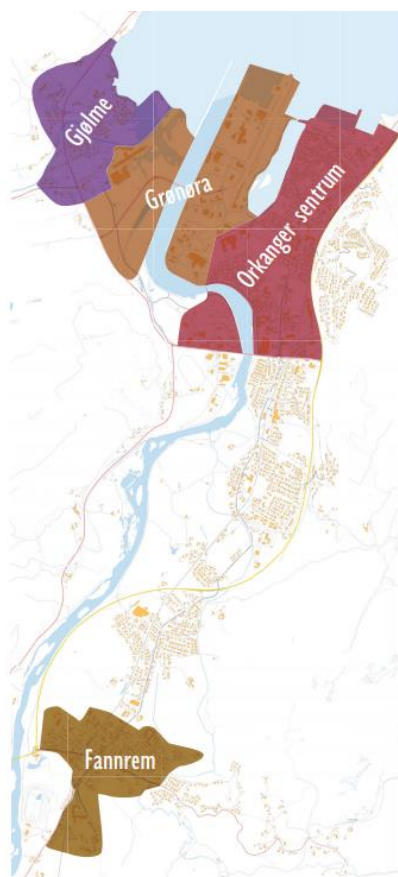
Kommunen har et totalt areal på 594 km² med 11 519 innbyggere ved inngangen av 2013 (Statistisk sentralbyrå 2013). Øst for elva ligger en nesten sammenhengende bebyggelse fra Orkanger til Fannrem. Fannrem og Orkanger danner Sør-Trøndelags nest største tettsted etter Trondheim. Ved fjorden vest for elva ligger Gjølme. Det er disse tre tettstedene som omhandles i kommunedelplanen for sentrumsområdene i Orkdal.

Kommunen er gunstig plassert i nærhet til elv og fjord med havn. Kommunen er et trafikk-knutepunkt for sørvestre del av Sør Trøndelag. Kommune har et godt utviklet infrastrukturnett med E39 som hovedtrafikkåre fra Trondheim vestover og til kystkommunene.

Orkdal er regionsenter med flere sentrale institusjoner som Orkdal Sjukehus, Orkdal videregående skole og lensmannskontor for Orkdal/Agdenes. Næringslivet er basert på industri, handel og jordbruk. Industrien har dype røtter i Orkdal helt fra slutten av 1800-tallet. Kommunen omtaler seg selv om industrikommune nr. 1. Industri- og næringsområdet Grønøra ligger i tilknytning til Orkanger havn som er en av de viktigste i Trondheimsregionen.

Figur 1. Kart over Orkdal kommune

Figur 2. Tettstedene og næringsområdet i Orkdal (Selberg 2009)

Sentrumsutvikling

Orkanger sentrum har i stor grad fulgt utviklingen av veitraseene (Selberg 2009). Dagens sentrum ligger langs en vertikal akse i Orkdalsveien hvor det finnes flere butikker og offentlige servicefunksjoner som detaljhandel, bakeri, legekontor, folkebibliotek og apotek. I tillegg til to kjøpesentre Amfi (tidligere Domus) og OTI-senteret.

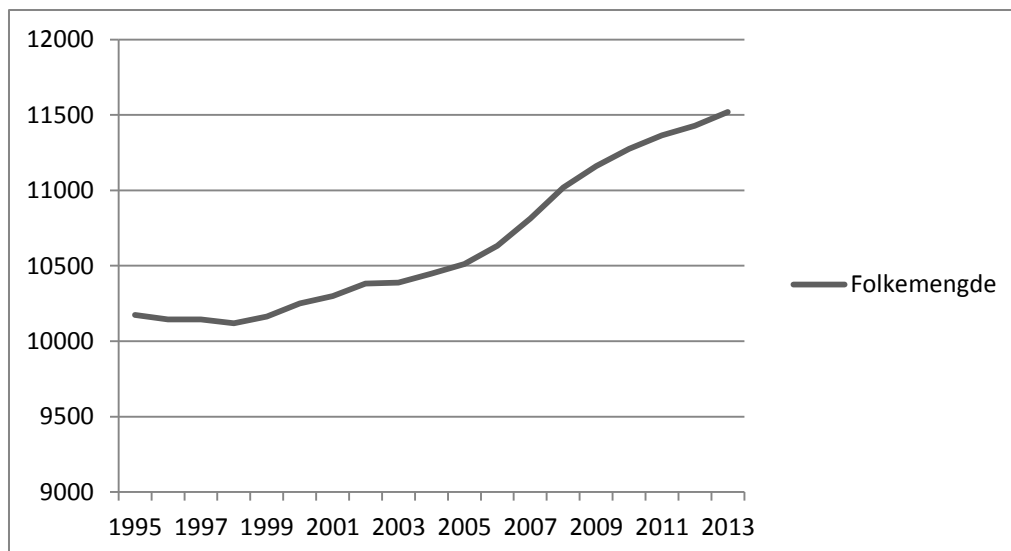
Området på Gjølme består hovedsakelig av småhusbebyggelse, skole og barnehage. Fannrem har en vertikal sentrumsstruktur langs Orkdalsveien med barne- og ungdomsskole, lokalbutikk og servicenæringer.

2.2 Orkdal 2040

Dagens kommunegrenser i Orkdal er et resultat av kommunesammenslåing i 1964 (Berg & Thorsnæs 2013). Kommunen ble slått sammen med de tidligere kommunene Orkdal, Orkland, Orkanger og Geitastrand. Det var i flere år en drakamp om sentrumsfunksjonene mellom de tre tettstedene Svorkmo, Fannrem og Orkanger. Lenge ble dette tatt hensyn til i fordeling av ressurser til sentrumsfunksjonene. Etter flere runder ble det bestemt at kommunesenteret skulle være på Bårdshaug. Bårdshaug huser råd- og kulturhuset, statens hus og et av kommunens kjøpesentre, samt kommunens eneste hotell.

Den politiske sammensetningen i kommunestyret under planprosjektets periode var «borgelig» med ordfører fra Orkdalslista og varaordføreren fra Senterpartiet (SP). Orkdalslista er et bygdepolitisk liste som jobber bl.a. for å styrke næringsutviklinga.

Orkdal kommune har ført en næringsvennlig politikk over lengre tid. Dette har ført til at den tidligere arealforvaltningen i stor grad har vært preget av tilrettelegging og dispensasjoner for næringer og industri. En betegnelse på slik planlegging er «frimerkeplanlegging» (Børrud 2005), der enkeltaktører planlegger uavhengig av hverandre og kommunens planer. I 2007 reviderte Orkdal kommuneplanens arealdel, men på grunn av økt befolkningsvekst, knapphet på areal og ikke minst fokus på miljø og bærekraftig utvikling, ønsket kommunen å tenke nytt og ta et grep om den videre arealforvaltningen. Statistikk viser at kommunen har hatt en positiv befolkningsvekst på 11 % de siste 10 årene (Statistisk sentralbyrå 2013).

Figur 3. Befolkningsutvikling fra 1995-2013 (Statistisk sentralbyrå 2013).

I 2008 sto Orkdal kommune ovenfor flere og større plan- og utredningsoppgaver (fig.4), og valgte å samordne disse utredningene i et overordnet planprosjekt kalt «*Orkdal 2040*». Planprosjektet hadde en kostnad på underkant av 8,5 millioner kroner som ble gjennomført i årene 2008-2010. Plan- og utredningsoppgavene omfattet blant annet klima- og energiplan for Orkdal, sentrumsplan for tettstedene Orkanger, Fannrem og Gjølme, samt revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. I tillegg besluttet kommunen å slutte seg til arbeidet med den interkommunale arealplan (IKAP) for Trondheimsregionen som foregikk i samme tidsperiode.

Aktuelle plan- og utredningsoppgaver:

- Klima – og energiplan
- Sentrumsplan for Orkanger
- Revisjon av reguleringsplan for Rømmeområdet
- Revisjon av samfunnsdelen av kommuneplanen
- Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen og interkommunal næringsplan for Trondheimsregionen
- Felles boligprognoseprosjekt for Trondheimsregionen
- Rekkefølgebestemmelser for å kunne styre forventet vekst i nye boliger og næringsbygg.

Figur 4. Oversikt over aktuelle plan- og utredningsoppgaver i Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2011).

Formålet med Orkdal 2040 var i tillegg til utredningene å utarbeide en kommunedelplan med en arealdel for sentrumsområdene Gjølme – Orkanger – Fannrem. Kommunedelplanen skulle fungere som et styringsdokument for sentrumsutviklingen og var første trinn for å nå den ønskede utviklingen fram mot 2040. Formelt kan en kommunedelplan gjelde i 12 år, men ønsket var at kommunedelplanen skulle legge føringer for samfunnsutviklingen 30 år fram i tid.

Orkdal 2040 var et omfattende prosjekt som skulle samordne kommunale og interkommunale planprosesser i et helhetlig planarbeid. På grunn av planarbeidets omfang, langsiktige perspektiv og ikke minst at planen ville gjelde fremfor tidligere reguleringsplaner gjorde at planarbeidet ville berøre mange av kommunens innbyggere. Kommunen hadde som mål å involvere en større del av innbyggerne. De satset på å engasjere næringslivet, lag og foreninger, samtidig som de oppfordret enkeltindivider til å delta i prosessen. I tillegg ønsket kommunen å involvere offentlige organer mer i hele prosessen fra start til ferdig plan. Nabokommunene ble også oppfordret til å delta i prosessen, og Skaun kommune deltok i planarbeidet.

Del 3 - Teori

Mulighetene for medvirkning i kommunal planlegging har blitt drøftet og kritisert av planteoretikere gjennom tidene. Dette kapittelet tar for seg planteoretiske synsvinkler på medvirkning og hvordan medvirkning kan kategoriseres. Jeg har valgt å fokusere på to teoretiske fagområder for innbyggernes medvirkning og deltakelse, her demokratisk teori og planteori. Grunnen til dette er at jeg ønsker kort å belyse demokratiets rolle i kommunal planlegging, og sette fokus på begrunnelsen for medvirkning sett fra planfagets side.

3.1 Planlegging

Planlegging bygger på at vitenskap og fornuft fører til gode resultater. Samfunnsplanleggingen i etterkrigsårene var preget av entydige mål om vekst og gjenreisning av samfunnet. Det var en sterk sentral ledelse med *en* felles forståelse og prioritering av nasjonale oppgaver. Planleggingen bar preg av å være rasjonalistisk og sentralisert, med planleggeren som ekspert og staten sto ansvarlig for å nå disse målene (Olsen & Selfors 1986). Fra etterkrigstidens sterke offentlige institusjoner har det skjedd en endring til påvirkning av nettverks- og samarbeidende arbeidsformer i planleggingen, ofte blir dette betegnet som fra government til governance (Rhodes 1997). Innen governance er det et større fokus på samhandling mellom aktørene og hvordan disse gjennom lokalkunnskap, erfaring og ideer kan bidra til bedre planer (Storgaard & Hoff 2005). Muligheter for deltakelse har blitt ytterligere styrket gjennom lovgivningen, gjennom blant annet planprogram, samtidig som legitimiteten til et planvedtak blir sikret gjennom politiske vedtak og deltakelsesrettigheter (Falleth & Saglie 2011).

Planlegging brukes i større og mindre prosjekter for å finne løsninger på problemer og utviklingsmuligheter. Det er mange grunner til at vi bruker mye tid på planlegging, blant annet er det lovpålagt i plan- og bygningsloven av 2008, og at det er en gjengs oppfatning av at når man gjør noen forberedelser før handling vil resultatet bli bedre (Aven et al. 2004).

En definisjon på planlegging er ifølge Aven et al. (2004) «*planlegging er en form for systematisk og faglig kunnskapsinnhenting samtidig som man bearbeider stoffet man har samlet inn før det presenteres for beslutningstakere som fatter beslutninger og fatter vedtak*».

3.2 Planleggingsteori

To sentrale planteoretiske retninger bygger på instrumentell rasjonalitet og kommunikativ rasjonalitet. Disse oppfattes ofte som motsetninger, men i praksis supplerer ofte disse to rasjonalitetene hverandre. De to perspektivene har ulikt syn på hvordan og i hvilken grad allmennheten skal kunne medvirke i planprosessen.

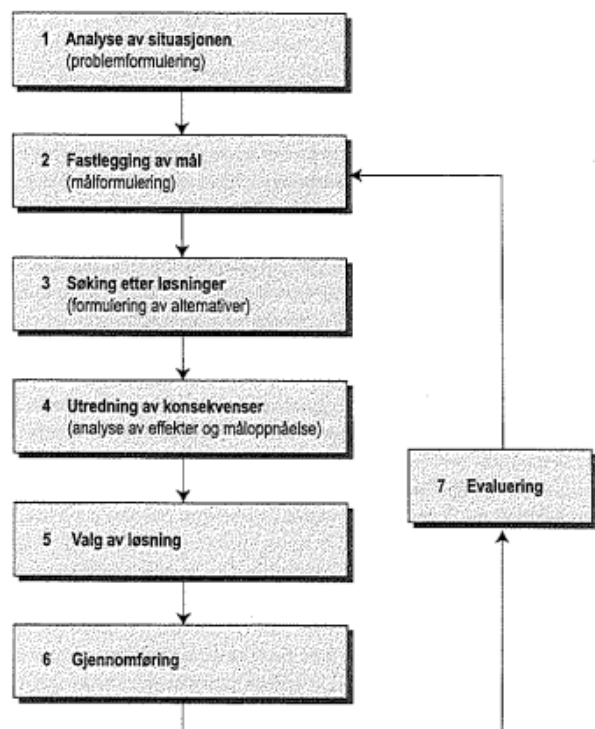
Instrumentell rasjonalitet

Tradisjonell planlegging bygger på instrumentell rasjonalitet (Olsen & Selfors 1986). Formålet med instrumentell rasjonalitet er å bruke planprosessen til å redusere usikkerheten for å komme fram til tilfredsstillende og effektive løsninger (Amdam & Veggeland 1991). Politikerne fastla målene, mens selve planleggingen lå hos de profesjonelle planleggerne som utviklet midlene, laget rammene og sørget for gjennomføringen. Planprosessen ble brukt som et verktøy for å avdekke de best egnede midlene for å nå det fastsatte målet (Aven et al. 2004). Banfield (1959) formulerte i sin artikkel «*Ends and Means in Planning*» visse krav til planlegging. Disse kravene omhandler en systematisk prosess fra målsetting til iverksetting. Man kan derfor si at instrumentell rasjonalitet bygger til en viss grad på den moderne naturvitenskapen.

Instrumentell planlegging består av flere kronologiske steg som følger hverandre. En vanlig framgangsmåte er systematisert i figur 5, som viser at første trinn er en situasjonsanalyse av problemet. Planleggeren fant gjennom sin ekspertkunnskap årsaken til det gitte problemet, og ut fra

denne årsaken setter beslutningstakerne et eller flere hensiktsmessige og klare mål. Ut i fra disse målene identifiserer planleggerne alternative løsninger og konsekvensene av disse, i en årsak/virkning-metodikk. Beslutningstakerne velger så det beste alternativet med hensyn på alternativenes konsekvenser, målformuleringen og verdisyn. Planlegging etter den instrumentelle rasjonalitet baserer seg på en sentral beslutningstaker, organ eller person, som fatter vedtaket ut i fra sine mål eller verdier. I rendyrket form er medvirkning fraværende. Medvirkning fra berørte parter skjer hovedsakelig gjennom høring eller ved innsigelse, da man antok at beslutningstaker var fullstendig opplyst om konsekvensene for de berørte og at ulemper som

fulgte vedtaket ville bli kompensert (Amdam & Veggeland 1991; Aven et al. 2004). Instrumentell rasjonalitet bygger i stor grad på representativ demokratimodellen, med forståelsen av at de folkevalgte vil handle på vegne av befolkningen i et ønske om å bli gjenvalgt og profesjonelle fagfolk er gitt en sentral rolle (Offerdal & Espeland 2000).

Figur 5. Trinnene i en instrumentell planlegging (Aven et al. 2004).

Instrumentelle planlegging ble kritisert av planteoretikere fra 1960-tallet. I følge instrumentell teori skal det være mulig å skille planlegging og politikk, planleggingen skal ifølge instrumentell rasjonalitet være en objektiv og faglig orientert handling som går ut på bygge opp under politiske avgjørelser. Flyvbjergs studie i Aalborg viste derimot at planleggeren er en av aktørene i prosessen, og at planleggeren vanskelig kan opptre som en objektiv person i en kontinuerlig læreprosess som ofte foregår mellom aktørene (Flyvbjerg 1991). Problematikken omkring målsetting og mangel på kunnskap ble belyst, for selv om alternative løsninger vil til en viss grad kunne løse konflikter, vil det i kompliserte planprosesser med mange berørte ikke være tilstrekkelig, for de ulike alternativene vil ha ulik påvirkning på de berørte (Olsen & Selfors 1986). Denne konflikthåndteringen har blitt kritisert og tilhørerne av kommunikativ planlegging hevder at målutvikling i større grad krever dialog mellom aktørene. Instrumentell planlegging er i stor grad basert på «ovenfra-og-ned» planlegging (Amdam & Veggeland 1991; Innes 1995). Den instrumentelle planleggingens beslutnings- og implementeringsfase blir kritisert for å være lite reell i en faktisk planleggingssituasjon (Aven et al. 2004). Dette støttes av Innes (1995) sine studier, hvor hun fant at teknisk informasjon og rutiner påvirket handlingsmønsteret i planprosessen, men at prosessen hadde liten betydning i selve problemløsningen.

Kommunikativ rasjonalitet

Fra 1980-tallet ble det instrumentelle perspektivet utfordret. Nye planteoretikere hentet inspirasjon fra den tyske samfunnssteoretikeren og filosofen Jürgen Habermas. Hans tanker omkring deltakerdemokrati har påvirket grunnlaget for kommunikativ planlegging. I kommunikativ planlegging vektlegges selve prosessen, og planen er nødvendigvis ikke målet. Habermas påstår at kunnskap ofte blir presentert, men ikke kommunisert. Hensikten i kommunikativ planlegging er at deltakerne i prosessen sammen skal komme fram til mål og verdisyn gjennom en læreprosess (Aven et al. 2004).

Altså kommunikativ planlegging baserer seg i stor grad på prinsippene om diskursetikk, som igjen vil føre til en deliberativ og demokratisk avgjørelse (Sager 2009). Habermas ser på deliberasjon som en diskusjon basert på fornuft og overveielse mellom frie og likestilte borgere (Eriksen & Weigård 1999). Idealet bak den kommunikative planleggingen er at man gjennom en åpen dialog og debatt skal komme fram til en avgjørelse i konsensus i stede for tradisjonell avstemning. Den tvangsfrie diskurs skal danne grunnlaget for å finne de løsningene som tjener kollektivet best. I en kommunikativ planprosess bør alle berørte parter og interesser være representert, samt ha mulighet til å delta tidlig i planprosessen på likt grunnlag. Hensikten er at man skal lære av hverandre, og gjennom dialog og kommunikasjon komme fram til mål og løsninger som integrerer kollektive og individuelle interesser og verdifulle vurderinger (Amdam & Veggeland 1991). Teoriene om Collaborativ Planning av Healey (1997)

baserer seg på Habermas teori om deliberativ planlegging. «Collaborativ Planning» kan betegnes på norsk som samarbeidende planlegging, hvor man gjennom gjensidig forståelse og tillitt bygger opp en inkluderende prosess mellom ulike organisasjoner og kulturer. Gjennom en åpen prosess som baserer seg på det gode argument, skal deltakerne gjennom et konstruktivt samarbeid komme fram til gode løsninger som har en felles aksept (Healey 1997).

Deltakerne bidrar med deres lokalkunnskap, verdier og vurderinger. Dialogen og prosessen må være åpen, slik at standpunkt kan testes i det offentlige. Dette gir en mulighet til å overbevise de andre aktørene om holdbarheten i deres argument, innrømme feil og endre oppfatning når de blir møtt av et bedre argument. Prinsippet er at «*det gode argument*» vinner diskusjonen. Dette innebærer at man må være åpne for nye impulser og lære av hverandre (Wøhni 2007). Prosessen er åpen i den forstand av at den er transparent og inkluderende (Sager 2009).

Oppsummert kan Habermas krav til en ideell diskurs legges til grunn for kommunikativ planlegging (her gjengitt etter Aven et al. (2004):

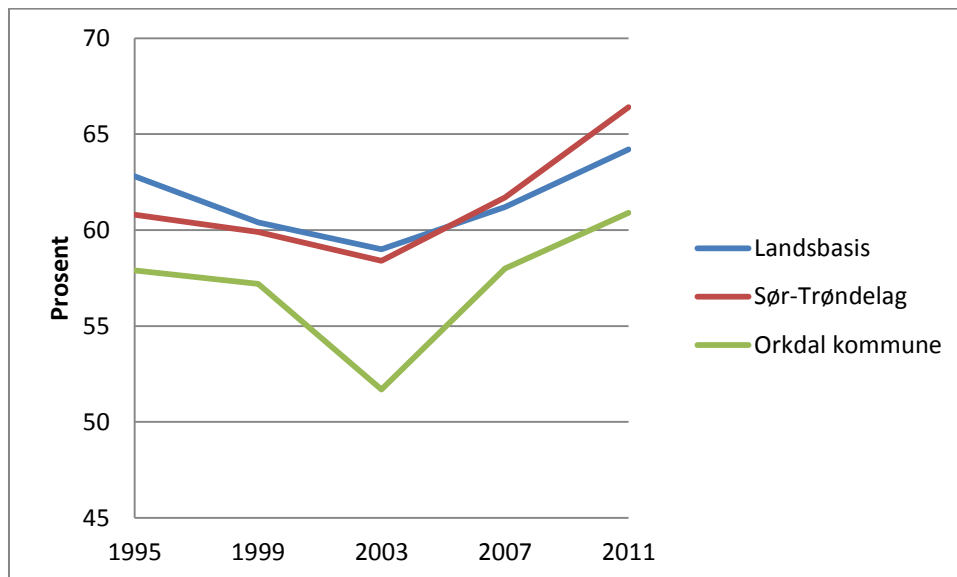
- Problemet berører flere interessenter som alle er representert og deltar i prosessene. Disse bør være interessert i at det oppnås konsensus.
- Alle må ha tilgang på samme informasjon og alle påstander må kunne kritiseres og diskuteres.
- Det gode argument vinner.
- Det er i tillegg noen krav til diskusjonen som bør oppfylles:
 - Alle må tale oppriktig og ærlig.
 - Legitime representanter for de de taler på vegne av.
 - Må tale forståelig og kunne forklare utfyllende.
 - Det de sier må være korrekt.

Disse kravene kan vanskelig oppnås i en reell prosess, men man bør forsøke i størst mulig grad (Aven et al. 2004).

3.3 Demokrati

Demokratiet i Norge er bygd opp omkring det representative demokratiet, noe som innebærer valgte representanter styrer og handler på vegne av velgerne (Guldvik 2000). Det representative demokrati bygger på at de valgte skal gjenspeile befolkningen, med tanke på representasjon og representativitet. De valgte representantene skal ivareta innbyggernes behov og ønsker. Et problem med representativ deltakelse er at de valgte politikerne i mindre grad er representative for befolkningen, særlig når det gjelder *sosiale bakgrunnstrekk* (Aars 2000). I tillegg gjør lav valgdeltakelse i kommunevalg det vesentlig viktigere å engasjere gjennom andre kanaler for å få

tilstrekkelig informasjon om innbyggernes synspunkt og holdninger for å sikre et bedre beslutningsgrunnlag for politikerne (Wøhni 2007). I Orkdal kommune ligger valgdeltakelsen ved kommunevalg generelt under både lands- og fylkesgjennomsnittet (fig.6), med en valgdeltakelse på 58% i 2007 (Statistisk sentralbyrå 2011).

Figur 6. Valgdeltakelse ved kommunevalgene fra 1995-2011, henholdsvis på landsbasis, Sør-Trøndelag fylke og Orkdal kommune (Statistisk sentralbyrå 2011).

I den deliberale demokratimodellen blir det lagt vekt på offentlig debatt, i forhold til den representative modellen hvor valgte representanter styrer. Den offentlige dialogen skal bidra til å finne løsninger i konsensus, noe som gjør det viktig at alle har mulighet til å delta og fremme sine meninger. Idealet er at mulighetene for deltakelse skal være lik for alle. Selv om et slikt demokrati vanskelig kan oppstå, er det et normativt ideal (Torpe et al. 2005). Bruk av ny teknologi åpner nye arenaer for kommunikasjon og påvirkning blant annet gjennom internett. Kommunikasjon over internett åpner for deltakelse uten begrensninger på antall deltakere, tid og sted og kan bidra til at flere kan delta i den offentlige politiske debatten. Mange trekker paralleller til det klassiske greske bystaters deltakelsesdemokrati i diskusjonen om ny kommunikasjonsteknologi kan bidra til å oppnå dette. I deltakelsesdemokratiet var målet deltakelse i seg selv, og alle skulle kunne innvirke og øve innflytelse på avgjørelsens (Jensen & Wilhelmsen 2000). Medvirkningsbegrepet blir ofte satt i sammenheng med direkte demokrati og det blir stadig viktigere å supplere gjennom direkte deltakelse fra innbyggerne for å bidra til et helhetlig politisk system (Storgaard & Hoff 2005).

Direkte demokrati avhenger av hvem som har deltakerrettigheter og hvor mye makt disse har, men dette er ikke definert i plan- og bygningsloven, annet enn at planmyndighetene skal legge til rette for en aktiv medvirkning i tillegg til lovens minimumskrav. I det representative demokratiet har de

folkevalgte to rettigheter i prosessen, både som tillitsmenn for lokalsamfunnet og som planmyndighet. Lokalsamfunnet er en sammensatt aktør med til tider motstridende interesser, noe som gjør det vanskelig å tilrettelegge og inkludere alle interessegruppene. Samtidig er dette ofte en aktørgruppe med få tilgjengelige ressurser som kanskje gjør den til en svak part i planarbeid (Falleth & Hanssen 2009).

3.4 Medvirkning – hva er det?

Medvirkning er et sentralt begrep i planleggingen, og omhandler hvordan berørte interessenter skal kunne påvirke planleggingen i en integrert prosess mellom flere interessenter (Aven et al. 2004).

Medvirkning blir ofte i planteorien knyttet til åpne planprosesser, og i en ideell planprosess skal interessenter og innbyggere kunne ha en reell påvirkning både på prosessens gang og selve resultatet (Amdam & Veggeland 1991).

Det finnes flere definisjoner på hva medvirkning er. Planlovutvalget gav i sin første delutredning – *Bedre kommunal og regional planlegging etter plan- og bygningsloven* NOU (2001:7) følgende definisjon på begrepet medvirkning:

«Med medvirkning menes enkeltpersoners og gruppers rett til å kunne delta i og påvirke beslutningsprosesser. Medvirkning betyr at innbyggerne i et samfunn er med på selv å planlegge sin framtid.» NOU (2001:7).

Plan- og bygningsloven (PBL) angir minimumskravene for medvirkning. Her finnes det krav til åpenhet (kunnngjøring) ved planarbeidets oppstart og rett til å gi høringsuttalelse (pbl § 11-14). Loven gir at forslag på kommune(del)plan sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn, samt gjøres tilgjengelig gjennom elektroniske medier. I PBL åpnes det også at man skal sikre aktiv medvirkning utover disse minimumskravene (pbl §5-1). Aktiv medvirkning dreier seg altså både om å bli hørt og kunne påvirke utformingen av et planforslag. I PBL og forarbeidene til loven hvor hensynet bak loven beskrives nærmere, brukes begrepene medvirkning og aktiv medvirkning uten at det går nærmere inn på innholdet i begrepene (Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) ; Pedersen et al. 2010). Men i lovkommentaren til den nye plan- og bygningsloven står det (Miljøverndepartementet 2009):

Planmyndigheten skal gjennom hele planarbeidet sørge for åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i lokalsamfunnet og dialog med organiserte og uorganiserte interesser. Planmyndigheten skal tilstrebe størst mulig offentlighet og reell medvirkning i planprosessene (2009:40).

Nytt av den nye plan- og bygningsloven er utarbeidelsen av planprogram (pbl § 4-1).

Planprogrammet skal bl.a. beskrive opplegget for medvirkning, planprosessen generelt og formålet (Pedersen et al. 2010). Hvordan aktiv medvirkning skal gjennomføres blir ikke gitt med konkrete krav.

Ideelt skal medvirkning gjennomføres før formell planbehandling og helst starte så tidlig som mulig for å sikre formelle rettigheter om aktiv deltakelse. I tillegg kan dette gi lokalsamfunnet større mulighet til å påvirke planresultatet (Falleth et al. 2008).

Et argument for medvirkning er at man kan styrke demokratiet gjennom å engasjere befolkningen (Schmidt et al. 2011). Medvirkning omfavner de ulike formene for deltakelse befolkningen har til rådighet i offentlige planleggingsprosesser og befolkningens mulighet til å påvirke offentlig politikk (Andersen & Rugset 2000). Det viser seg at deltakelse ofte fører til økt politisk engasjement. Deltakelse kan føre til egenutvikling hos deltakeren og dette «gode» bør ikke være forbeholdt enkelte, men man bør tilrettelegge slik at alle kan delta og tilegne seg samme kunnskap (Guldvik 2000; Wøhni 2007).

Et annet argument er at medvirkning bidrar til et bedre planresultat, fordi man kan dra utbytte av lokalkunnskap og erfaring fra befolkningen planen omhandler (Schmidt et al. 2011). Healey (2010) fremhever at verdien av lokalkunnskap er like viktig i planprosessen som ekspertkunnskap. Å inkludere befolkningen og deres lokalkunnskap i planprosessen kan føre til gode resultater (Healey 2010). I tillegg kan dette bidra til lettere gjennomføring av planvedtak og forhindre interessekonflikt (Schmidt et al. 2011).

Åpne og involverende medvirkningsprosesser kan føre til mer tilgjengelig informasjon som igjen fører til at alle har en reell mulighet til å vurdere ulike argumenter og vedtak (Wøhni 2007). Større åpenhet vil kunne inkludere større del av befolkningen, som følgelig vil belyse ulike sider av saken.

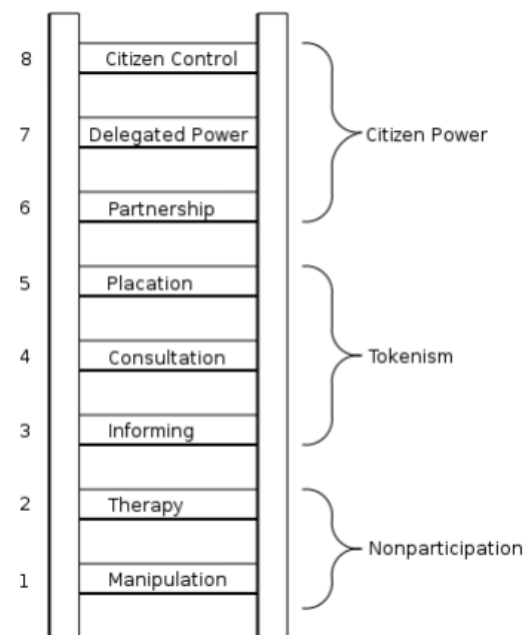
Medvirkning skal virke opplysende, motiverende og holdningsskapende. I tillegg vil medvirkning bidra til at kommunen får tilgang på lokalkunnskap fra innbyggerne gjennom innspill, ideer og erfaringer omkring ulike tiltak. Resultatene avhenger i stor grad av hvordan kommunen legger opp til dialog og samarbeid (Andersen & Rugset 2000).

Et sentralt spørsmål er i hvilken grad deltakelsen og medvirkningsprosessen er representativ for befolkningen og at de som deltar føler de har en reell innvirkning på prosessen og beslutningen. I hvilken grad deltakelsen tilrettelegger for en betydelig påvirkning og dialog er et kvalitativt krav, og forutsetter en dybde i deltakelsen. Dette innebærer at de som deltar opplever at prosessen bidrar til noe meningsfylt, i motsetning til det kvantitative kravet som baserer seg på bred deltakelse. Altså så mange som mulig deltar, og at man oppnår et representativt utvalg fra befolkningen med tanke på sosial bakgrunn (kjønn, alder ol.) I bred deltakelse registreres for eksempel holdninger og «folkets mening». Bred deltakelse er at interesseorganisasjoner og andre foreninger skal kunne fremme sine interesser (Andersen & Rugset 2000; Guldvik 2000)

Medvirkning innebærer en mulighet til å påvirke planprosessen og det endelige planforslaget. Det finnes mange former for medvirkning. Ofte kan deltakernes medvirkning på planen spores gjennom innspill som har ført til endring i planforslaget. Men det kan også tenkes de ulike aktørene innvirket før et planforslag forelå, og på denne måten ville berørte bli ivaretatt uten at man kan avdekke endringene. Dessuten kan det være at innspill ikke tas med videre i prosessen av ulike årsaker, dette bør i så måte begrunnes nøye. Hvis ikke kan det betegnes som ikke-medvirkning, jf Arnstein (1969) begrep «non-participation».

Gradering av deltakelse

Sherry R. Arnstein (1969) publiserte sent på 1960-tallet artikkelen «A Ladder of Citizen Participation», der hun utgreier om ulike maktnivåer i medvirkningsprosessen fra «non-participation», eller ikke-deltakelse, til full innflytelse på planprosessen. Ifølge henne er det «en kritisk forskjell mellom å gjennomgå en ikke-reell medvirkningsprosess og inneha den makten som trengs for å påvirke resultatet av prosessen» [min oversettelse]. Arnsteins medvirkningsstige er en anerkjent modell som har påvirket hvordan man klassifiserer og betrakter medvirkning i planprosesser. Selv om det er flere tiår siden denne artikkelen ble skrevet er den fortsatt

Figur 7. Arnsteins medvirkningsstige (Arnstein 1969)

aktuell. De ulike nivåene har blitt illustrert gjennom en stige (fig. 7), med økende innflytelse fra nederste til øverste trinn. Stigen består av åtte trinn som rangerer innbyggernes grad av medvirkning i planprosessen, med hensyn på hvordan underrepresenterte innbyggere skal kunne inkluderes i planleggingsprosessen. De to første trinnene «manipulasjon» og «terapi», går under fellesbetegnelsen «ikke-deltakelse». Medvirkningsprosesser basert på «ikke-deltakelse» innebærer ofte enveis informasjonsstrøm, og formålet for makthaverne er ofte å oppnå støtte til sine planer og ikke at publikum skal komme med egne innspill og kommentarer (Arnstein 1969).

Det tre neste trinnene på stigen; «informasjon», «konsultasjon» og «formidling» samles under betegnelsen «Tokenism» som også blir kalt symbolsk medvirkning. Kjentegn på disse trinnene er i stor grad formidling av informasjon. Selv om innbyggerne involveres og har mulighet til å ytre sine meninger har de ikke noen form for reell makt til å påvirke prosessen og de endelige beslutningene. Innbyggerne har ingen forsikring om at innspillene deres blir hørt, forstått og tatt hensyn til i

planprosessen. I trinnet «informasjon» sendes det ofte ut informasjon per brosjyrer og plakater, samt at media tas i bruk. I trinnet «konsultasjon» tas også spørreundersøkelser og offentlige høringer med (Arnstein 1969). I dette trinnet vil makthaverne kunne påvise at de har gjennomført de pålagte kravene for medvirkning i plan- og bygningsloven. Ofte evalueres de ulike tiltakene ut i fra kvantitative kriterier som hvor mange brosjyrer ble delt ut og hvor mange som responderte på spørreundersøkelsen.

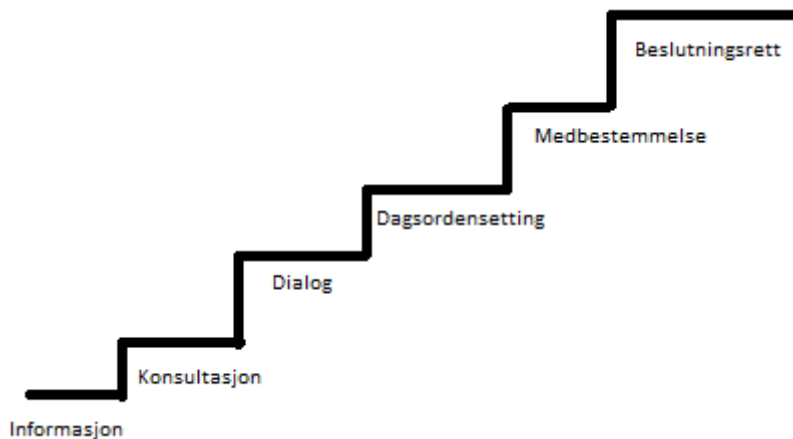
Det øverste trinnet for symbolske tiltak «placation» (formidling) innebærer i større grad en toveis kommunikasjon hvor innbyggerne involveres tidlig i planprosessen gjennom idemyldring og innflytelse på utviklingen. Selv om deltakerne i større grad blir involvert og har mulighet til å stille spørsmål samt komme med sine egne meninger, har ikke deltakerne makt for å vedta planene (Arnstein 1969). Et verktøy som baserer seg på toveis kommunikasjon er folkemøter. Folkemøter er et av verktøyene som brukes i dag som svar på lovverkets krav om tilrettelegging for aktiv medvirkning. Ofte står politikerne og planleggerne sammen og svarer på spørsmål. Innbyggerne/publikum står fritt til å ytre sine bemerkninger og kommentarer til planene, men det er opp til beslutningstakerne om disse tas til følge (Amdam & Veggeland 1991).

De tre siste trinnene på stigen, «partnerskap», «delegert makt» og «borgerstyring» går under betegnelsen «Citizen power» (borgermakt). Det nederste trinnet i denne gruppen, «partnerskap» har man gjennom toveis kommunikasjon som deltaker mulighet til å forhandle med makthaverne. Her kan interessentene utarbeide egne planer, men dette krever at det gis hjelp og veiledning til utformingen av planene. Myndighetene vil uansett være siste instans for vedtak. I de to øvrige trinnene vil deltakerne ifølge Arnstein (1969) kunne delta aktivt i planprosessen og ha makt og beslutningsmyndighet i planprosessen.

Medvirkningstrappen

Flere har latt seg inspirere av denne medvirkningsstigen (Klausen et al. 2013; Sager 1991; Schmidt et al. 2011). Disse har alle utarbeidet egne versjoner tilpasset norske forhold. Sentralt for alle modellene er at jo mer man blir involvert og kan delta, jo større grad oppnår man reell medvirkning. På bakgrunn av disse og den originale medvirkningsstigen har jeg satt sammen en modell som blir brukt i analysen av de ulike medvirkningstiltakene i Orkdal 2040. De ulike tiltakene som ble iverksatt i Orkdal 2040 vurderes opp mot denne modellen. Modellen baserer seg i all hovedsak på Klausen et al. (2013), med inspirasjon fra Sager (1991). Selv om Klausen valgte i sin analyse av ulike medvirkningstiltak å se bort fra første trinnet informasjon, har jeg i denne oppgaven valgt å inkludere dette trinnet i analyseverktøyet. Dette er fordi informasjonsformidlingen var sentral i planprosessen

og uten dette trinnet oppnår man sjelden noen deltakelse på de øvre trinnene. De ulike trinnene skiller mellom ulike typer deltakelse ut i fra grad av involvering.

Figur 8. Medvirkningstrapp, inspirert av Klausen et al. (2013) og Sager (1991).

Trinnet «Informasjon» innebærer lovens minimumskrav, blant annet varsel om oppstart og offentlig ettersyn, jf. PBL. Dette trinnet er i stor grad preget av formidling av informasjon fra myndighetene til innbyggerne og er basert på enveis informasjon.

Det neste trinnet «Konsultasjon» omhandler i større grad innhenting av innbyggernes meninger og synspunkt. Ofte brukte tiltak innen dette trinnet innebærer blant annet høring, spørreundersøkelser og til en viss grad folkemøter. Dette trinnet er også preget av enveis informasjon, fra innbyggerne til myndighetene. I hvilken grad dette innebærer medvirkning avhenger av hvordan de ulike innspillene og informasjon blir behandlet og vurdert. Dette handler blant annet om tilbakemelding på innspill i tillegg til om man gjennom kommentarer og innspill har mulighet til å påvirke planprosessen og det endelige planforslaget.

Det tredje trinnet «Dialog» baserer seg på toveis kommunikasjon, der informasjon og meninger utveksles mellom innbyggere og myndigheter. I dette trinnet står Habermas prinsipper om at beslutninger som fattes omkring ulike synspunkt gjør at relevant informasjon om konsekvenser kommer til overflaten. Ulike tiltak under dette trinnet kan være folkemøter, kafédialog, e-dialog, workshop med flere. Her er det mulig å påvirke beslutningstakerne gjennom samtale og diskusjon, noe som kan bedre planforslaget og bidra til mindre konflikter ved gjennomføring av planen.

Fjerde trinnet «Dagsordensetting» er hvor innbyggerne selv initierer diskusjonen om nye saker og får det opp til den politiske agendaen. Dette trinnet vil jeg sammenstille noe til trinnet «Partnerskap» fra

Arnsteins medvirkningsstige og vil anse dette trinnet som toveis kommunikasjon hvor interessentene kan utarbeide egne planer. Dette krever at interessentene får hjelp til utforming av planene og de formelle kravene. Selv om interessenter leverer inn egne planer er det opp til kommunestyret å fatte vedtak.

Det femte trinnet «Medbestemmelse» består av en aktiv bruk virkemidler for å fremme debatt og innhente innspill. Medvirkning innen dette trinnet forsøker myndighetene å inkludere berørte interesser aktivt i planprosessen.

Når det gjelder fjerde og femte trinn, henholdsvis «dagsordensetting» og «medbestemmelse» er de forholdsvis like med noen viktige forskjeller. «Dagsordensetting» initieres nedenfra. Hvordan et slikt initiativ blir mottatt og hvordan slike planer blir behandlet avhenger om man når opp til trinnet «medbestemmelse». I trinnet «medbestemmelse» hvor planmyndighetene har tilrettelagt og åpnet for aktiv involvering vil de i større grad være forpliktet til å behandle planinitiativet og innspillene reelt. Mens myndighetene i det fjerde trinnet «dagsordensetting» i verste fall kan behandle slike initiativ som uvesentlig og ikke la de påvirke planprosessen. «Vi ser hva dere har gjort, men velger og ikke å ta stilling til det»

Det sjettede og siste trinnet «Beslutningsrett» baserer seg på Sagers (1991) medvirkningsmodell. På dette trinnet vil de berørte i mer eller mindre grad ha beslutningsrett i planprosessen. Dette er formelt ikke lovlig i Norge, jf pbl § 3-3. Selv om denne medvirkningstrappen har seks ulike trappetrinn med ulik beskrivelse er ikke skillene så sterke som det kan fremstå. Kanskje man i stede kan betegne trappen som en medvirkningsrulletrapp. Ulike tiltak kan plasseres flere steder avhengig av behandlingen myndighetene legger til grunn, eller ha elementer fra høyere trappetrinn uten å oppnå alle krav. Dette gjør det utfordrende å plassere tiltakene i båser, men et slikt analyseverktøy kan bidra til en systematisk analyse av de ulike tiltakene.

I følge Andersen og Rugset (2000) er det to hovedstrategier for å involvere befolkningen. En strategi å invitere lokale organisasjoner, lag og foreninger siden disse ofte representerer grupper av befolkningen. Fordelen med en slik strategi er at man innhenter kunnskap fra deres interesseområder samtidig som man når en bred del av befolkningen. Samtidig er det ikke sikkert at innbyggernes helhetsinteresser vil bli ivaretatt av interessegrupper, da disse ofte har sine grunninteresser som ikke behøver å være forenelige med allmennheten. En annen strategi er å involvere befolkningen til å få folk flest til å delta i løsningsutviklingen av politiske problemer. Alle kan delta og supplerer på denne måten det representative demokratiet, da befolkningen oppfordret til å delta uavhengig av organiserte lag og foreninger. Det er den siste strategien som ble brukt i Orkdal 2040, hvor man åpnet og oppfordret alle til å delta.

Man kan skille mellom «top-down-prosesser» (initiert ovenfra) og «bottom-up-prosesser» (initiert nedenfra). «Top-down-prosesser» innebærer prosesser med liten grad av medvirkningsmuligheter og innflytelse. Ofte er disse planforslagene preget av å være ferdig utarbeidet planmyndighetene, for dernest å bli presentert for publikum gjennom offentlig ettersyn med en formell invitasjon til å kommentere og komme med innspill. «Bottom-up-prosesser» derimot innebærer i større grad medvirkningsprosesser hvor planforslaget blir utarbeidet i det offentlige rom i samarbeid med innbyggerne. Ved slike prosesser vil vedtakelsen av planene blir kun en formalitet (Klausen et al. 2013; Wøhni 2007).

Del 4 – Metode

Metode er et verktøy eller fremgangsmåte for å innhente empiri (data og informasjon) og metodevalget reflekteres av problemstillingen. Valget av metode må samsvare med det man ønsker å oppnå med undersøkelsen, siden metoden angir hvordan man skal samle inn, analysere og tolke data. Innen metode finnes det to store hovedretninger, *kvantitativ* (antall) og *kvalitativ* (egenskap) (Askheim & Grenness 2008). Kvantitativ og kvalitativ metode har ulik fremgangsmåte for innhenting av henholdsvis empiri og resultatenes egenskaper. Metodene har både styrker og svakheter knyttet til hva man ønsker å innhente kunnskap om. Men et viktig utgangspunkt er at både kvantitative og kvalitative data uttrykker kvaliteter og egenskaper av virkeligheten, forskjellene ligger i kategoriseringen av disse egenskapene. Metodene kan brukes hver for seg, men ofte kan de utfylle hverandre. Når man bruker begge to kalles det metodetriangulering (Johannessen et al. 2011). Innsamlingen av empiri i denne oppgaven baserer seg på metodetriangulering. Fordelen er at man belyser fenomenene fra ulike perspektiv ved hjelp av forskjellige teknikker for å innhente informasjon og analysere denne (Askheim & Grenness 2008).

4.1 Kvantitativ metode

I kvantitativ metode samles det inn data og informasjon man kan tallfeste og analysere med statistiske teknikker. Kvantitative metoder er i stor grad preget av strukturering. I innsamlingen av kvantitative data er innsamling og analyse adskilte handlinger. Kjennetegn på kvantitative studier er at man baserer seg på et stort, representativt utvalg, noe som gjør at man kan trekke generaliserte slutninger ut av resultatet (Johannessen et al. 2011). Ofte brukt verktøy innen kvantitativ samfunnsforskning er spørreundersøkelse.

Spørreundersøkelse

For utarbeidelsen av spørreskjemaet ble prinsippene gitt av Johannessen et al. (2011) lagt til grunn. Prinsippene innebærer at spørsmålene skal være formulert på en klar og tydelig måte med en gjennomtenkt rekkefølge som gir en god flyt gjennom skjemaet. Svaralternativene var gjensidig utelukkende. De fleste spørsmålene hadde prekodete svaralternativ i 5 trinn, som gikk fra «enig» til «uenig» og fra «godt» til «dårlig» også kalt Likert-skala, utviklet av Likert i 1932 (Johannessen et al. 2011) Det er også lov å ikke vite, eller ha en spesiell mening om et tema. Derfor ble det lagt inn et svaralternativ som «ikke relevant» eller «vet ikke» for å fange disse respondentene i undersøkelsen, i tillegg til Likert-skala-alternativene.

Spørreskjemaet (Vedlegg 1) ble utarbeidet i det nettbaserte programmet «QuestBack» (QuestBack Ask & Act 2013) og sendt til respondentene via e-post. Spørsmålene ble utformet i tråd med

problemstillingene omtalt i innledningen. I tillegg har jeg søkt inspirasjon fra en undersøkelse gjort av NIBR (Schmidt et al. 2011) for utforming av spørsmålene. Spørreskjemaet besto av 31 spørsmål, hvorav 27 hadde forhåndsgitte svaralternativ og resterende 4 hadde åpne tekstsvaer. Funksjonen «routing¹» ble brukt for å utdype respondentenes svar ytterligere på bestemte spørsmål. Spørreskjemaet ble delt inn i 5 deler, disse danner med dybdeintervjuene grunnlaget for analysen i påfølgende 4 kapitler (kap. 5.1-5.4).

4.2 Kvalitativ metode

Kvalitative metoder er mer fleksible enn kvantitative metoder og baserer seg på et mindre utvalg som man studerer nærmere, enten via intervju, observasjon eller fokusgrupper. Her foregår ofte innsamling og analyse av data samtidig. Formålet er å samle inn data og informasjon gjennom tekst og ord, og på denne måten komme tett inn på egenskapene ved fenomenene (Sverdrup 2002). Man ønsker å komme nært på informantene for å få dypere innsikt i hva disse tenker og føler slik at man kan forstå hvordan ting henger sammen. Ofte gjennomføres analysen og tolkningen samtidig som datainnsamlingen, gjennom såkalt sirkulær forskningsprosess (Askheim & Grenness 2008). Orkdal 2040 var en omfattende planprosess som det kan være nyttig å belyse fra flere hold. For å utdype, komplementere og nyansere innsamlet data fra spørreundersøkelsen har jeg gjennomført flere intervju med sentrale aktører i planprosessen i tillegg til en liten dokumentstudie.

Intervju

Gjennom intervju kan man få dypere innsikt i informantens personlige tanker, erfaringer og meninger knyttet til ulike tema og fenomener. Intervju er en av de viktigste kildene til informasjon, ved at man avdekker motiver og holdninger til sentrale punkter knyttet til problemstillingen gjennom dialog. Gjennom intervju kan informantens individuelle mening lettere komme frem. Det finnes flere prinsipper for utforming av intervjuguide. Enten kan denne være strukturert med prekodete svaralternativer, åpen struktur eller en mellomting, såkalt semi-strukturert intervjuguide. Ved bruk av semi-strukturerte intervjuguide vil denne inneholde temaer som moderator (forskeren) ønsker å ta opp, samt forslag til spørsmål dersom samtalen ikke flyter godt. Intervjuguiden bør gå fra det generelle til det spesifikke, i tillegg kan moderator probe² for å følge opp hva informanten mener med sine utsagn (Askheim & Grenness 2008).

Intervjuguiden må inneholde sentrale temaer og spørsmål som er viktige for å belyse problemstillingene (Sverdrup 2002). Spørsmålene i intervjuguiden (Vedlegg 2) fulgte i stor grad den

¹ Routing – avansert funksjon som kan styre respondentene til ulike spørsmål avhengig av deres tidligere svar (QuestBack Ask & Act 2013).

² Probe, stille oppfølgende spørsmål til informantens svar (Askheim & Grenness 2008).

tematiske oppbygningen av spørreskjemaet. Siden jeg skulle intervju flere aktører med ulik tilknytning til planarbeidet valgte jeg å utarbeide en semi-strukturert intervjuguide, slik at intervjuene ville berøre de samme temaene selv om informantene hadde ulik tilnærming til problemstillingene. Bruk av semi-strukturert intervjuguide gjør at man kan sammenstille svarene fra de ulike informantene, og analysearbeidet kan gjøres noe enklere (Johannessen et al. 2011). Jeg anså bruk av intervju til å være en hensiktsmessig metode for å avdekke mest mulig informasjon og erfaringer knyttet til medvirkningsprosessen i Orkdal2040 i tillegg til at intervjuene utdypet de kvantitative dataene fra spørreskjemaet.

Dokumentstudie

For å få en oversikt over hvilke medvirkningstiltak som ble gjennomført gjorde jeg en dokumentstudie av saksdokumentene, blant annet prosjektbeskrivelsen, planprogrammet og den vedtatte kommunedelplanen. Men for å få innsikt i bakgrunnen for de gjennomførte tiltakene var det nødvendig å gå dypere inn i materien. Dokumentene knyttet til anbudskonkurransen for delprosjektet **kommunikasjon** har dannet grunnlaget for de ulike tiltakene som ble iverksatt, særlig når det gjelder utsendt informasjonsmateriell, hensikten bak nettsiden og SimOrkdal. I tillegg har møterefater og øvrige dokumenter fra prosjektperioden bidratt til å belyse de ulike iverksatte tiltakene. For mer informasjon om de ulike tiltakene se kapittel 5.2. Dessuten har jeg sett nærmere på avisartikler og hjemmesiden til velforeningen Orkanger Vel (Orkanger Vel 2013)

4.3 Praktisk gjennomføring

For å samle informasjon til denne oppgaven har jeg gjennomført en nettbasert spørreundersøkelse og intervjuet sentrale deltakere, samt gjennomført en kort dokumentstudie for å finne svar på problemstillingene. Innsamlingen av empiri i denne oppgaven baserer seg derfor på metodetriangulering.

Spørreundersøkelse

Den nettbasert spørreundersøkelse ble sendt ut til utvalgte respondenter, gjennom et såkalt strategisk utvalg. I e-posten ble formålet presisert sammen med en link til undersøkelsen. I tillegg oppfordret jeg mottakeren å videresende e-posten videre til de øvrige medlemmene av partiet, laget eller foreninger, for å få mest mulig informasjon om planprosessen og innbyggernes vurdering av denne. Formålet var i størst mulig grad å få fram synspunktene til grasrota.

Respondentene som ble valgt ut var enten engasjerte i planprosessen eller i lag og foreninger i Orkdal. Bakgrunnen for at disse ble valgt ut er på grunn av større sannsynlighet for at de kjenner til og har synspunkter til planprosessen og selve resultatet. Jeg ønsket å avdekke mest mulig om

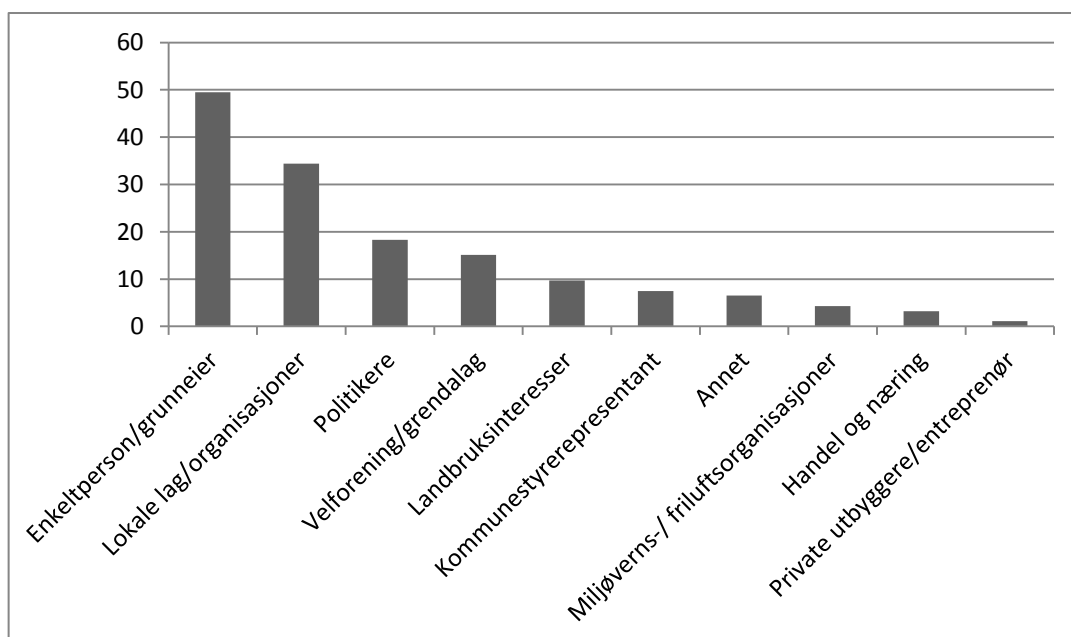
prosessen og dette innebærer å komme i kontakt med respondentene har eller kan ha større kunnskap om planprosessen enn den øvrige befolkningen i Orkdal. Dette gjør at respondentene ikke er representative for Orkdals befolkning. Respondentene ble valgt ut fra flere kilder:

- De som hadde sendt inn innspill, enten via brev, epost eller planprosjektets hjemmeside
- Lederne av de politiske partiene i Orkdal
- Lag og foreninger i Orkdal
- Kommunestyret

Når det gjelder lag og foreninger i Orkdal ble det tatt utgangspunkt i kommunens oversikt over disse. Dette er en oversikt med 146 lag og foreninger (Orkdal kommune 2013), der mange manglet oppdatert kontaktinformasjon. Foreningene ble grupperte etter kategori, og barne- og ungdomsforeningene ble utelatt som en helhet pga. manglende kontaktinformasjon og at flere av disse ikke lenger var aktive. I tillegg var flere av foreningene lagt ned og/eller at kontaktinformasjon manglet. Der e-postadresse ikke var oppgitt tok jeg kontakt via SMS for å innhente denne. Samtidig var det enkelte tilfeller der samme person hadde flere roller, enten som kontaktperson for flere lag og foreninger, annet verv eller som berørt part (sendt inn innspill). Dette resulterte i at spørreundersøkelsen ble sendt til 77 kontaktpersoner for lag og foreninger.

Til sammen ble spørreundersøkelsen sendt ut til 196 respondenter, hvorav 92 har svart på hele eller deler av spørreskjemaet, som gir en svarprosent på tilnærmet 47 %, som er svært godt. Videre undersøkelse av svarandelen viser at 74 svar ble gitt av personer som hadde fått tilsendt e-post, resterende 18 fra andre respondenter som hadde fulgt linken. Dette gjør det vanskelig å beregne endelig svarprosent da utvalget er ukjent. Det er viktig å ta i betraktning at undersøkelsen er sendt ut til utvalgte respondenter, aktive enten via innsendte innspill, politisk virke eller gjennom lag- og organisasjonsarbeid, og dette gjør at resultatene fra denne undersøkelsen ikke kan generaliseres til å gjelde alle innbyggerne.

I undersøkelsens første spørsmål ble respondentene bedt om å gruppere seg innen oppgitte kategorier, det er viktig å merke seg at flere kryss var tillatt, så samme person kunne representere flere roller.

Figur 9. Oversikt over respondentenes fordeling på de oppgitte gruppene, oppgitt i prosent (N=92).

Som figur 9 viser kategoriserer en stor del av respondentene seg som enkeltpersoner/grunneiere, og en god andel er medlemmer i lokale lag og organisasjoner, samt politisk aktive.

Intervju

Når man velger ut informanter å intervjuer må man tenke over hvilken informasjon man trenger, hvor mange som skal delta og hvem disse skal være. Når man velger ut hvilke informanter man skal kontakte, gjennomfører man et strategisk utvalg. Dette innbefatter vurdering av informantene og hvilket grunnlag disse kan ha for å svare på det man ønsker dypere forståelse om, samtidig som man ønsker en bredde i synspunktene (Johannessen et al. 2011).

For å få mer utdypende informasjon om den prosessuelle gangen i Orkdal 2040 har jeg snakket med sentrale aktører i prosessen. Det ble til sammen gjennomført intervju med 8 informanter, som alle hadde en tilknytning til planprosjektet Orkdal 2040, enten gjennom jobb, politisk eller som interessent. Disse ble kontaktet per mail/telefon og møtet foregikk hovedsakelig på informantens arbeidsplass. Informantene er anonymisert og intervjuene er transkribert. Det transkriberte materialet er analysert etter temaene brukt i intervjuguiden, funnene er tolket og presentert i tekst og/eller sitat for å underbygge survey-resultatene. I oppgaven er informantene presentert enten som politiker, administrasjon eller representant fra lokalsamfunnet. Det er viktig å presisere at gruppen administrasjon omfatter administrasjon på flere nivåer og representanter fra prosjektledelsen i Orkdal 2040. Studien ble meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Analyseverktøy

For å analysere og vurdere de ulike medvirkningstiltakene vil jeg bruke medvirkningstrappen (fig. 8) med gitte kriterier.

4.4 Validitet og reliabilitet

Validitet angir resultatenes gyldighet, altså om resultatene gir svar på det hensikten med undersøkelsen var. Mens reliabiliteten angir i hvilken grad man kan stole på resultatene av forskningen, angir påliteligheten. For å øke reliabiliteten er det et krav at forskningen skal være transparent. Dette innebærer at man må dokumentere hvordan forskningen er gjennomført på en slik måte at forsøket kan gjentas av andre forskere med samme metode og få samme resultat. Dette kalles intersubjektiv etterprøvnbarhet. I kvalitativ forskning er det vanskelig å gjennomføre intersubjektiv etterprøvnbarhet fordi forskningen preges i en viss grad av konteksten rundt undersøkelsessituasjonen, tilfeldigheter og at forskeren selv gjennomfører analysen og opptre som et instrument og filter (Askheim & Grenness 2008).

Del 5 – Analyse

5.1 Orkdal 2040

Orkdal har hatt sterk befolkningsvekst hvor hovedvekten av denne veksten skjedde i sentrale strøk. På tettstedene³ Gjølme, Orkanger og Fannrem bodde det til sammen i underkant av 7500 innbyggere i 2007 (Statistisk sentralbyrå 2012a). Økt befolkning førte til et større behov for å styre sentrumsutviklingen. Dette danner rammene rundt Orkdal 2040. Prosessen var sammensatt av mange parallelle utredninger og planarbeider. Planarbeidet var omfattende, krevende og påvirket mange interessenter både i det offentlige og lokalsamfunnet. Utstrakt bruk av innleide konsulenter, inkludering av den politiske ledelsen og offentlige institusjoner som Statens vegvesen, Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Samstundes inviterte man lokalbefolkningen til å delta i prosessen skapte forventninger. Dette krevde at planarbeidet ble organisert på en hensiktsmessig måte, og det første spørsmålet er:

Hvordan var planprosessen organisert?

Grunnlaget for dette kapittelet baserer seg i stor grad på dokumentstudiet i tillegg til supplerende informasjon og sitater fra gjennomførte intervjuer.

Bakgrunn

Ideen til planprosjektet Orkdal 2040 kom fra planadministrasjonen, og denne ble drøftet med Fylkesmannen, som anså behovet for å utvikle planverket for de sentrale delene av Orkdal kommune. Initiativtaker til planprosjektet var rådmann Nils Kvernmo og Fylkesmann Kåre Gjønnes, og som Kvernmo sier det til Magasinet Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2009a):

«Den sterke veksten de siste årene har skapt behov for å tenke nytt. Fra å være et regionsentrum for nærområdene, kan Orkdal bli en slags forstad for Trondheim»

En informant fra lokalsamfunnet hadde en forklaring til bakgrunnen for Orkdal 2040: «*Mye av grunnen til Orkdal 2040 lå vel på at politikerne følte på presset om å ha en framtidsrettet plan med fortetting*». Flere av informantene satte fokus på behovet for konkret planlegging, ikke minst i forbindelse med utvikling av sentrumsarealene.

Det ble i forkant av prosjektet utarbeidet en prosjektbeskrivelse høsten og våren 2008/2009 og kommunestyret sluttet seg til planprosjektet «Orkdal mot 2040» i mai 2009. Planbeskrivelsen la

³ SSB sin definisjon på tettsted; hussamling med minst 200 personer som bor der, og avstanden mellom husene er mindre enn 50 meter (Statistisk sentralbyrå 2012a).

føringer for planprogrammet og den videre planprosessen. I planbeskrivelsen ble det satt fokus på de temaene man ønsket å utrede i planprosessen.

Tabell 1. Oversikt av aktuelle utredningstema for Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2011).

Tema	Beskrivelse
Spillvarme	Bruk av varmtvannsutslipp fra industri til fjernvarme
Vern av dyrket mark	Nye boligområder etableres utenom dyrket mark. Fokus på fortetting og utbygging på ledig boligareal
Industriutvikling	Vurdere mulighetene for å ta i bruk fjernvarme i nåværende og fremtidig industri
Grønne nærområder	Helhetlig plan for utvikling og bruk av grøntområdene
Sykkelveier	Gjennomgang av eksisterende gang- og sykkelvegnett med fokus på videre utbygging.
Arealbruk	Omfattende bruk av reguleringsbestemmelser og rekkefølgekrav
Andre tema	<ul style="list-style-type: none"> • Thamshavnbanens plass i småbyen • Bevaring av bomiljøene og trehustradisjonene – utarbeide en byggeskikkveileder • Mulighetene for utvikling av kollektivtilbud - utredning • Overnattingskapasitet både for næringsliv og turister • Skole og barnehagetilbud • Innbyggerne i den nye småbyen

Det er interessant å se at ingen av disse temaene som man ønsket å utrede går direkte på sentrumsutvikling. Indirekte vil spillvarme, grønne nærområder og sykkelveier være positive innslag i en bærekraftig sentrumsutvikling. Men tema som bolig og steds-/byutvikling er det ikke lagt vekt på, dette på tross av økt befolkningsvekst. En informant fra administrasjon påpekte at man kanskje skulle prioritert annerledes i prosessen

Jeg tror man kunne ha droppet noen av de utredningene som ble gjort til fordel for å fokusert mer på sentrumsområdet [Sæter/Rømme] i og med at det var utpekt som indrefiletten og heller brukt ressurser og tid på det. Men det, det kan man si etterpå for å si det sånn.

Visjon

Formålet med Orkdal 2040 var i tillegg til utredningene å utarbeide en kommunedelplan som skulle legge føringer for den langsiktige utviklingen av Orkdal mot 2040, med vekt på sentrumsområdene. Den overordnede visjonen for planarbeidet var (Orkdal kommune 2011);

«Videreutvikling av Orkdal kommune fra et industritettsted til en småby basert på bærekraftig utvikling slik at kommunen blir en kandidat til Statens bymiljøpris».

Statens bymiljøpris deles årlig ut til kommuner som har en ledende rolle for byutvikling med *«...nyskapende tiltak, strategier og samarbeidsformer som fremmer bedre miljø, helse og levekår i byer og tettsteder, som reduserer areal- og energiforbruk og legger til rette for miljøvennlig transport»* (Miljøverndepartementet 2011).

Prosjektet var ambisiøst og fokuset på bærekraftig utvikling reflekteres i visjonene for planprosjektet (fig. 10). I visjonene for de neste 30 årene fokuseres det på en levende bykjerne med attraktive sentrumsfunksjoner hvor videre utbygging skjer gjennom fortetting og i kombinasjon med boliger og forretninger slik at eksisterende infrastruktur benyttes og dyrka jord bevares. Visjonene legger vekt på miljøtiltak som bedre kollektivtilbud, bruk av spillvarme til oppvarming for boliger og næringsbygg, samt utbygging av ny industri uten økt klimautslipp.

- Fannrem – Orkanger – Gjølme blir en småby der spillvarme fra industri i hovedsak dekker behovet for oppvarming både for boliger og næringsliv.
- Småbyen har en kompakt levende bykjerne med attraktive sentrumsfunksjoner innen gangavstand.
- Industriutbyggingen skjer uten økte klimautslipp (evt. kvotekjøp) og en lang rekke nye bedrifter er etablert på grunn av tilgangen til forurensningsfri oppvarming.
- Elva Orkla og nærområdene har sammen med områdene ved Idrettsparken og Gammelosen blitt sentrale sammenhengende friområder for befolkningen. Det er opparbeidet et sammenhengende turvegnett for gående og syklende i hele småbyen.
- Behovet for nye boliger dekkes hovedsakelig gjennom fortetting og boliger i kombinasjon med forretningsbygg slik at eksisterende infrastruktur benyttes. Behovet for transport med privatbil er redusert til et minimum og i stor grad erstattet av et nyetablert kollektivtilbud innen småbyen og en ytterligere forbedring av kollektivtilbudet til Trondheim og nabokommuner.
- Boligbyggingen i sentrumsområdet skjer uten at nye områder med fulldyrka jord tas i bruk.

Figur 10. Visjonene som skulle danne grunnlaget for den ønskede sentrumsutviklingen i Orkdal mot 2040 (Orkdal kommune 2011).

Målet

Orkdal 2040 var et overordnet planprosjekt som samordnet flere plan- og utredningsoppgaver som berørte store deler av kommunens befolkning. Målet var å lage (Orkdal kommune 2011):

«Norges beste planprosess»

og sette standard for brukermedvirkning i statlig, regional og kommunal planlegging. Innbyggerne og næringslivet skulle engasjeres og involveres fra prosessens start, i stede for bare bli hørt i høringsfasen. En bred folkelig deltakelse i politiske beslutninger kan gi større eierskap til planen, samtidig som det bidrar til større engasjement og forståelse for andres synspunkter og ikke minst det offentlige politiske beslutningssystem (Storgaard & Hoff 2005).

Bakgrunnen for at medvirkning ble satt i fokus kommer delvis fra den overordnede visjonens mål, om å bli en kandidat til Statens bymiljøpris. I statuttene for Statens bymiljøpris fokuseres det på samarbeid mellom ulike aktører, som f.eks. næringslivet og frivillige organisasjoner, i planlegging, gjennomføring og praksis. Samtidig ble den nye plan- og bygningsloven lagt til grunn for planprosessen, hvor det i tillegg til minimumstiltakene fremheves at man skal legge til rette for «aktiv medvirkning». Samtidig var en av grunnene til at medvirkning ble vektlagt i planprosessen at det var en videreføring av rådmannens motto:

Lokaldemokrati

Effektivitet

Respekt

Disse verdiene er godt kjent i kommuneorganisasjonen, og danner grunnlaget for kommunens arbeid (Orkdal kommune 2008).

Organisering

Orkdal 2040 var et omfattende og stort planarbeid, hvor mye av utfordringen besto i å samordne og koordinere de ulike utrednings- og planoppgavene under et helhetlig planprosjekt.

På grunn av prosjektets omfang og for å opprette en uavhengig prosjektgruppe ble det ansatt en ekstern prosjektleder. Prosjektlederen var ansvarlig for prosjektets framdrift og koordineringen av prosjektet. Prosjektlederen ble valgt på grunn av sin bakgrunn, med lang og variert erfaring og nettverk. Det ble også ansatt en ekstern prosjektmedarbeider i omtrent en 50 % - stilling. Samtidig var 4-5 personer fra planadministrasjonen engasjert i prosjektet.

Ansvarsfordelingen mellom prosjektleder, prosjektmedarbeider og planavdelingen var dårlig avklart, noe som kanskje førte til et vanskelig samarbeid, med begrenset kommunikasjon/informasjonsflyt. Den eksterne prosjektlederen hadde i mindre grad interaksjon med den politiske ledelse og planadministrasjonen. Sammen med lite tilstedeværelse ble prosjektlederen noe anonym i prosjektet. På spørsmål om hvordan bruk av ekstern prosjektleder fungerte svarte en av mine informanter fra lokalsamfunnet;

Prosjektlederen var nødvendigvis ikke ofte fysisk til stede, bodde ikke i lokalmiljøet og kjente ikke til Orkdal, jeg tror jo at det ikke hadde vært noe problem å ha en ekstern prosjektleder, men det handler jo om hvilken type prosjektleder vi har.

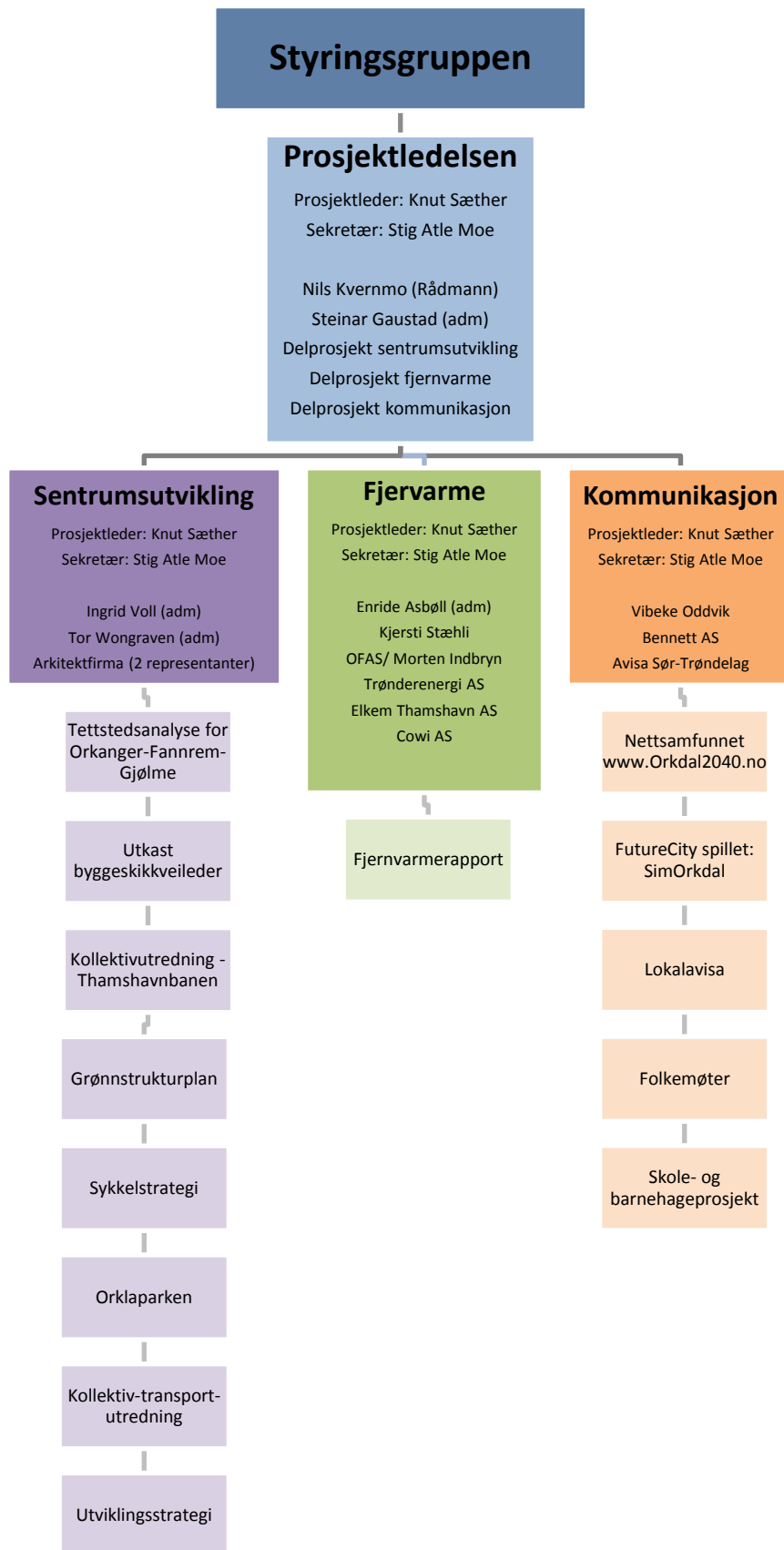
I etterkant kan man vurdere om det var riktig å engasjere en ekstern prosjektleder, eller om man kunne brukt en ansatt i kommunen som kjente kommunen og planverktøyene. Samtidig hadde man beholdt kompetansen i organisasjonen.

Planprosjektet Orkdal2040 var et stort prosjekt og får å få en bedre oversikt og organisering ble det delt opp i tre delprosjekt:

1. Sentrumsutvikling
2. Fjernvarme
3. Kommunikasjon

Prosjektet ble organisert med en styringsgruppe, hovedprosjektgruppe og tre grupper for de ulike delprosjektene (fig. 11). Styringsgruppa besto av formannskapet. For å sikre politisk forankring ble også representanter fra partier i kommunestyret (SV, H) som ikke var representert i formannskapet inkludert i styringsgruppen. Til sammen 15 representanter fra det politiske lokalmiljøet satt i styringsgruppen. Den nye plan- og bygningsloven stiller krav om medvirkning fra andre myndigheter (pbl § 1-1), men i denne planprosessen var det et ønske om å gå utover bestemmelsene og sikre et lang tettere og mer omfattende samarbeid med øvrige offentlige myndigheter. Derfor ble Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Sør-Trøndelags fylkeskommune og Statens vegvesen invitert med i planarbeidet. Gjennom månedlige møter ble styringsgruppen oppdatert på innkomne innspill, status og framdrift av planprosjektet.

Vi var med på styringsgruppemøtene, og da følte jeg at jeg ble godt oppdatert gjennom det. Det var jo orienteringer, både fra prosjektleder og det innleide arkitektfirmaet. Det var orienteringer fra ordfører og fra andre sider i kommunen. Formannskapet var der, og var ganske aktive, det følte jeg at dem var, dem tok del i diskusjonene og hadde litt ulike meninger.

Figur 11. Organisasjonskart med styringsgruppene, prosjektledelsen og de tre delprosjektene i Orkdal 2040. Under de tre delprosjektet finnes en ikke-uttømmende oversikt over de ulike utredningene som ble gjort i de ulike delprosjektene.

Hovedprosjektgruppa ble opprettet for å sikre god kommunikasjons- og informasjonsflyt gjennom prosjektperioden. Gruppa bestod av prosjektlederen og rådmannens ledergruppe, de hadde ukentlige møter gjennom hele prosjektperioden.

Det var i varierende grad møtevirksomhet innenfor de ulike delprosjektgruppene. Prosjektgruppen for sentrumsutvikling hadde regelmessig møte hver 14. dag gjennom hele planperioden. I gruppa fjernvarme ble det kun avholdt noen møter. Det spesielle med fjernvarmegruppa var at det ble opprettet et tverrkommunalt samarbeid med Skaun kommune, mer om dette i 5.2. I kommunikasjonsgruppa hadde de kun et oppstartsmøte. I tillegg hadde det innleide konsulentfirmaet Bennett AS møte med prosjektlederen og styringsgruppa.

Utredninger

Som en av mine informanter fra lokalsamfunnet sa, «*det e laga mye papir her*» og henviste til alle utredningene som ble gjort i løpet av planarbeidet. En systematisk, men ikke uttømmende oversikt vises i figur 11. Det ble gjort flest utredninger i delprosjektet sentrumsutvikling, men for denne oppgavens tema om medvirkning vil det være mest interessant å se nærmere på delprosjektet kommunikasjon. Dette delprosjektet med egen prosjektgruppe ble opprettet for å koordinere de ulike medvirkningskanalene som sammen skulle inkludere næringslivet, lokalbefolkningen, interessenter, lag og foreninger.

Det ble opprettet en egen hjemmeside for planprosjektet www.orkdal2040.no, som skulle fungere som kommunikasjonsplattform. Her var det mulig å komme med innspill, kommentere innsendte innspill og finne informasjon om prosjektet. På hjemmesiden ble det også etablert et visualiseringsverktøy, SimOrkdal, som baserer seg på SimCity et populært dataspill hvor man bygger sine egne byer. Modellene laget i SimOrkdal skulle fungere som innspill til planprosessen og stimulere til deltakelse. Hvordan dette verktøyet og hjemmesiden fungerte i praksis er diskutert i kapittel 5.3.

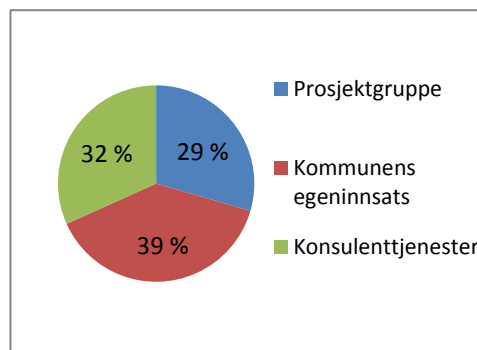
Prosjektet hadde jo relativt god økonomi. I sluttrapporten for Orkdal 2040 diskuteres det omkring nødvendigheten av alle utredningene og det stilles spørsmål til om det var riktig bruk av ressursene. Det vurderes om alle utredningene og utstrakt bruk av eksterne konsulenter var like nødvendige (Orkdal kommune 2011). Flere av informantene innen administrasjonen og representanter fra lokalsamfunnet har stilt spørsmål om kan kunne i større grad brukt kompetanse som allerede fantes i kommunen. Tap av ervervet kunnskap ble nevnt i forbindelse med dette, fordi eksterne konsulenter bare er engasjert i kommunen en kortere tidsperiode og tar med seg opparbeidet kunnskap etter endt engasjement. I tillegg påpekte informantene viktigheten av lokalkunnskap i planlegging av lokalmiljøet. En annen informant etterlyste større fokus på sentrumsutvikling i stedet for alle

utredningene som ble gjort, og påpekte at noen av utredningene var lite relevante for utvikling av fremtidens sentrum.

Økonomi

Orkdal 2040 var et planprosjekt med god økonomi, med muligheter for å eksperimentere og iverksette nye virkemidler. SimOrkdal var et slikt overskuddsfenomen. Planarbeidet krevde store ressurser både økonomisk og ressursmessig, det ble brukt flere årsverk på prosjektet. Planprosjektets sluttsum var i underkant av 8,5 millioner kroner. 4 av disse millionene var skjønnsmidler bevilget av Fylkesmannen. En skjematisk oversikt over planprosjekts kostnadsfordeling vises i tabellen under. Som man kan se av

diagrammet ble en stor del av midlene bruk på konsulenttjenester og ansettelse og lønn til prosjektleder. I tillegg ble det bruk flere årsverk blant kommunens ansatte.

Figur 12. Prosentvis kostnadsoversikt ekskl. materialkostnader.

Tabell 2. Planprosjektets kostnadsfordeling (Orkdal kommune 2011).

Oppgave	Oppgave	Kostnad
Rekruttering	Rekruttering av prosjektleder	95 560
Prosjektgruppe	Lønn, sosiale utgifter, kontorhold	1 986 678
	Prosjektmedarbeider	580 625
Egeninnsats*	Plan og forvaltning, strategisk ledergruppe, enhetsledermøte	3 500 000
Konsulentttjenester	Fjernvarme	270 668
	Kollektivtransport	200 000
	Profiling, SIMOrkdal, nettsted	1 173 764
	Tettstedsanalyse	1 221 246
Materiale	Trykking	28 940
Sum	Orkdal 2040	8 357 482

* Egeninnsats har blitt kostnadsberegnet for til sammen 5 årsverk a 700 000 fra 2008-2010.

Selv om det er vanskelig å vurdere de ulike kostnadene er det viktig å ha de økonomiske kostnadene med, fordi dette har vært viktig for innbyggerne. Et gjentakende spørsmål i lokalavisa og på hjemmesiden til Orkanger Vel er hva man oppnådde for de 8,35 millionene planprosjektet kostet. Et ofte stilt spørsmål er om kostnadene var høyere enn resultatet.

En kan jo spørre seg hva kostnadene som ble brukt. Jeg tror nok kanskje at mange forventet at det skulle komme mer ut av prosessen, sånn planmessig, at det skulle bli flere avklaringer på arealbruk. Det er det jeg tror folk lurer litt på - blir det bare papirplaner som står i hylla?

Mens andre er mer optimistiske når det gjelder planresultatet og kostnadene av det.

Når jeg skal konkludere så syns jeg det kom mye bra ut av det [planprosessen]. Men det kunne vært mer og så var det dyrt, men det blir jo slike prosjekt. Og liksom det som noen prøver å si at det var liksom ikke verdt pengene. Det synes jeg er vanskelig å si, det kom mye bra ut av det som vi aldri har hatt tid til å gjøre hvis vi ikke har hatt et slikt prosjekt og de midlene til å gjøre det.

Prosessuell oversikt

Planprosjektet ble igangsatt like før vedtakelsen av ny plan- og bygningslov av 2008 (iverksatt 1.7.2009), og kommunen ønsket å følge den nye lovens bestemmelser. Planlegging etter den nye PBL la også føringer på prosjektets prosessuelle gang. Særlig ønsket kommunen å fokusere på aktiv medvirkning, mens tabellen under er basert på de iverksatte tiltakene i lovens minimumskrav, en oversikt over alle medvirkningstiltakene finnes i 5.2.

Tabell 3. Oversikt over ulike hendelser i Orkdal 2040 i kronologisk rekkefølge (Orkdal kommune 2011).

År/dato	Fase	Beskrivelse	Medvirkningstiltak
	Oppstartsfase		
2008			
Januar		Prosjektideen utvikles	
Mars		Fylkesmannen gir positive tilbakemeldinger på prosjektideen	
28.mai		Kommunestyret slutter seg til prosjektet. Midlertidig bygge- og deleforbud vedtas	
23.juni		Fylkesmannen tildeler 2 millioner i skjønnsmidler	
1. oktober		Planprogrammet legges ut på offentlig høring	
2009			
Februar		Prosjektleder tiltrer stillingen	
11. februar		Planprogrammet vedtas	

Arbeidsfase			
5.mai			Miniseminar og folkehelse for kommunestyret m.f.
Vår/sommer			Magasinet Orkdal 2040 fulldistribueres i kommunen
17.juni		Kommuneplanens samfunnsdel og klima- og energiplan legges ut til offentlig ettersyn	Prosjektets nettside «www.orkdal2040.no» åpnes
September			Folkemøter på Svorkmo, Fannrem og Orkanger
6. og 7. november			Idesamling for styringsgruppe, prosjektgrupper og konsulenter
12. november			Folkemøte Orkanger
16. desember		Kommuneplanens samfunnsdel og klima- og energiplan vedtas av kommunestyret	
2010			
Januar			Temamøte i kommunestyret
Januar			SimOrkdal åpnes
10. januar			Folkemøte Gjølme
Februar		Fjernvarmerapport COWI	
1.mars			Frist innsending av bidrag til skole- og barnehagekonkurransen
10. mars		Kommunedelplanen legges ut på offentlig høring	
21. april			Folkemøte Orkanger
7.mai		Høringsfrist	
24. juni		2. gangs behandling kommunedelplan	
29. september		Kommunestyret vedtar "visjonskartet", oppsummering av delprosjektene / Kommunestyret vedtar planen, ber om at det gjennomføres mekling	
11. november		Meklingsmøte med FM	
15. desember		Sluttbehandling etter mekling	
Vedtakelsesfase			
2011			
Januar			Sluttrapport skrives

5.2 Medvirkningsmulighetene

Det ble tatt i bruk et bredt spekter av medvirkningsverktøy fra ny teknologi til de mer tradisjonelle tiltakene i Orkdal 2040. Ambisjonene om medvirkning var høyt, jf. målet om Statens bymiljøpris. Mange hadde store forhåpninger til prosjektet, både politisk, i administrasjonen og hos Orkdals

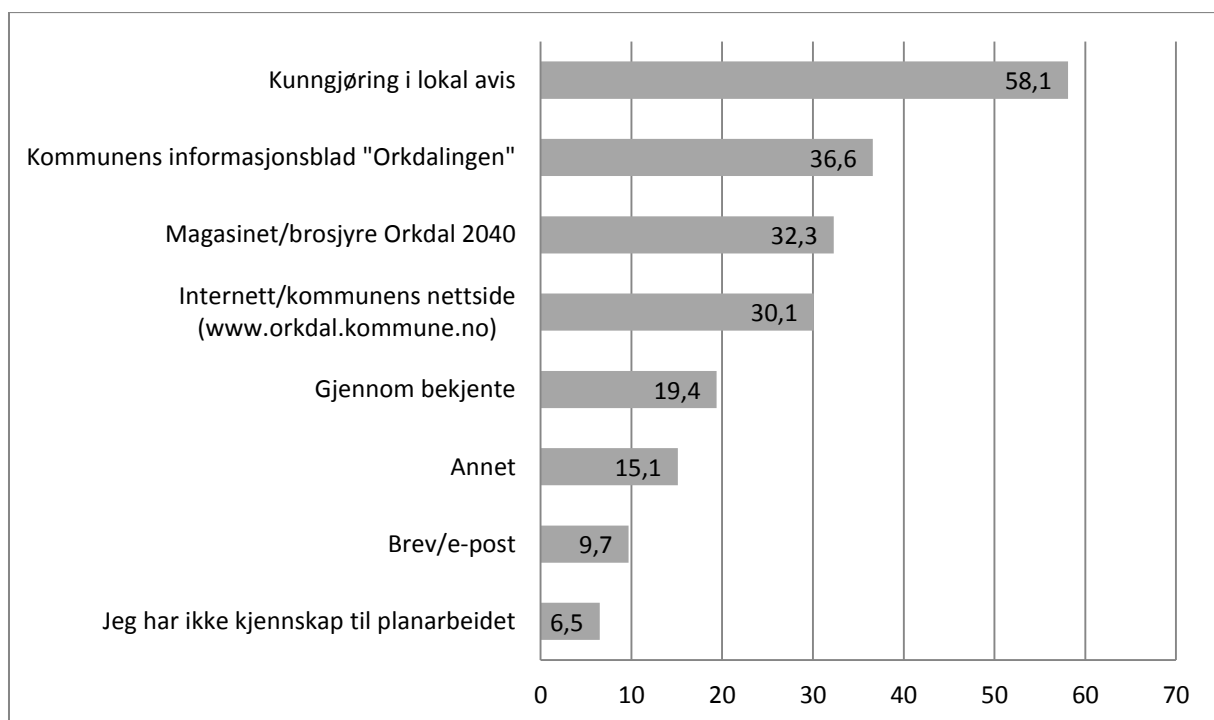
innbyggere. Det er interessant å se nærmere på de ulike tiltakene og det jeg vil se nærmere på i dette kapittelet er;

Hvilke medvirkningstiltak ble gjennomført og hvordan ble disse vurdert av deltakerne?

De ulike tiltakene vil bli presentert med resultatene fra spørreundersøkelsen og intervjuene. Empirien vil bli vurdert opp mot medvirkningstrappens kriterier, figur 8, og sammen med informasjon fra dokumentstudiet vil dette danne grunnlaget for analysen av tiltakene.

Medvirkningstiltak

Flere parallelle plan- og utredningsprosesser gjorde det særlig utfordrende i «Orkdal 2040» å nå ut med tilstrekkelig informasjon til befolkningen i kommunen. Det ble lagt særlig vekt på informasjonsformidling og det er interessant å se gjennom hvilke kanaler respondentene ble gjort oppmerksomme på planarbeidet «Orkdal2040». Det er viktig å merke seg at flere kryss var tillatt. Dette gjør at man ikke kan sette fingeren på det tiltaket som først gjorde respondentene kjent med planprosjektet, men man kan se hvilke informasjonskanaler som når ut til folket.

Figur 13. Oversikt over hvordan respondentene ble gjort oppmerksom på planarbeidet i Orkdal 2040 (N= 92), angitt i prosent.

Som man ser av figuren ble godt over halvparten (58,1 %) gjort oppmerksomme på planarbeidet gjennom kunngjøring i lokalavisa Sør-Trøndelag/Adresseavisen. Kunngjøring er et krav, jf plan- og bygningsloven (§11-13) og det kan tyde på at dette når ut til folket og gjør folket oppmerksomme på planarbeidet. I tillegg ble over 1/3 av respondentene gjort oppmerksomme på planarbeidet gjennom

kommunens eget informasjonsblad «Orkdalingen» og planprosjektets eget magasin «Orkdal 2040». Dette er kanaler som ble tatt i bruk i tillegg til lovpålagte handlinger. Hele 93,5 % av respondentene hadde hørt om Orkdal 2040. Dette er veldig høyt, selv om utvalget ikke reflekterer innbyggerne generelt kan dette være et tegn på at prosessen var godt kjent i kommunen og blant lokalbefolkningen.

Magasinet ble distribuert ut til alle husstandene i kommunen vår/sommer 2009 i tillegg til 32 eksterne mottakere, alt fra nærliggende kommuner (9 stk), kommunale utvalg, flere departementer og direktorater, samt Fylkeskommunen og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Magasinet ble utarbeidet av konsulentene og hadde prosjektets design (fig. 14). I magasinet ble de ulike prosjekt-temaene presentert og leserne oppfordret til å delta på nettsiden www.orkdal2040.no hvor man kunne si sin mening. I magasinet ble det også gitt et frampek på visualiseringsverktøyet SimOrkdal som ble lansert senere på høsten 2009, samt en fremdriftsplan.

¼ (N=88) av respondentene hadde lest magasinet/brosjyren som ble sendt ut til alle husstandene i kommunen. Av de som hadde lest magasinet var de fleste (80 %) enige eller delvis enige om at tekstene var enkle å lese og forstå, dessuten mente mange magasinet var informativt, mens rundt halvparten var enige eller delvis enige om at magasinet skapte blest og oppmuntret til å delta i planprosessen. Oppsummert kan man si at magasinet var et informativt og godt blad som bidro til å spre informasjon om planprosessen til innbyggerne i Orkdal.

Figur 14. Sentrale spørsmål i magasinet for Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2009a).

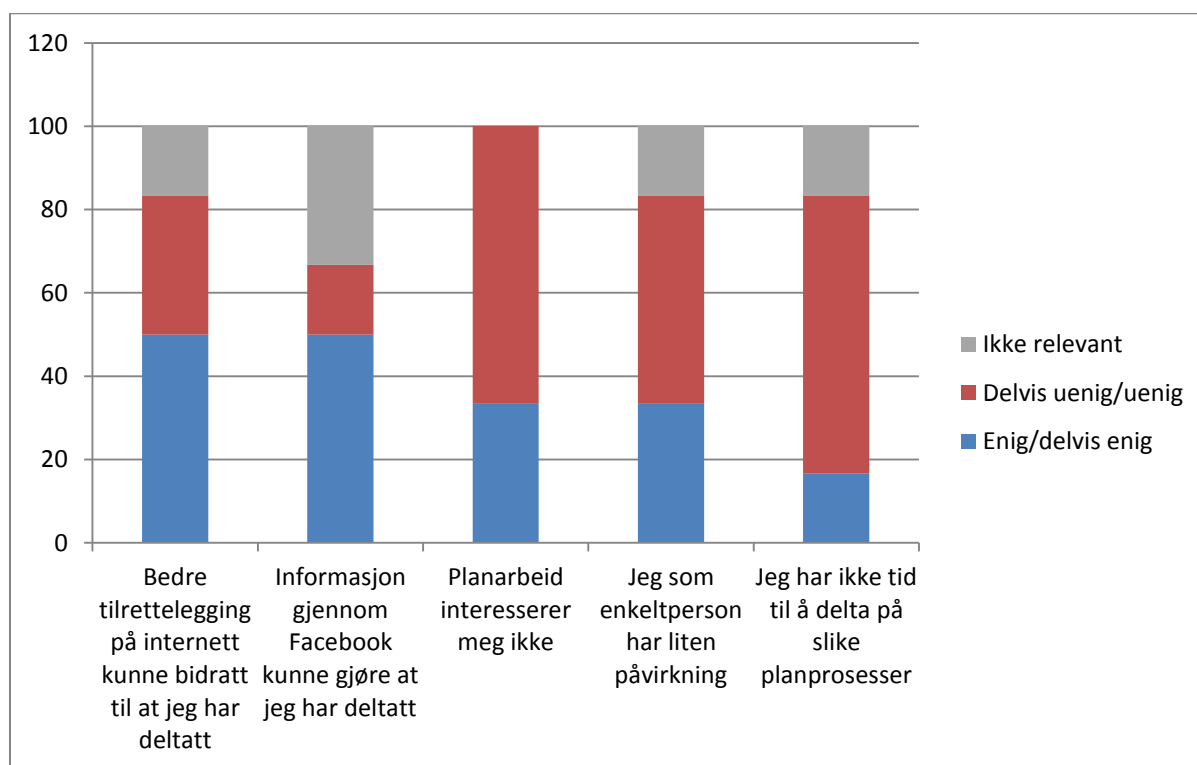
Magasinet oppfordrer til medvirkning, men i seg selv er magasinet på medvirkningstrappens første trinn – informasjon. Magasinet er preget av enveis informasjon, men oppfordrer leserne til å si sin mening på nettsiden www.orkdal2040.no og ta i bruk SimOrkdal. Dessuten var magasinet en av de få arenaene politikerne kom med sine meninger og tanker omkring planprosjektet Orkdal 2040, der ordføreren og gruppelederne i de ulike partiene hadde spalteplass. Gjennomgående fra politikerne var det et ønske om at folk skal engasjerte seg og deltok i diskusjonene.

Ordføreren sier til magasinet:

«Lokaldemokratiet er mange steder i ferd med å forvitre, men Orkdal 2040 gir en spennende mulighet for offentlig samtale. Det vil gi prosjektet forankring i befolkningen. Politikerne er avhengig av folket for å bli gjenvalgt, og er derfor nødt til å lytte..» (Orkdal kommune 2009a:6).

Ikke hørt om Orkdal 2040

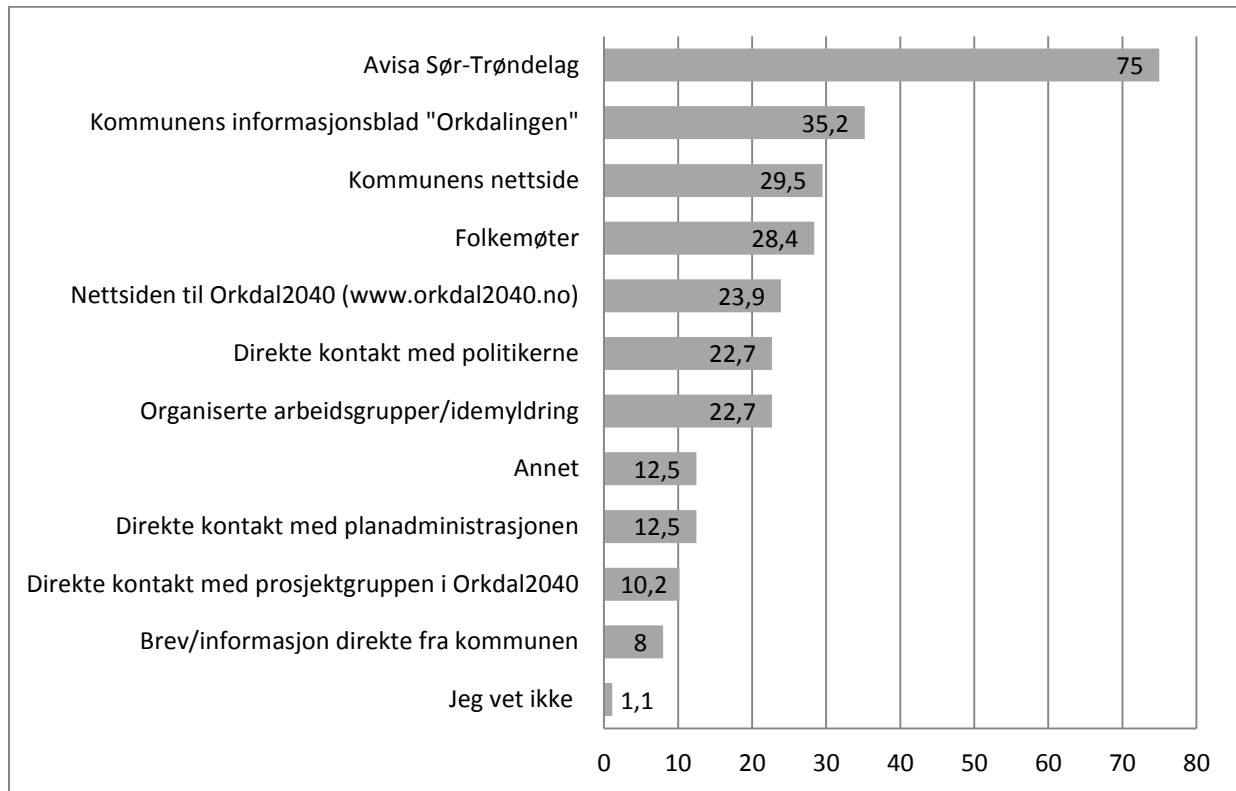
Av figur 15 kan man se at 6,5 % (N=6) av de som besvarte spørreskjemaet ikke hadde kjennskap til planarbeidet. De som svarte at de ikke hadde hørt om «Orkdal 2040» fikk noen oppfølgende spørsmål, figur 15. På grunn av få svar kan man ikke dra noen konklusjoner, men det kan tyde på at de som ikke hadde kjennskap til prosessen anser bruk av internett som en fordel for deltakelse i kommunale planprosesser. Samtidig er de uenige i påstandene om at planarbeid ikke er interessant eller at de har for dårlig tid til å delta på slike prosesser.

Figur 15. Påstander om planarbeidet besvart av de som ikke har kjennskap til planarbeidet, oppgitt i prosent (N=6).

Informasjonskilder

Det var interessant å se hvordan de som var kjent med planarbeidet (93,5%) innhentet informasjon og holdt seg oppdatert på Orkdal 2040, svarene presenteres i figur 16.

Figur 16. Oversikt over hvilke kilder til informasjon som ble benyttet av respondentene (N=86), for å holde seg oppdatert på planprosessen.

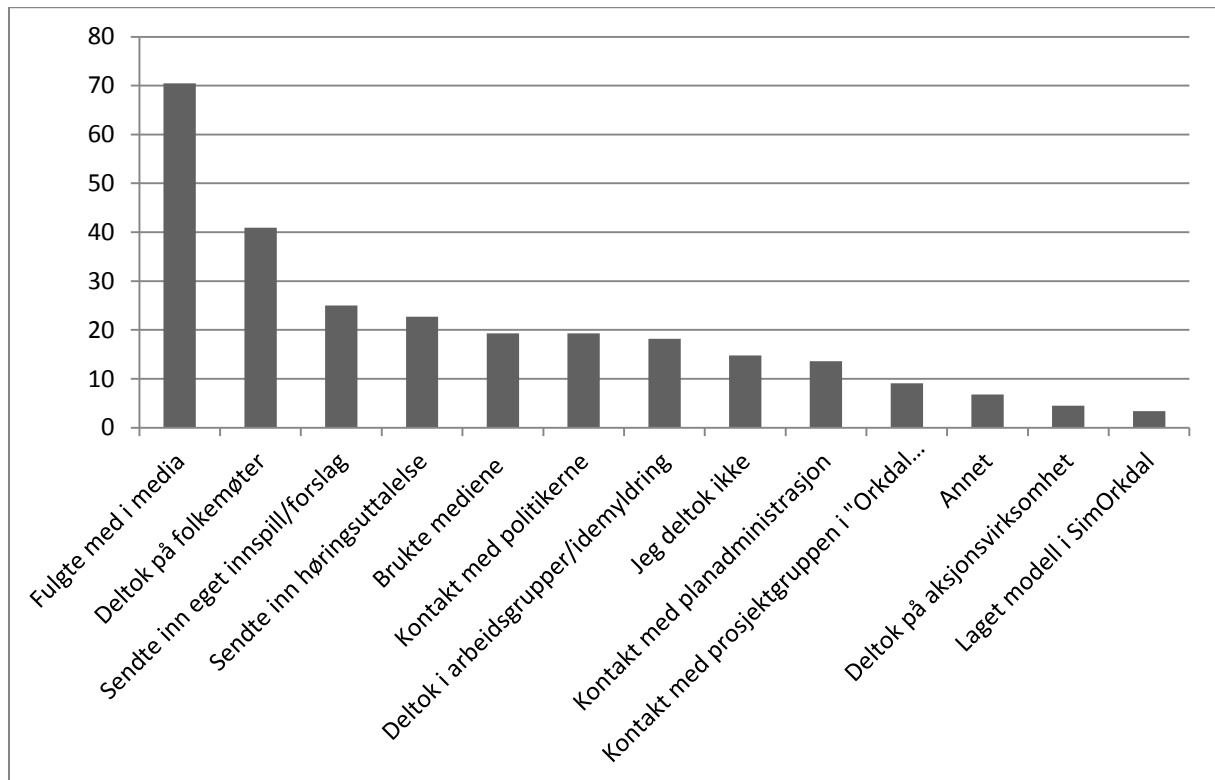
Lokalavisa Sør-Trøndelag⁴ (75 %) var den mest brukte kilden for å holde seg oppdatert om planprosjektet. Lokalavisa Sør-Trøndelag ble invitert inn i prosjektgruppa for kommunikasjon, men de valgte å stå utenfor gruppa for å opprettholde et uavhengig pressetilbud.

Videre følger kommunens informasjonsblad og kommunens nettside som nest mest brukte kilder til informasjon. Informasjonsbladet «Orkdalingen» sendes gratis ut til kommunens husstander omtrent en gang i kvartalet. I den siste utgaven 2009 ble det fokusert i all hovedsak på Orkdal 2040. Her ble de ulike delprosjektene med utredningene presenter (Orkdal kommune 2009b). Et nummer senere ble innkomne innspill oppsummert, hvor noen av de innspillene som ble tatt med videre ble presentert. I tillegg ble begrunnelsen for hvorfor noen av innspillene ble avvist (Orkdal kommune 2010b).

⁴ Avisa dekker den sørvestre delen av Sør-Trøndelag, blant annet kommunene Orkdal, Hemne, Skaun, Meldal, Snillfjord, Agdenes og Rennebu, med et avisopplag på 7268 i 2009 (Mediebedriftene 2012)

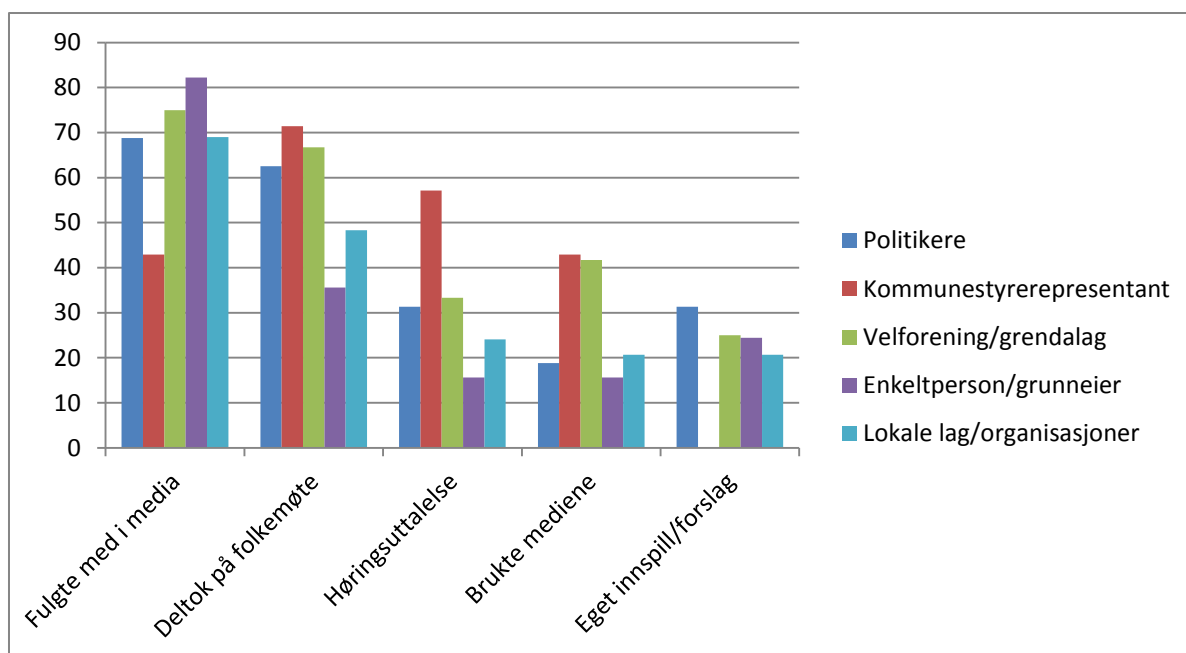
Bruk og vurdering av tiltakene

Hvilke tiltak som ble mest brukt kommer fram i figuren under. Når man ser nærmere på hvordan respondentene medvirket (fig. 17), ser man at media er hyppig brukt påfulgt av folkemøte og innsending av innspill. Tilsvarende som de brukte informasjonskildene er det de tradisjonelle virkemidlene som er de mest populære og hyppigst brukt.

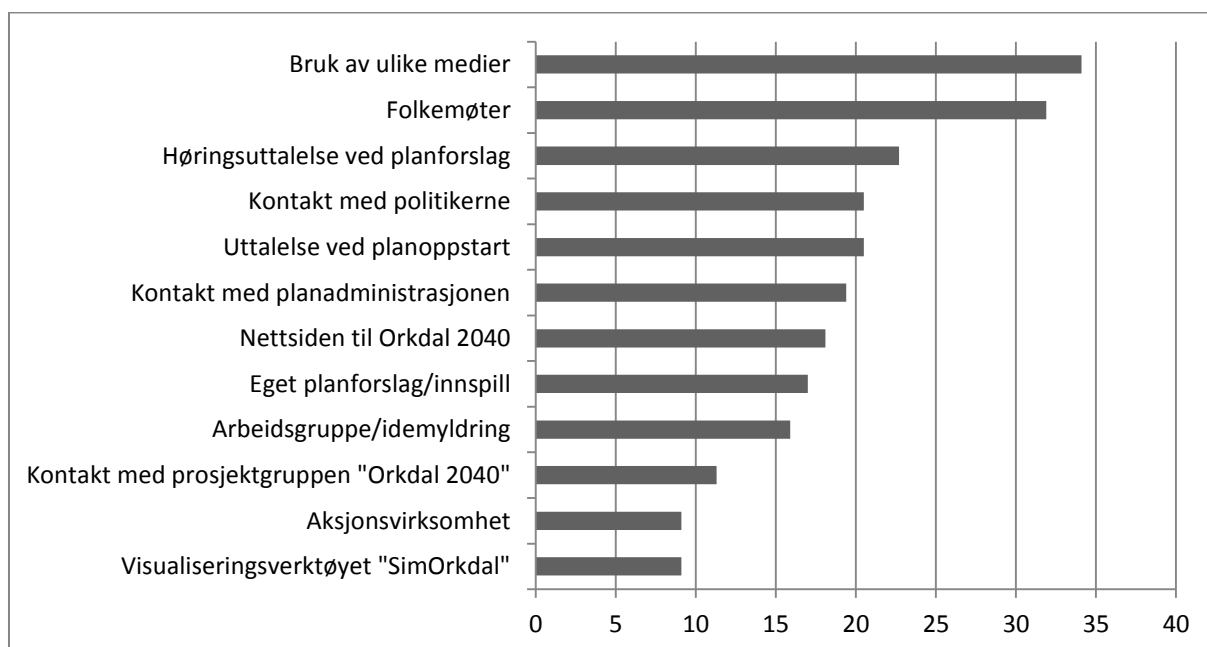
Figur 17. Medvirkningstiltakene som ble hyppigst benyttet, prosentvis oversikt (N=88). Flere kryss var tillatt.

Ser man nærmere på hvordan fordelingen mellom disse tiltakene fordeler seg på de ulike kategoriene ser man en tendens til at representanter fra kommunestyret og velforening/grendelag er aktive i prosessen godt fulgt av politikere og lokale lag og organisasjoner.

Figur 18. Prosentvis oversikt over de brukte tiltakene med fordelingen av de ulike kategoriene.

Hvordan de ulike deltakelsesformene fungerte, (fig. 19), kommer stort sett de samme tiltakene best ut. Det er de tradisjonelle tiltakene som media, både som informasjonskilde og for påvirkning, folkemøter og innspill som blir brukt og vurdert som å fungere best. De nye tiltakene som ble iverksatt som SimOrkdal og planprosjektets nettside ble verken mye brukt og få syntes tiltaket fungerte godt i planprosessen.

Figur 19. Prosentvis oversikt over tiltak som respondentene mente fungerte godt/ganske godt i Orkdal 2040.

Avisa Sør-Trøndelag fulgte opp og skrev flere saker om Orkdal 2040, blant annet laget de en serie hvor de intervjuet alle partilederne om Orkdal 2040. Dette var en av de få stedene politikerne sa sin mening om Orkdal 2040, ut fra bruken kan det tyde på at de nådde ut til befolkningen gjennom dette mediet. En sak som særlig fikk fokus var ønsket om kulturhus i et særskilt bygg på Orkanger. Dette temaet engasjerte flere og preget debatten om sentrumsutvikling. Noen av informantene påpeker det ensidige fokuset om kulturhuset i avisa:

Det ble et veldig til fokus på kulturhus, journalistene skrev veldig mye om det og hele planprosessen ble fokusert omkring kulturhus på Orkanger. Noen kalte planprosessen for «Orkanger 2040».

Selv om mange poengterer ensidig fokus hadde avisa god dekning, var oppdaterte og fulgte prosessen.

Dem [lokalavisa] hadde jo veldig bra dekning av saken egentlig, dem synes jeg gjorde en kjempebra jobb.

Media er i stor grad preget av enveis informasjon og plasseres ofte på det første trinnet i medvirkningstrappen. Ser man nærmere på hvem som brukte de ulike tiltakene (fig. 18) er det enkeltpersoner/grunneiere og velforeninger som fulgte med i media etterfulgt av politikere og lokale lag og organisasjoner. Når man derimot ser på andelen som brukte mediene til å skrive leserinnlegg eller oppfordret mediene til å lage sak, er det i underkant av 20 % av respondentene. Altså omtrent ¼ av de som fulgte med i mediene. De som brukte mediene hyppigst var representanter for kommunestyret og velforening/grendelag. Leserinnlegg er en form for offentlig dialog, men ofte må innleggene begrenses til et vist antall tegn og gjennomgå av en redaktør før trykking. I tillegg tar det ofte et par dager før man får svar, så kontinuiteten i samtalen brytes og kan være vanskelig å følge. Det å skrive leserinnlegg og bruke media til å sette fokus på sider av planarbeidet er derfor i stor grad preget av enveiskommunikasjon. Selv om fokus på saker i media kan føre til endring i plansaker, er det ingen garanti for reell innflytelse på prosessen gjennom mediene. Bruk av medier kan settes på medvirkningstrappens andre trinn, konsultasjon. Bruk av medier blir trukket fram som formen for deltakelse som fungerte godt/ganske godt, etterfulgt av folkemøter.

Folkemøter

Fra figur 17 ser vi at folkemøter er det andre mest brukte deltakelsesformen blant respondentene. Det ble arrangert flere folkemøter av forskjellige aktører ulike steder i kommunen. Alle folkemøtene ble gjennomført på kveldstid og flere politikere møtte opp på de ulike møtene.

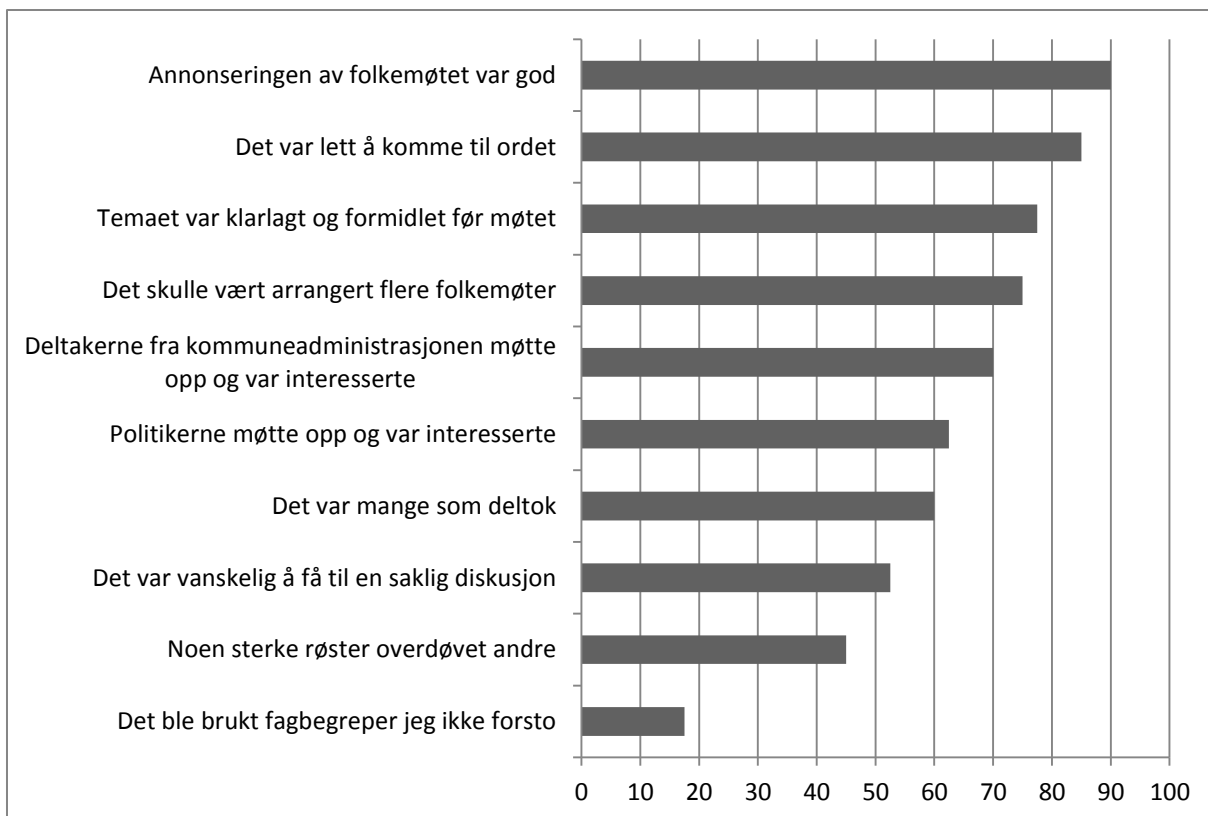
Tabell 4. Systematisk oversikt over arrangerte folkemøter, antallet deltakere er noe usikkert i tillegg til tidspunkt for oppstartsmøtene. Informasjonen i tabellen baserer seg på intervju, avisartikler og referat fra blogger og andre nettsider.

Dato	Hvor	Tema	Initiativtaker	Antall deltakere
Ukjent	Svorkmo	Oppstartsmøte	Kommunen	Under 10
Ukjent	Fannrem	Oppstartsmøte	Kommunen	Ca 15
Ukjent	Orkanger	Oppstartsmøte		
12.11.2009	Korpshuset på Orkanger	Orkanger inn i framtida. Stedsanalysen blir presentert av Selberg Arkitekter AS	Orkanger Vel i samarbeid med kommunen	Nesten hundre deltakere
7.12.2009	Fannrem	Misjonshuset	Kommunen i samarbeid med Fannrem Vel	50-60
14.01.2010	Folkets hus Gjølme	«Gjølme 2040»	Råbygda Velforening/ Norges naturvernforbund avd. Orklaregionen	Mer enn hundre personer
21.04.2010	Ungdomsskolen Orkanger	Presentasjon for delplanprosjekt «Orkdal2040». Representanter fra Selberg Arkitektkontor	Kommunen	Ca. 100 personer
10.11.2010	Kommunestyresalen	«Hva er vedtatt og veien videre»	Kommunen på oppfordring av Orkanger Vel	Full sal

Det var veldig godt oppmøte på alle folkemøtene som ble arrangert på Orkanger og Gjølme. Dette kan ha sammenheng med sentrumsutviklingen i stor grad handlet om Orkanger og derfor skapte mest engasjement i nærområdet. På Gjølme kom det et forslag om utfylling av Råbygdjæra til industri. Råbygdjæra er et friluftsområde med rikt fugleliv på Gjølme som ligger som en buffersone mot industrifeltet på Grønøra. Dette førte til engasjement av lokale krefter på Gjølme som mobiliserte mot dette forslaget, se mer under «relevante aktiviteter». Derimot på tettstedene Svorkmo og Fannrem, var det desto færre som møtte opp. Unntatt det siste møtet som ble arrangert på Fannrem, da stedsanalysen ble presentert hvor omkring 50-60 personer møtte opp.

Noen av folkemøtene ble arrangert av kommunen i samarbeid med velforeningene henholdsvis på Fannrem og Orkanger. I tillegg initierte Orkanger Vel og Råbygda Velforening egne folkemøter, hvor politikerne og administrasjonen ble invitert.

45,5 % av respondentene på spørreskjemaet deltok på ett eller flere folkemøter i forbindelse med planprosessen. Disse svarte på noen påstander om folkemøtene hvor resultatet presenteres i figuren nedenfor (fig. 20).

Figur 20. Påstander om folkemøtet, med prosentvis oversikt over de som var enige/delvis enige i påstandene.

Mellom 70-90% mente at annonseringen av folkemøtet var god med aktuelle temaer. I tillegg synes de (75%) at det skulle vært arrangert flere folkemøter. En av mine informanter fra lokalsamfunnet etterlyste flere folkemøter i mindre grupper som han mente ville vært liksom effektivt og økonomisk i stedet for utstrakt bruk av eksterne konsulenter. Flere (70%) synes kommuneadministrasjonen var flinkere til å møte opp og var oppriktig interessert mer enn politikerne. På spørsmål om politikerne stilte opp på folkemøtet svarte en informant fra lokalsamfunnet;

Den politiske ledelsen var alltid til stede, men politikerne spilte en lite sentral rolle på folkemøtene, de var preget av presentasjoner fra fagfolk og av synspunkt fra folk flest. - Mens de som til syvende og sist skulle avgjøre om Orkdal 2040 førte til endring og i så fall hvilke endringer, de var lite aktiv. Også der. Og det tror jeg er ganske alvorlig, for det at det bare er med på å forsterke det som er en viss grad er en myte blant folk om at avstanden til politikerne er stor. Altså at mulighetene for å medvirke og påvirke dem da egentlig er illusorisk. Jeg tror mange har liten tro på at dem greier å påvirke stedsutviklingen altså, og jeg tror når politikerne opptrer såpass passivt som de gjorde så tror jeg det forsterker slike forestillinger. Du føler at du snakker til veggen ikke sant, og uansett så går de bare på møterommet og vedtar det de vil.

Dette er en ganske sterk påstand som viser frustrasjon knyttet til prosessen og de styrende politikerne. Politikerne på sin side hadde en strategi om at folket skulle få komme med sine

meninger, mens politikerne skulle ha en tilbaketrasket rolle, i hvilken grad dette bidro eller ikke i medvirkningsprosessen er videre drøftet i del 5.4.

Under 20% av respondentene var enige/delvis enige med påstanden om bruk av vanskelige fagbegreper, noe som kan tyde på at diskusjonen ble lagt på et folkelig nivå. Selv om en informant etterlyser større grad folkelig språk i planarbeid generelt.

De som sitter og jobber med planene som fag, de identifiserer seg så sterkt med det arbeidet at dem ikke tør å slippe seg løs å oversette det til folkelig språk for å få folk interessert og engasjert. Orkdal 2040 mener jeg kanskje er litt spesiell, nettopp fordi at det ikke var noe politisk vilje bak og at det politiske miljøet i Orkdal ikke er modent enda, men samtidig så er det jo generelle mangel på forståelse på hvor pedagogisk du må være for å få til dette, for å skape medvirkning. Du kan jo se i Orkdal nå, der du får medvirkning det er jo navnesaken⁵ Råbygda/Gjølme, ikke sant, for det er jo så enkelt valg, mens de planprosessene er et vanskeligere valg, fordi de er så kompliserte.

På spørsmål om hvilke tema og saker som ble diskutert svarte flere av informantene at det ble mye fokus på enkeltsaker på folkemøtene og i mindre grad på overordnet arealbruk. Dette er viktig å ha i bakhodet, at planprosesser og medvirkning generelt er et vanskelig tema og det få folk interessert på et overordnet nivå er utfordrende. I forhold til disse utfordringene sier en informant fra administrasjonen:

Slikt tror jeg det er litt med kommuneplaner, det blir litt overordnet i forhold for folk så de føler ikke noe mye på det. Og så er det slike konkrete ting, som hvor kulturhuset skal ligge og skal vi fylle ut i Råbygdfjæra – og da blir det litt mer håndfast for folk. Og da hiver de seg med i debatten. Og det var jo det vi så her, at det var slike ting som skapte debatt, det var der folket kom med. Og det har jo ikke noe betydning i den sammenheng, skal man tenke opp i mot kommunedelplan.

Folkemøter blir ofte arrangert i forbindelse med kommuneplanlegging. Et folkemøte er en åpne arena for alle. Et folkemøte er optimalt et sted man kan utveksle informasjon, kommentere og argumentere for løsninger (Aars 2000; Schmidt et al. 2011). Folkemøte er en informasjonskanal, hvor planmyndighetene kan legge fram informasjon og planforslag samtidig som innbyggerne kan gi tilbakemeldinger. Folkemøter er sjelden representative for befolkningen, men man kan få innsikt og ta tempen på stemningen i befolkningen gjennom et folkemøte. Gjennom et slikt møte kan man få innblikk i befolkningens meninger og synspunkt. Ideelt kan folkemøtet innebære toveiskommunikasjon, som gjør at innbyggerne kan påvirke beslutningstakerne gjennom politisk diskusjon (Aars 2000). Så hvilken kvalitet folkemøtet representerer avhenger i stor grad av hvilke

⁵ Navnestrid i Orkdal, <http://www.nrk.no/trondelag/denne-bygda-har-to-navn-1.11103549>

følger og behandling innspill får videre i prosessen. Amdam og Amdam (2000) skriver at folkemøter kan bidra til at folk opparbeider seg forventninger og mobiliserer seg for å endre og utarbeide egne planforslag. Om ikke folkemøtene var utløsende faktor, mobiliserte lokalbefolkningen seg, mer om dette i kapittelet om relevante aktiviteter senere.

Folkemøtene i Orkdal 2040 ble arrangert på ulike steder med variabelt oppmøte. I hvilken grad man fikk en dialog er vanskelig å si, ut fra figur 20 svarte 85% at det var lett å komme til orde, dette kan tyde på at terskelen for å snakke og få ordet var lav. Men som informanten sa, var politikerne til stede, men de var lite aktive. Dette kan tyde på at dialog mellom beslutningstakerne og lokalbefolkningen var lite aktuell. Mangelen på dialog blir også påpekt av en annen informant fra lokalsamfunnet som sier;

Det var et folkemøte hvor man satt på rad og hvor det var mest informasjon, det ble jo ikke noe dialog. Det var jo mange som kom, men det var jo bare lagt opp til monolog fra en scene og ned.

På medvirkningstrappen kan folkemøter klassifiseres både på konsultasjon- og dialog-trinnet. På spørsmål om det var noen form for diskusjon på folkemøtene svarte en informant at det i hovedsak var informasjon, men også noe diskusjon. Men at diskusjonene var lite konstruktive der folk kom med sine synspunkt uten noen form for respons. Habermas krav til diskurs ikke blir oppnådd, da det ikke var noen åpen diskusjon. Så mange møtte, men få var aktive i diskusjonen. På grunn av disse tilbakemeldingene vil jeg plassere folkemøtene i forbindelse Orkdal 2040 på medvirkningstrappen andre trinn – konsultasjon. Dette innebærer at innbyggerne fikk komme med sine synspunkter uten at disse ble diskutert videre og i hvilken grad beslutningstakerne lot seg påvirke av disse innspillene.

Innspill

Det tredje mest brukte deltakelsesformen var innsending av innspill (fig. 18) hvor 25 % av respondentene i spørreundersøkelsen hadde gjort dette.

Til sammen kom det inn 6 innspill på planprogrammet, fra henholdsvis offentlige instanser med innsigelsesrett (3 stk.), lag og organisasjoner (2 stk.) og privatpersoner/grunneier (1 stk.) De fleste av disse kommenterte visjonene og ambisjonene til planarbeidet. I tillegg fremhevet flere deres forventninger og ønsker til den pågående planprosessen. Alle som sendte inn innspill på planprogrammet fikk tilsendt kommunedelplanen på høring.

Det var tre måter man kunne sende inn innspill til kommunedelplanen, enten gjennom brev eller epost direkte til kommunen, gjennom planprosjektets nettside (www.orkdal2040.no) eller SimOrkdal. På nettsiden var det to måter man kunne sende inn innspill. Enten gjennom fanen «Innspill fra deg» eller «Kontakt oss». I funksjonen «Innspill fra deg» måtte man besvare spørsmålet

«Hvilke funksjoner og bygg ønsker du i Orkdal sentrum» med en begrunnelse for ønsket. Den andre funksjonen «Kontakt oss» var et vanlig kontaktskjema. Begge steder måtte man oppgi navn og e-post. Via disse funksjonene ble innspillene videresendt per e-post til kommunen og prosjektledelsen. I tillegg ble noen av dialogene/korte kommentarene som kom på nettsiden oppsummert og tatt med som innspill. *Gjennom SimOrkdal kom det ingen innspill.* En av informantene etterlyste tilgang på innspillene i ettertid;

Innspillene ble sendt inn og sånn i ettertid går det jo ikke an å finne innspillene sine, for hele den nettsiden er jo fjernet. Dem [innspillene] som ble sendt inn der [formelt til Orkdal kommune], ligger nok på Orkdal sin hjemmeside, men alle andre ideer og forslag som lå der [nettsiden] er bort.

I informasjonsbladet Orkdalingen opererer kommunen med 57 innspill, hvor ti av dem gjaldt boligbygging, 16 industri og næringsvirksomhet, syv går på vegnett, gang- og sykkelvei og fem er forslag til kollektivtransport. De siste ni innspillene gjaldt rekreasjon og uteområder.

Begge disse tallene avviker noe av det jeg fant i dokumentanalysen. Jeg fant at det til sammen kom inn 75 mer eller mindre formelle innspill til kommunedelplanen. Det kan være at kommunen har valgt å utelate de øvrige som jeg har tatt med på grunn av manglende relevansen til planen eller at de er utenfor planområdet. Men av disse 75, fant jeg at 10 av disse innspillene kom inn gjennom planprosjektets nettside, men mest sannsynlig kom det inn flere uten at disse har blitt arkivert/tatt vare på. Noen av innspillene ble også sendt inn gjennom brev/epost i tillegg til nettsiden, og det kan være at disse bare ble arkivert som mottatt gjennom en kanal. 22,6 % (N=53) oppgav at de sendte inn innspill via nettsiden.

I tillegg til vurderingen av noen få innspill som ble publisert i informasjonsbladet Orkdalingen ble de ulike innspillene gjort tilgjengelig på kommunens hjemmeside og noen, men ikke alle, ble lagt ut på planprosjektets hjemmeside. Kommunen sammenstilte også innspillene i et dokument med en vurdering av innspillene. Ved offentlig ettersyn ble det sendt brev til grunneierne som har fått endret sine fremtidige arealbruk og til de som sendte inn innspill. Her ble det gjort rede for hvor man kunne få se plandokumentene i tillegg til frist for å komme med merknader til planforslaget. Disse brevene ble sendt til 33 mottakere, alt fra private personer, bedrifter, lag og organisasjoner og nabokommuner.

Innspill, merknader og høringsuttalelser til planen passer inn i medvirkningstrappens andre trinn – konsultasjon. I konsultasjon ber planmyndighetene om de berørtes meninger og innbyggernes synspunkt på planforslaget. Innsending av innspill passer i så måte inn i medvirkningstrappens andre

trinn – konsultasjon. Konsultasjon via innspill kan bidra til å belyse nye ideer og konsekvenser av planen. Planmyndighetene har begrunnet hvordan de ulike innspillene blir vurdert og behandlet i plansaken. Noen av innspillene blir videre vurdert og andre igjen blir forkastet, men samtlige er begrunnet.

Folkemøter og høring er blant de mest brukte medvirkningstiltakene i forbindelse med kommunal planlegging, og hele 79% av norske kommuner oppgav at de hadde gjennomført et slikt tiltak i 2012 (Klausen et al. 2013)

Relevante aktiviteter

- Inkludering av nærliggende kommuner

Nabokommunene ble oppfordret til å engasjere seg og komme med innspill om hvilke forventninger de har av et regionsenter med vekt på funksjoner og tilbud. Bare noen få av de 9 kommunene som ble forespurt gav utfyllende tilbakemeldinger. Samtidig ble Skaun kommune tatt med i prosjektgruppen for fjernvarme, for å utrede mulighetene for å legge fjernvarme til nærliggende områder i Skaun. Det tverrkommunale samarbeidet med Skaun er svært spesielt i utgangspunktet, men siden utredningene gav at det vanskelig ville la seg gjøre å legge fjernvarme mot Skaun, ble kommunen i mindre grad involvert i planarbeidet.

I tillegg jobbet Orkdal kommune opp mot interkommunal arealplan (IKAP) for Trondheimsregionen. Målet for IKAP-prosessen er at de 10 kommunene skal se regionen som en helhet og bli enige om en felles utbyggingspolitikk for næringsareal og boliger. Hensikten var å ta inn avklaringene i IKAP i kommunedelplanen, særlig med tanke på næringsutvikling. Vedtakelsen av IKAP ble forsinket, så kommunedelplanen ble vedtatt uten avklaring i IKAP.

- Stedsanalyse

I tilknytning til tettstedsanalysen gjennomførte Selberg Arkitektkontor AS (konsulenten) en sosiokulturell analyse. Den sosiokulturelle analysen baserer seg på observasjon, kvalitativ spørreundersøkelse og mentale kart av et tilfeldig utvalg gjort under befarings på Fannrem og Orkanger. Bare et fåtall av de spurte laget mentale kart, som er en type kart hvert enkelt menneske opparbeider og bærer i seg som et bilde av sine geografiske og fysiske omgivelser (Selberg 2009).

Resultatet av den kvalitative spørreundersøkelsen (fig. 21) utført av konsulenten viser at innbyggerne var opptatt av Orkdals industri og havneområdet, bedre tilbud til ungdom i Orkanger sentrum og at man ønsket et klart og avgrenset sentrum i Orkdal, og da Orkanger. Dette resultatet avviker noe fra hva som var kommunedelplanens geografiske avgrensning som i tillegg til Orkanger omfattet Gjølme

og Fannrem. Ut i fra denne analysen kan det tyde på at planen favnet noe vidt, og kanskje fokus burde vært i hovedsak på Orkanger/Bårdshaug om nærliggende områder.

Hva liker du ved ditt tettsted	Hva liker du ikke ved ditt tettsted	Hva mener du bør bli bedre
Rekreasjonsmulighetene ved Gammelosen, sjøen, Ulvsåsen, idrettsparken Domus kjøpesenter Skoleområdet på Follo Sentrum på Orkanger Kafeen Art & Taste og restauranten Boao Fin gate i Orkanger sentrum	Døde sentrumsområder Ønsker seg nisjebutikker i Orkanger sentrum For lite tilbud til ungdom Uheldig med etablering av kjøpesenter utenfor sentrumsområdene deriblant OTI	Mer aktivitet til Orkanger sentrum Mer tilbud i sentrum som f.eks kino, kafeer Mer aktivitet til Nerøra Mer kontakt mot sjøen, småbåthavna, Terna

Forslag til tiltak	Hva kjennetegner Orkdal	Ønsker for Orkdal kommune om 30 år
Bedre tilrettelagt for ungdom Ta i bruk torget i Orkanger sentrum til markeds plass i helgene; salg av lokalproduserte produkter, ikke bare jordær på sommeren Lage park i sentrum for familier med lekeapparater og benker i retning idrettsparken men dog i sentrum Økt bevissthet ved utbygging av sentrum i forhold til enehetlig preg på bebyggelse, estetikk, harmoni, arkitektur Legge til rette for mer bymessig preg i sentrumsområdene på Orkanger.	Industriområdet Grønøra Bårdshaug herregård Ner-øra Utflytende sentrumsområder Orkdal sykehus	Enda mer industri Stabile industriarbeidsplasser Styrket og utvidet havneområde, gjerne mot Rove (Gjølme) Ett levende sentrum; Orkanger Styrke Orkdalsvegen som handlegate Klar avgrensning av hva som er sentrum i Orkanger Syehuset opprettholdes slik det er i dag Mer tilbud til ungdom i sentrum

Figur 21. Resultatet av kvalitativ undersøkelse i forbindelse med tettstedsanalysen (Selberg 2009)

Bruk av spørreundersøkelser er også et eksempel på konsultasjon, jf. medvirkningstrappen. Gjennom undersøkelser henter man inn innbyggernes meninger og synspunkt. I dette tilfellet ble undersøkelsen gjennomført i tilknytning til tettstedsanalysen og ble brukt som grunnlag for mulige utviklingsretninger av Orkdal mot 2040. Flere av informantene påpeker at de forventet litt mer av stedsanalysen og ikke minst undersøkelsen som ble utført. Det kan tyde på at konklusjonene er trukket ut av fåtall informanter noe som gjør at resultatene ikke blir konstante. Kanskje burde denne i større grad vært basert på nettbasert spørreskjema i tillegg for å fått et bedre bilde på hva større andel av befolkningen mener.

- Idesamling

6-7. oktober 2009 ble det arrangert et idéseminar i Rindal for Orkdal 2040⁶. Til sammen deltok 22 personer på dette seminaret over to døgn. Programmet besto av ulike foredrag og presentasjoner fra konsulentene og gruppearbeid. Planadministrasjonen mente politikerne var fornøyde og fikk en forståelse for gjennomføringen av prosessen, som en deltaker sier;

Jeg tror det var nyttig, jeg mener det var nyttig for å ha felles motivasjon og oppmerksomhet rundt prosjektet som et slikt prosjekt skal ha da. Du skaper et felles bilde av utfordringene en har og hva slags befolkningsvekst som er ventet og hva man kan gjøre med det.

De ulike deltakerne ble delt inn i grupper og arbeidet med 5 spørsmål. Oppgavene omhandlet bærekraftig stedsutvikling og muligheter innen bruk av fjernvarme. Den siste oppgaven er mer interessant i forhold til oppgavens fokus på medvirkning:

«Orkdal 2040 er et eksempel på nytenkning rundt involvering og demokratiutvikling. Ønsker vi å videreføre den dialogen vi her har invitert til etter at Orkdal 2040 som prosjekt er avsluttet? Hvordan kan denne dialogen i så fall tilrettelegges i framtida?»

Spørsmålet reflekterer en optimistisk tanke om medvirkningsprosessen og virkemidlene som ble tatt i bruk. Det kan virke som deltakerne på ideseminaret i større grad var fornøyde med tiltakene enn brukerne. Nettsiden og teknologiske virkemidlene blir drøftet videre i kap 5.3. En oppsummering av de ulike gruppens svar er at de ønsker en videreføring og – utvikling av den pågående dialogen. De ønsker å ta i bruk nye teknologiske virkemidler for å komme i kontakt med grupper som ikke deltar på folkemøter. Samtidig anser de nettsamfunnet som en «uformell» inngang til kommunen og vil vurdere bruken i senere planprosesser. Det blir framhevet at «*Dette kan bli en merkevare for Orkdal hvis vi lykkes*».

Bruk av idesamling er et tiltak man kan plassere på medbestemmelse. I tillegg til beslutningstakerne deltok konsulentene, prosjektledelsen og planadministrasjonen. Dette gjorde at de som ikke hadde formell beslutningsrett kunne påvirke politikerne blant annet gjennom diskusjoner i gruppearbeidet. Siden fokusert i denne oppgaven er hvilke medvirkningstiltak som ble gjennomført og hvordan disse ble vurdert av deltakerne og da med vekt på lokalsamfunnet er det lite hensiktsmessig å plassere tiltaket på medvirkningstrappen. Dette fordi seminaret var et lukket møte.

⁶ De deltakende på seminaret var fra henholdsvis styringsgruppen i Orkdal 2040 (9 representanter), prosjektledelsen i Orkdal 2040 (2 representanter), planavdelingen i Orkdal kommune (6 representanter) og representanter fra konsulentbyråene (5 representanter).

- Visjonsutvalget

Kommunestyret bestilte i april 2008 en rapport for å *skape en visjon for anlegget Idrettsparken, Gammelosen, Orklahallen og Nedre Rømme*. Visjonsvalget besto av personer fra frivillige lag og organisasjoner, samt to politikere og representanter fra administrasjonen. Rapporten ble behandlet som innspill til Orkdal 2040. I tillegg bestemte kommunestyret at Visjonsutvalget skulle utnevnes til høringsinstans for alle arbeider med Orkdal 2040 som omhandlet de respektive områdene. I dette tilfellet åpent planmyndighetene for aktivt å inkludere interessentene i planarbeidet. Selv om arbeidet ble iverksatt før planprosessens start ble rapporten inkludert i planarbeidet. Når man ser tiltaket opp mot medvirkningstrappen kan det nå så høyt som fjerde trinn – dagsordensetting og det inneholder elementer fra femte trinn – medbestemmelse. Visjonsgruppen fikk tildelt midler for å utarbeide rapporten. Visjonsutvalgets innspill ble ikke tatt med videre i planen, men det åpnes for forslaget om konferansehotell og serveringslokaler i Idrettsparken/Gammelosen i et 2040-perspektiv. Utvalgets anbefaling i rapporten om trasevalg for gangvei ble videreført. Dette gjør at jeg velger å plassere dette tiltaket på medvirkningstrappens tredje trinn, dialog. Selv om rapporten er preget av enveis informasjon og blir bruk som innspill, ble det lagt til rette for at et utvalg fikk bruke sin kunnskap og erfaring til å komme med et forslag for utvikling av området.

- Mobiliseringsgruppen

Denne gruppen hadde en konkret idé om kulturhus og svømmehall og ønsket å se om det var mulig å få disse tiltakene inn i planen.

Mobiliseringsgruppen arrangerte et møte hvor 40-50 personer deltok hovedsakelig folk fra Orkanger, men også Fannrem, Gjølme og Evjen. På møtet ble metoden kafédialog⁷ brukt.

De oppmøtte ble delt inn i flere

grupper, hvor folk jobbet seg rundt de ulike temaene og skrev ned sine tanker og ønsker på plakater.

Etter første møte falt de ned på 5 tiltak (fig. 23) som de ønsket å jobbe videre med. Det ble satt ned

grupper på 5-8 personer på hvert av tiltakene som jobbet videre med ideene hjemme. Mobiliseringsgruppen sendte til sammen inn 4-5 forslag. Forslagene ble underskrevet av 8-10 personer og de hadde en strategi på at navnene ikke skulle gå igjen og at forskjellige personer skulle sende inn de ulike forslagene.

Forslag og tanken bak plasseringen av kulturhus på en spesifikk tomt var både gjennomtenkt og velbegrunnet, og den uformelle organiseringen som oppsto er verdt å se nærmere på.

Temaet kulturhus engasjerte mange og ble hovedfokus i sentrumsdebatten. Av noen ble dette oppfattet som støy som flyttet fokus fra den gode debatten, mens andre mente at kulturhusdebatten var et godt innslag i planprosessen og kunne bidra til god sentrumsutvikling.

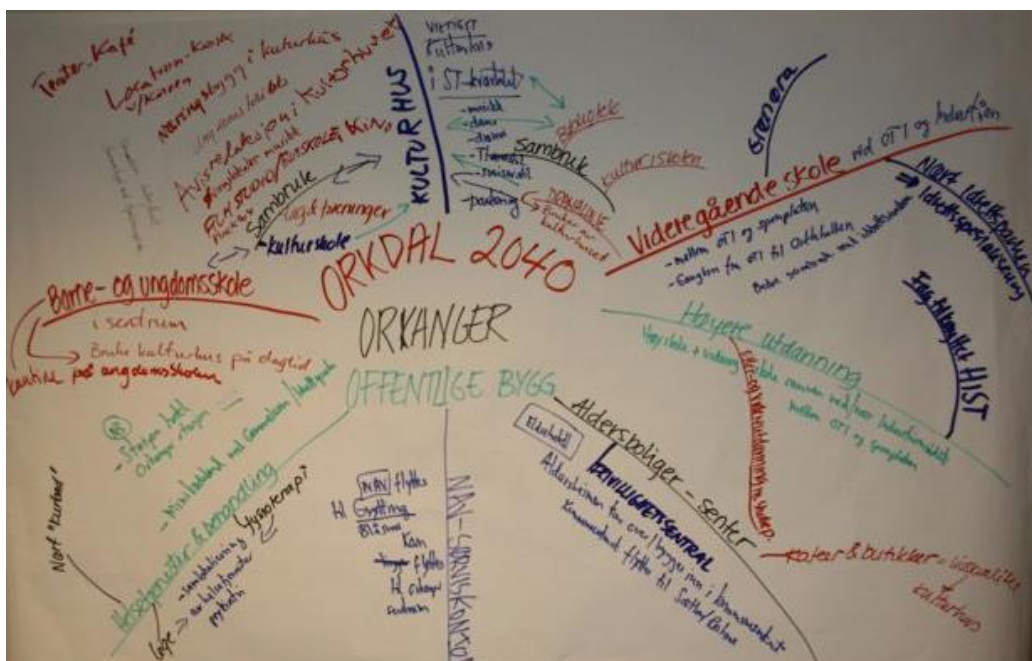

Figur 22. Kafédialog arrangert av mobiliseringsgruppen for "Orkanger - byen i Orkdalsregion".

1. Utvidelsen av formålet sentrumsareal til et større område
2. Kulturhus
3. Svømmehall og utvidet idrettshall i tilknytning til ny ungdomsskole
4. Profilering og synliggjøring av Orkdal til en attraktiv kommune
5. Trailløype fra Ulvåsen

Figur 23. Oversikt over tiltakene mobiliseringsgruppen kom fram til etter kafédialogen.

⁷ Kafédialog er en metode som baserer seg på uformelle møter, hvor de ulike deltakerne utvikler ideer gjennom samtale. Ofte får man frem mange konkrete innspill og ideer til temaet man ønsker å se nærmere på i løpet av kort tid. Ved bruk av kafédialog kommer man i kontakt med mange mennesker, noe som har en sosial og nettverksbyggende effekt (Idebanken).

Figur 24. Resultat fra kafedialog, plakat med ideer og innspill til Orkdal 2040.

Det som er interessant med mobiliseringsgruppen er at de i løpet av prosessen forsto hvilke rammer som gjelder for en kommunedelplan. Og dette førte til at konkrete ideer ble endret til visjoner. I tillegg til kulturhusinnspillet jobbet også mobiliseringsgruppen for å utvide sentrumsformålet til et større areal, som en informant fra lokalsamfunnet sier om møteprosessen;

Det var en gruppering som var veldig opptatt av å få et kulturhus i et konkret bygg, som da var avsatt i det som da var den opprinnelige brune sonen. Mens vi prøvde å få det kanalisert ut at vi må først ha en taktikk på å få utvidet den brune sone [sentrumsformål] og taktikk to for å få et kulturhus, ikke nødvendigvis å si at det skal være i det bygget, å være så konkret, men å posisjonere seg slikt at man får et kulturhus innenfor den brune sonen som var avsatt som sentrum. Så det va litt sånn taktikken som lå bak det her for at man skulle få til dette.

Her har de endret taktikken og ønsket å legge føringer for at et fremtidig kulturhus skulle etableres innen sentrumsformålet. Av innspillene mobiliseringsgruppen sendte inn ble ett tatt med videre, dette gjaldt utvidelse av sentrumsformålet.

Tiltaket når opp på medvirkningstrappens trinn 4, dagsordensetting, fordi kulturhusdebatten ble satt på den politiske agendaen. Mobiliseringsgruppen tok i bruk gode virkemidler for å engasjere og inkludere deltakerne gjennom kafedialog. Mange ble interesserte i planprosessen, samtidig var dette et tilbud basert på frivillig initiativ og var initiert av grasrota. Adhoc-gruppen satte sine ønsker og visjoner ettertrykkelig på dagsorden gjennom aktiv bruk av media. Det som er interessant er at dette foregikk uavhengig av de formelle tiltakene for medvirkning. Og som en informant fra lokalsamfunnet sier om initiativet til kafedialog, strategier og organisering;

«den mest systematiske tilnærmingen faktisk var uten kommunen og prosjektleder sin tilstedeværelse»

Samtidig ble forslaget om flytting av kulturhus avfeid gjennom en kort og hurtig utredning gjort av kommunen uten videre utredning. Samtidig fungerte innspillene som enveis kommunikasjon fra mobiliseringsgruppen og inn til beslutningstakerne, noe som gir at tiltaket kun når trinn to på medvirkningstrappen, konsultasjon. Det er vanskelig å sette tiltaket i en bås men kafedialogen bidro til å finne løsninger i konsensus jf. Habermas. Selv om møtet ikke var åpen for alle, deltok mange og fikk fremmet sine meninger i en åpen dialog.

Det som også er interessant her, er at i etterkant av planprosessen opprettet deltakere i mobiliseringsgruppa et nytt parti, som heter passende nok «Småbylista Orkdal». På deres nettsider står det at «*Småbylista Orkdal skal være en pådriver for at intensjonene bak Orkdal 2040 blir fulgt opp. Vi godtar ikke videre spredning av sentrum. Vårt mål er å sette ut i livet visjonen om en aktiv og attraktiv småby, med et pulserende sentrum, med grønne lunger*» (Småbylista Orkdal 2011).

Her er det en videre oppfølging av prosessen, med ønske om å videreføre føringene som ble lagt i kommunedelplanen.

- Gjølme 2040

På Gjølme ble det engasjement og aktivering av befolkningen etter et forslag om å utfylle Råbygd fjæra. Det ble arrangert et folkemøte på Gjølme den 14. januar 2010 med temaet «Gjølme 2040».

Gjølme ønsket å lage egne planer for framtidens Gjølme i forbindelse med prosjektet Orkdal 2040. I forkant av folkemøtet ble det arrangert et juleverksted (vinteren 2009) for at Gjølme skulle ha råd til å engasjere et eget arkitektkontor. Initiativtaker til juleverkstedet sier til lokalavisen «... vi ønsker i framtida å ta vare på det beste av Gjølme» (Sør-Trøndelag 2009).

Dette initiativet resulterte i et forslag utarbeidet av en landskapsarkitekt som fant enkle tiltak for å gjøre området attraktivt og ivareta stedet som rekreasjonsområde, samt opprette et fysisk skille mellom industriområdet Grønøra vest og Gjølme. Initiativet og engasjementet når høyt på medvirkningsstigen, det førte til dagsordensetting gjennom folkemøtet som ble arrangert på Gjølme i forbindelse med presentasjon av forslaget. Gjennom folkemøtet ble det klarlagt gjennom dialog med administrasjon og deltakerne på møtet at utfylling ikke ville være aktuelt. Tiltaket når opp på medvirkningstrinn 3 – dialog.

Oppsummering

Tabell 5. De ulike tiltakene som ble iverksatt i Orkdal2040, med vurdering av de enkelte tiltakene.

Medvirkningsstige	Tiltak	Deltakere	Initiativ
1. Informasjon	Magasin Orkdal 2040	Alle	Ovenfra
Informasjon/konsultasjon	Lokalavisa	Alle	Oven- og nedenfra
2. konsultasjon	Folkemøter	Alle	Oven- og nedenfra
Konsultasjon	Innspill	Alle	Ovenfra
*	Tverrkommunalt samarbeid	Kommunene	Ovenfra
Konsultasjon	Sosiokulturell analyse med kvalitativ spørreundersøkelse	Tilfeldige informanter	Ovenfra
Medbestemmelse, men ikke åpen for lokalbefolkningen.	Idesamling Rindal	Styringsgruppa, prosjektledelsen, konsulenter og planadministrasjonen	Ovenfra
dialog	Visjonsutvalget	Frivillige lag og foreninger, kommunale representanter	Ovenfra
Konsultasjon (dagsordensetting)	Mobiliseringsgruppen Orkanger – byen i Orkdalsregionen	Lokalt	Nedenfra
Dialog	«Gjølme 2040»	Lokalt	Nedenfra

* Ble i mindre grad gjennomført, ikke vurdert.

Det er de tradisjonelle og kjente tiltakene som blir brukt og vurdert som et godt verktøy. Ser man nærmere på hvordan de ulike tiltakene blir vurdert opp mot medvirkningstrappen (fig. 8 og tabell 5) avdekker at de fleste tiltakene når opp til medvirkningstrappens andre trinn – konsultasjon.

Konsultasjon innebærer enveis informasjon fra innbyggerne til planmyndigheten. Folkemøter kan nå opp til dialog, men som begrunnet tidligere blir også dette vurdert til konsultasjon.

Mobiliseringsgruppen «Orkanger – byen i Orkdalsregionen» hadde potensialet til å nå høyere på medvirkningstrappen, den inneholder flere elementer fra høyere trinn, særlig med tanke på organisering og gjennomføring av kafedialog og utarbeidelse av innspill. Men alt i alt ble innspillene

vurdert som innspill og oppropet ble til dels ignorert i prosessen. I kommunal plansammenheng er det ofte at de konkrete tiltakene som engasjerer, for det er her ofte lokalbefolkningen og politikerne klarer å se for seg hva ulike tiltak innebærer. I en kommunedelplan er konkrete saker mindre relevant, men for å skape engasjement er det viktig å klargjøre virkninger av tiltak, være til dels konkrete og vise alternativer. Og ikke minst alternativenes konsekvenser.

5.3 Nettbasert deltakelse

Orkdal 2040 var et nyskapende planprosjekt hvor det ble tatt i bruk moderne uttrykks- og virkemidler. Det ble lagt opp til aktiv bruk av internett for å engasjere befolkningen til å komme med sine meninger og synspunkt til planarbeidet. Det er mange egenskaper med internett som gjør at det kan bidra positivt i utviklingen av lokaldemokratiet. Bruk av internett og andre nye hjelpemidler kan bidra til å engasjere innbyggere som tidligere ikke har deltatt i planprosesser til å fatte interesse for planlegging (Hanssen & Winsvold 2006). Hensikten var å skape et lavterskeltilbud som alle i kommunen kunne bruke og målet var å inkludere en større og bredere del av befolkningen. Tanken var vel at det var enklere å få med befolkningen gjennom internett når de sitter med pc'n på fanget, enn å få de til å dra på folkemøter og lignende tilstelninger. Det nest siste spørsmålet jeg ser nærmere på er hvilke erfaringer man tar med seg fra bruk av nye teknologiske nyvinninger og interaktive virkemidler på nettet.

Hvordan ble nye medvirkningsformer på internett ble brukt og vurdert?

Bruk av virkemidler over internett i kommunal planlegging er forholdsvis nytt. Innkjøring av nye verktøy og ikke minst etablering av tilbud tar tid før befolkningen blir kjent og skjønner hvordan de kan brukes for å fremme sine meninger. I tillegg er det viktig å ta i betraktning at teknologien er i stadig utvikling, flere får tilgang til internett og bruker det aktivt i hverdagen. Flere og flere tar i bruk internett i hverdagen. Opp mot 93 prosent av husholdningene har tilgang til Internett hjemme, mot 87 % i 2009 da planprosjektet startet (Statistisk sentralbyrå 2012b).

Bakgrunnen for empirien som presenteres nedenfor baserer seg på resultatene fra spørreskjemaet, intervju og fakta hentet gjennom dokumentstudiet av kommunens arkiv om Orkdal 2040.

Nettsiden Orkdal 2040

I planprosjektet Orkdal 2040 ble det i stor grad fokusert og satset på bruk av interaktive verktøy og tilgjengelighet på nettet. Internett er et lavterskeltilbud som ikke setter noen begrensninger til antall deltakere, tid eller sted. Dette gjør at man lettere kan delta i lokalsamfunnets debatter uten å være fysisk tilstede, noe som igjen øker tilgjengeligheten, forutsatt man har tilgang på internett. Gjennom bruk av internett kan man nå et større publikum og innhente et bredere spekter av synspunkt og

meninger fra personer som står utenfor organisasjoner og andre grupper enn de som tradisjonelt har vært aktive i debatten. Internett har et stort demokratisk potensiale ved at flere kan delta aktivt i politiske debatter, og man forventer en økt deltakelse fra befolkningen generelt ved bruk av internett (Hanssen & Winsvold 2006; Storgaard & Hoff 2005).

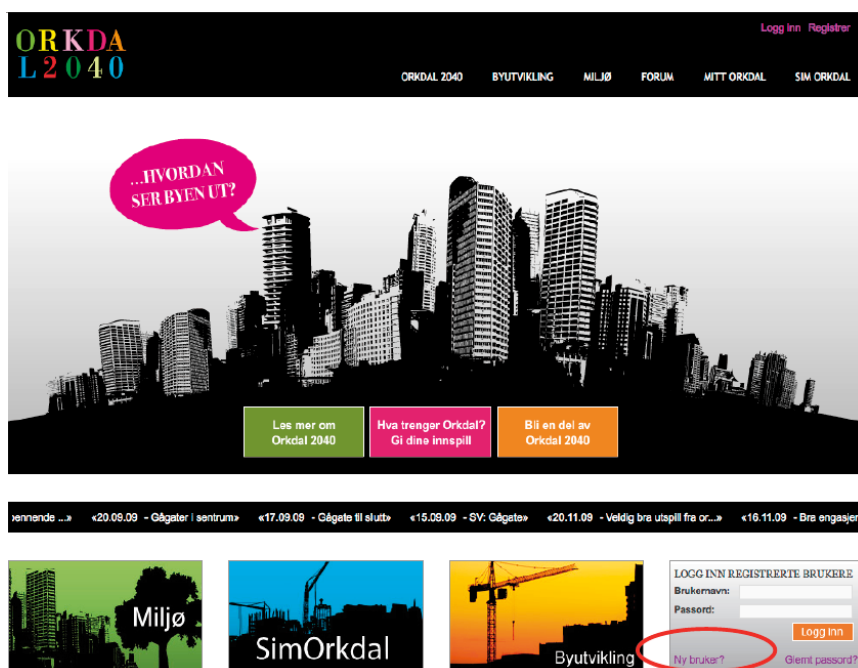
I Orkdal 2040 ønsket man å ta i bruk nye og tidsriktige virkemidler for å opprette *en god dialog* med innbyggerne i Orkdal, interessegrupper, næringsliv, lag og organisasjoner. Kommunen ønsket å sikre et bredere engasjement blant kommunens befolkning ved bruk av interaktive virkemidler.

Kommunen opprettet nettsted med community-funksjoner, et nettsamfunn, hvor de ulike aktørene kunne delta aktivt og påvirke planprosessen fra start.

Nettsiden ble opprettet som en egen nettløsning adskilt fra kommunens hjemmeside. Formålet var at nettsiden skulle være en uformell side. Konsulentbyrået anbefalte også på grunn av det uformelle aspektet at forslagene, diskusjonene og lignende ikke skulle lagres i kommunens arkivsystem.

Konsulentene fikk også i oppdrag å profilere planprosjektet slik at det ble kjent blant Orkdals innbyggerne. Nettsiden fikk en enkel adresse www.orkdal2040.no, og dens eksistens ble annonsert i flere medier samtidig som det ble satt opp banner med nettsidens adresse på de fleste butikkene i kommunen. Magasinet som ble sendt ut til alle husstandene i kommunen reklamerte også for nettsiden og dens funksjoner, samt planprosjektet forøvrig.

Nettsiden hadde et oversiktlig og spennende design i tråd med profilen til planprosjektet.

Figur 25. Nettsiden Orkdal 2040.

Nettsamfunnet inneholdt flere funksjoner og muligheter, blant annet kunne man sende inn innspill, kommentere andres innspill og holde seg oppdatert på planprosjektets fremdrift. I tillegg til kommentarfunksjonene var det opprettet et debattforum. I tillegg var det en fane som ble kalt «Byutvikling». Her ble man oppfordret til å delta i debattforumet,

Bruk av nettsamfunnet

- Antall besøk: 2.228
- Sidevisning pr besøkende 7,27
- Tidsforbruk pr besøkende over 7 minutter
- 65 % av besøkende ser på mer enn en side.

Figur 26. Statistikk tilknyttet nettsiden, fra åpningen den 18.06 til 01.09.2009.

Nettet kan brukes til innhenting av informasjon, ytring av meninger og for debatt og dialog. 23,9% (N=86) oppgav at de brukte nettsiden for å holde seg oppdaterte og skaffe seg informasjon om planprosjektet (fig. 16). Det

- 68 % skriver inn adressen manuelt
- 10 % følger link fra kommunesidene
- 7 % søker på Google
- 6 % følger link fra Orkanger Vel
- 3 % følger link fra Facebook

Figur 27. Oversikt over hvordan brukerne av nettsamfunnet orkdal2040.no oppsøker denne siden.

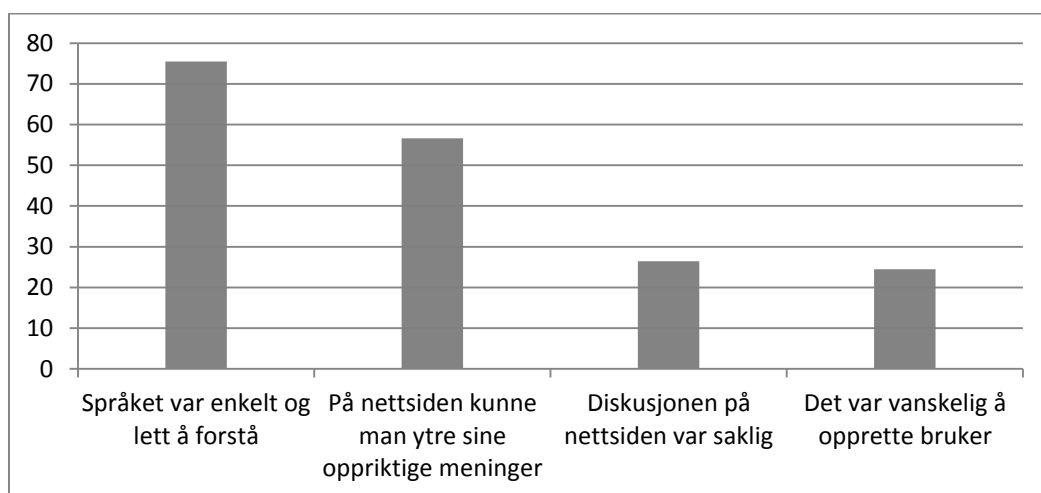
ble lagt ut stoff fortløpende på hjemmesiden. På siden kunne man finne rapportene og utredningen som ble

gjort, følge diskusjonene og studere innsendte innspill med vedlegg. Kommunens administrasjon hadde ikke administrasjonsrettigheter på nettside, de var kun registrert som vanlige brukere. Dette gjorde at nettsiden på en måte ble holdt utenfor administrasjonen. Kun prosjektmedarbeideren hadde publiseringsfunksjon slik at han kunne legge ut stoff på nettsiden. Bruk av ekstern side gjorde at man måtte kontakte konsulenten dersom man ønsket å endre på siden, noe som igjen innebar en kostnad.

Tanken var vel god, intensjonene med det, det ble mye konsulentmat for å si det sånn, store kostnader og sånn i ettertid ser jeg at det hadde vært en fordel å hatt det (prosjektets nettside) som en del av kommunens hjemmeside, eller utviklet noe under den i stedet for å ha en egen side som var helt uavhengig. Det er noe med det der, det å drifte en hjemmeside og holde den oppdatert (Representant fra administrasjonen).

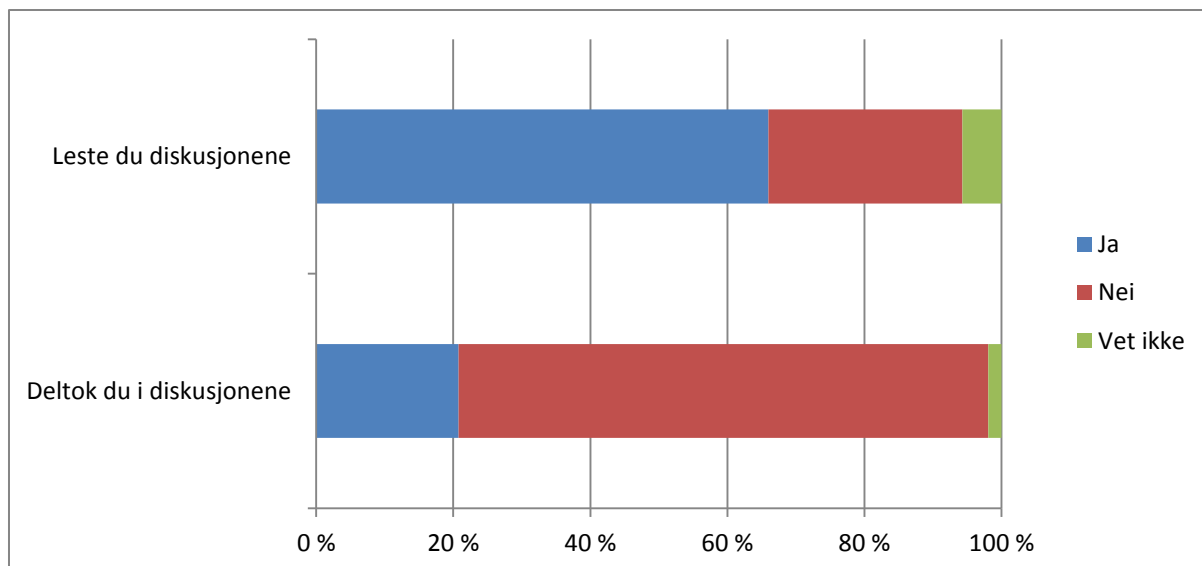
Statistikk fra september 2009 viser at planprosjektets nettside hadde blitt besøkt 2.228 ganger. Over halvparten (68%) av de besøkende skriver inn nettsidens adresse manuelt, mens omtrent 10% brukte kommunens hjemmeside og fulgte link derfra til planprosjektets side. Hvor mange som var inn og hentet informasjon er usikkert, men ofte ble informasjonen på nettsiden spredt videre til Orkanger Vel sine hjemmesider og lokalavisa. Begge disse kanalene brukte ofte planprosjektets nettside for å innhente informasjon om Orkdal 2040. Forholdet mellom disse ulike nettsidene og hvordan disse ble vurdert opp mot hverandre vil jeg skrive mer om senere i dette kapittelet.

Av respondentene til spørreskjemaet hadde 60,2% (N=88) vært innom nettsiden til planprosjektet «Orkdal 2040». Over 70% av disse oppgav at de var enig med påstanden om at nettsiden var lett å bruke og at språket var enkelt og lett å forstå, figur 28. Dersom man ville poste innspill og prøve SimOrkdal måtte man opprette bruker. I underkant av ¼ av respondentene syntes det var vanskelig å opprette bruker. Kravet om opprettelse av bruker kan være med på å begrense tilgangen slik at færre benyttet tilbudet, særlig ble kanskje dette en barriere for å bruke SimOrkdal.

Figur 28. Figuren viser prosentvis andel av respondentene som var enige/delvis enige i følgende påstander om planprosjektets nettside, Orkdal 2040 (N=53).

Nettsiden skulle være en informasjons- og kommunikasjonsplattform med en åpen kommunikasjon og prosess som skulle sikre innsikt i planprosjektet. Nettsiden i seg selv bidro til å informere om prosjektet, og den klassifiseres som informasjon, medvirkningstrappens første trinn. Mange hadde og har forhåpninger om at nettet skal gjøre det enklere å delta i diskusjonen og på denne måten styrke lokaldemokratiet. Nettløsningen skulle danne et lavterskeltilbud slik at enhver innbygger kunne gi tilbakemelding på planprosjektet. Men det viste seg at de store diskusjonene på nettsiden uteble. Som man kan se av figuren under, som tar for seg respondentenes bruk av planprosjektets nettside, oppgir forholdsvis få (20,8%) at de deltok i diskusjonene.

Figur 29. Påstander om respondentenes bruk av nettsiden "Orkdal 2040" (N=53).

Av de som hadde besøkt nettsiden svarte 2/3 av respondentene at de hadde lest diskusjonene, men forholdsvis få (26,4 %) som syntes diskusjonene på nettsiden var saklig.

Debattforum

Den offentlige debatten har tradisjonelt foregått i media og kommunestyremøter. Dette er begrensede arenaer og tilrettelegging for deltakelse på nettet kan føre til at flere kan delta i diskusjonen (Hanssen & Winsvold 2006). Winsvold (2013) skriver at et lokalt offentlig rom innebærer et rom hvor innbyggerne skal kunne sette saker de er opptatt av på dagsorden. Et rom hvor de kan si sine meninger og tilegne seg kunnskap og informasjon om saken, samt andres meninger. Særlig har lokalavisene vært en viktig arena for politisk debatt og meningsdanning. Ved hyppigere bruk av internett har det oppstått nye teknologiske muligheter for informasjon og politisk debatt på digitale arenaer med muligheter for å utvide det offentlige rom (Winsvold 2013).

På nettsiden til Orkdal 2040 var det lagt til rette for diskusjon på debattforum. På elektroniske debattfora kan innbyggerne opprette egne tråder eller kommentere tidligere tråder. I nettdebatter får man i større grad en kontinuitet i debatten med muligheter for å lese tidligere debattinnlegg og selv kommentere. Forumene er åpen for deltakelse av alle som har tilgang til internett. På nettet er mulighetene for kommunikasjon mellom mange mulig, kommunikasjonen går fra «en til mange». Dette gjør at flere kan delta i debatten uten de begrensningene som finnes i tradisjonelle virkemidler som begrenset taletid og plassmangel. Nettdebatter er et forholdsvis nytt element i den lokaldemokratiske offentlighet og gir innbyggerne og politikerne mulighet til å diskutere og presentere sine meninger (Storgaard & Hoff 2005; Torpe et al. 2005).

Selv om det var et ønske om «en god dialog» med innbyggerne gjennom internett, ble det lite aktivitet på debattforumet. For å poste innlegg måtte man være innlogget på siden. Konsulentene opprettet en tråd ved publiseringen av nettsiden, dette var den eneste diskusjonstråden på siden. Temaet for denne var «Orkdal 2040 – hva betyr prosjektet for Orkdals fremtid?». Det ble postet 18 innlegg til sammen på denne nettsiden. Innleggene bærer preg av å være selvstendige påstander om ulike tema. Innspillene omhandler alt fra kommentarer til prosessen og ønsker til Orkdal 2040, men selve dialogen mellom de ulike innleggene og deltakerne er så å si fraværende.

Å etablere debatt i kommunal regi er vanskelig, som Torpe et al. (2005) skriver at kombinasjon av manglende politisk vilje og interesse fra innbyggerne kan ha en negativ synergieffekt.

Vi som satt i administrasjonen kommenterte jo ikke så mye, vi la liksom bare ut stoff og sa jo liksom ikke noe om hva vi syntes om det, og det gjorde jo heller ikke politikerne. Så kanskje det hadde bidratt til å skape mer debatt hvis vi i administrasjonen og politikerne hadde kommentert mer på de innspillene som kom, mot at det bare ble presentert. Det tror jeg nok, så jeg tror politikerne kunne engasjert seg mer mens prosessen gikk. Det var jo så vidt jeg husker lite å høre i fra dem. Om de var redd for å ta tidlig standpunkt eller det vet jeg ikke (Representant fra administrasjonen).

En annen informant fra lokalsamfunnet hadde også en kommentar til manglende politisk og administrativ aktivitet på nettsiden:

«Jeg mener at man burde hatt en strategi på at prosjektleder var inn å kommenterte ting og la inn ting og i alle fall sa at «det her er jo flott, og det her heng sammen sånn og sånn...». Uten at man skal styre prosessen, eller man skal styre prosessen, men ikke innholdet»

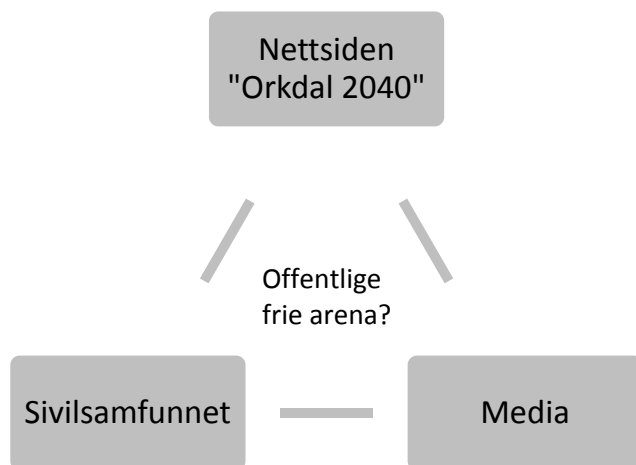
Tidligere forskning viser at en mulig forklaring på lite aktivitet på kommunale debattsider kommer av at disse ikke oppfattes som frie og uavhengige. Kommunale sider blir ikke ansett som en nøytral arena hvor man kunne ytre seg fritt om den styrende politikken (Winsvold 2013). Selv om planprosjektets nettside var uavhengig ble det som tidligere nevnt liten aktivitet og debatt her, en av grunnene kan være at nettsiden ble oppfattet som offentlig og nøytral sone, som var initiert av kommunen. Kommunen stilte planprosjektets nettside til disposisjon uten selv å være en aktør, verken administrasjonen, prosjektledelsen eller politikerne brukte denne aktivt i planprosessen. Dette gjorde kanskje nettsiden til en «passiv» side uten aktivitet. Formålet var jo å opprette «en god dialog» med innbyggerne, samtidig ble det ikke avklart forut for prosessen hvem som hadde ansvaret for nettsiden og hvordan debatten skulle opprettholdes. Fra det offentlige ståsted var det ingen som tok ansvar eller brukte siden aktivt for dialog med innbyggerne. Det kan virke som man forventet en dialog uten å selv delta. Selvsagt kunne forumet blitt en arena for debatt blant lokalbefolkningen,

men i hvilken grad man kan påvirke beslutningstakerne gjennom dette er vagt. Samstundes var nettsiden et nytt tilbud og det tar tid før mulighetene blir kjent og brukt av innbyggerne. Nettsiden var bare åpen i en forholdsvis kort periode.

Formålet med debattforumet og mulighetene for å gi kommentarer var å opprette en god dialog, selv om dette ikke innfridde, vil jeg klassifisere tiltaket på medvirkningstrappens tredje trinn, dialog, selv om det i realiteten kun nådde trinn 2, konsultasjon siden de få innspillene bar preg av ensidig kommunikasjon fra innbyggerne. Det offentlige kan legge til rette for deltakelse, men man kan ikke pålegge noen å delta i debatten eller hva de bør interesse seg for (Jensen & Wilhelmsen 2000).

Andre nettsider

I Orkdal 2040-prosessen var det også to andre nettsider som var sentrale, henholdsvis nettsiden til lokalavisa Sør-Trøndelag og hjemmesiden til velforeningen Orkanger Vel. De tre nettsidene representerer hver sin allment tilgjengelige arena (fig. 30), hvor planprosjektet kunne diskuteres. Det som er interessant, er å se nærmere på hvilken posisjon disse arenaene hadde i det offentlige frie rom. Nettsiden til planprosjektet er presentert forut, dette gjelder også media (kap 5.2), der jeg velger å legge vekt på lokalavisas rolle i denne debatten. Kategorien sivilsamfunnet vil jeg benytte Orkanger Vels hjemmeside som en side opprettet og driftet av representanter fra lokalsamfunnet.

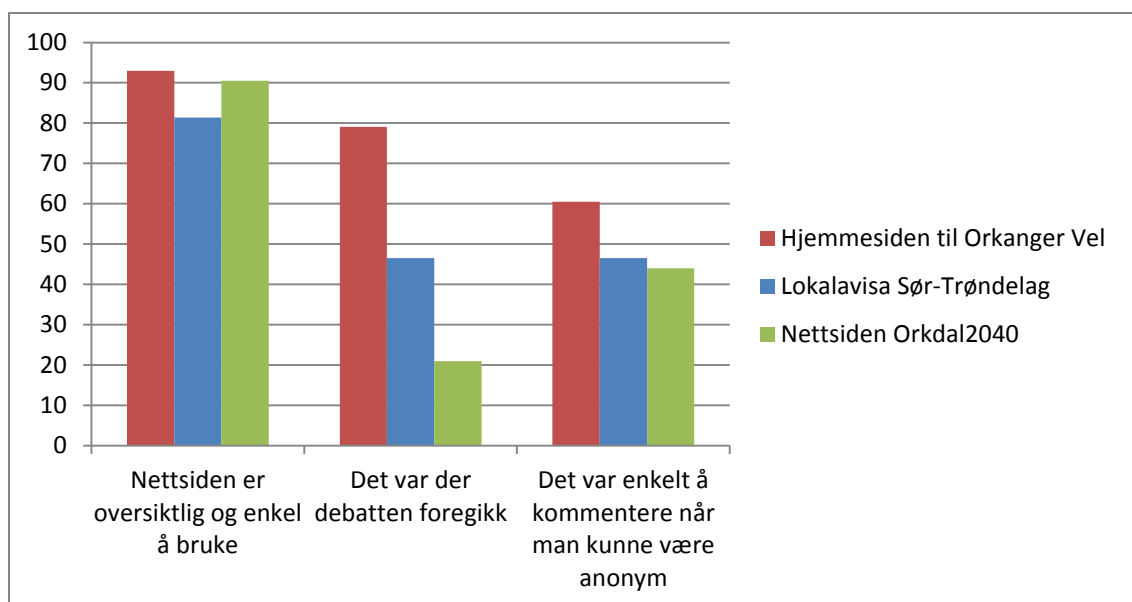
Figur 30. De ulike arenaene i Orkdal2040 debatten.

Politikerne var lite synlige på alle disse arenaene, både på nettsiden til Orkdal 2040, lokalavisens nettside og hjemmesiden til Orkanger Vel. Winsvold (2013) finner at politikerne oppfattet papiravisen som det gjeldende stedet for offentlig debatt, og dette var stedet de var aktive. Denne tendensen kan gjenfinnes i Orkdal 2040. Blant annet ble politikerne oppfordret til å komme med sine synspunkter og meninger om Orkdal 2040 på velforeningens hjemmeside for å gi et bredere politisk bilde i debatten. Orkangervel.no har mange brukere, noe som kunne har blitt brukt for å nå ut til en

større del av befolkningen i debatten om sentrumsutvikling. De fleste politiske gruppelederne valgte å ta avstand fra velforeningens hjemmeside. Derimot stilte de politiske gruppelederne opp i en artikkel tilknyttet denne saken. Et gjentakende argument for at politikerne ikke ville bruke velforeningens hjemmeside var at det var politikernes jobb å se helheten og de hadde ikke interesse av å uttale seg på en lokaltilhørig hjemmeside. Dessuten var flere skeptiske til det som ble skrevet på nettdebatten. Dette er ikke et ukjent fenomen, Storgaard og Hoff (2005) påpeker de utfordringene som ligger i en anonym nettdebatt, da man kan utgi seg for å være en annen enn man er og debattens seriøsitet kan trekkes i tvil. Debatten kan oppfattes som uforpliktende og usaklig. Dette ble også funnet i andre studier, der politikerne i mindre grad viet nettdebatter oppmerksomhet på grunn av dårlig debattskikk og at debattantene ble oppfattet å drive med personangrep (Winsvold 2013).

Sidene hadde mange lesere og mer eller mindre halvparten av respondentene oppgir at de brukte nettsiden til lokalavis og hjemmesiden til velforeninga for å delta/følge med i debatten om «Orkdal 2040». Det kan virke som politikerne deltok i papiravisen, mens lokalsamfunnet i større grad brukte velforeningens hjemmeside og lokalavisens nettside for å holde seg oppdaterte og for å delta/følge debatten.

Respondentene ble stilt ovenfor de samme påstandene knyttet til de ulike nettstedene. Jevnt over var respondentene enige i at nettsidene var enkle og oversiktlige. Tendensen viser at flere mener at det var Orkanger vels hjemmeside debatten foregikk (79,1%) mot 20,9% på planprosjektets nettside (www.orkdal2040.no). Dette kan forklares ved at denne nettsiden allerede var kjent blant folk og at det ble hyppig publisert relevante saker omkring Orkdal 2040. Samtidig var det mulig å legge igjen sin mening på gjesteboken uten å registrere seg. Flere sa seg enige i påstanden at muligheten for å være anonym gjorde det enklere å kommentere på lokalavisens nettside og Orkanger Vels hjemmeside. Selv om det forekom debatt på velforeningens hjemmeside, ble det heller ikke her et debattforum, som en informant fra lokalsamfunnet påpeker at «*grunnen kan være at folk er generelt tilbakeholden i slike kompliserte prosesser, kanskje fordi de er redde for å dumme seg ut eller få kritisk tilbakemelding eller bli hengt ut*». Disse tiltakene er initiert nedenfra, i hvilken grad disse påvirker planprosessen er vanskelig å sette fingeren på. I alle fall bidro nettsidene til å spre informasjon (medvirkningstrappens første trinn), gi tilbakemeldinger til politikerne (trappens andre trinn) og til en viss grad dialog, og jeg velger derfor å sette disse nettsidene på medvirkningstrappens tredje trinn – dialog.

Figur 31. Sammenligning av de ulike nettsidene som viser prosentvis oversikt over de som var enige/delvis enige i gitte påstander.

Innspill via nettsiden

Andelen innspill er presentert i kapittel 5.2, i dette kapittelet vil jeg i større grad fokusere på innspill innsendt via nettet og den nettbaserte diskusjonen i tilknytning de innsendte innspillene.

22,6 % av respondentene oppgav at de sendte inn innspill via nettsiden. De som sendte inn innspill via nettsiden fikk automatisk beskjed om at innspillet var registrert. Noen av innspillene som ble sendt inn på nettsiden hadde en uformell karakter. I forhold til arkivering er det en utfordring å åpne for innspill over nettet og sile ut det som var seriøse innspill.

Vi har jo systemer for hvordan vi tar i mot ting og hvordan vi registrer ting og journalfører det. Og de nye systemene og mediene passer jo ikke til det, for dem er jo helt annerledes. Så der har vi på en måte litt gammeldags system. Og en helt ny måte å kommunisere på. Jeg tror vi er nødt til å tilpasse oss og finne en måte å hankses med den nye måten å kommunisere på. For den er så sterk (Representant fra administrasjonen).

Til sammen lå 49 av de innsendte innspill til planprosjektet på nettsiden. 4 av disse 49 innspillene hadde blitt kommentert med til sammen 11 kommentarer. De fleste kommentarene var positive til innspillet, mens noen kom med endringsforslag på opprinnelig innspill.

28,3% av respondentene var enig/delvis enig i påstanden «Innspillene på nettsiden ble lest og tatt hensyn til i planprosessen». Og en informant fra administrasjonen stiller seg tvilende til om det kom inn innspill via nettsiden som var nyttig i forhold til kommunedelplanarbeidet.

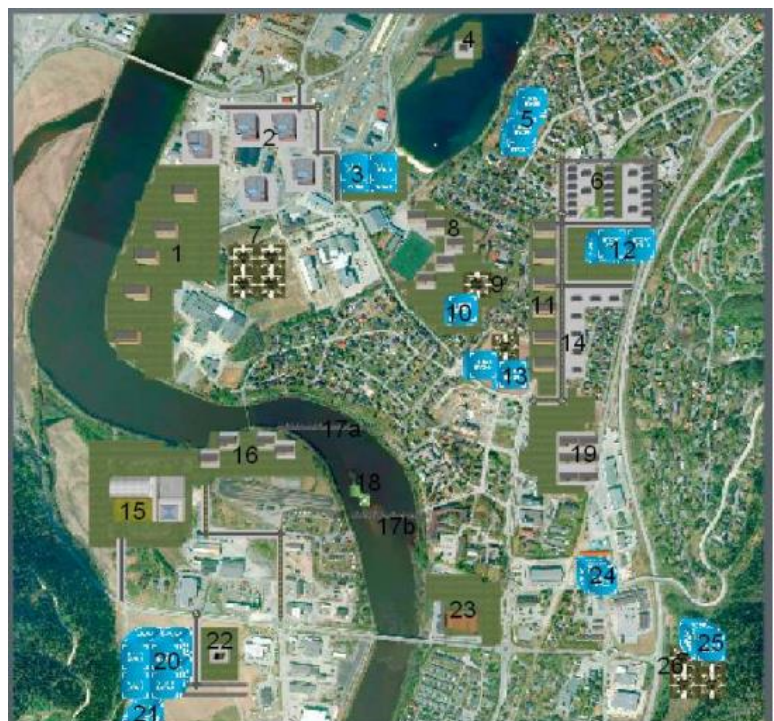
Bakgrunnen for manglende suksess kan igjen gjenspeiles i manglende politisk engasjement og bruk av nettsiden. Det å kommentere uten å få tilbakemelding og videre diskusjon kan virke meningsløst,

og i den tidsperioden nettsiden var oppe og gikk, ble de fleste av innspillene levert i begynnelsen av sidens publisering. Nettsidens manglende suksess reflekteres i videre planprosess da nettsiden ikke ble tatt i bruk i forhold til høring av kommunedelplanen. I stedet ble det oppfordret til å sende brev, mail eller bruke kommunens hjemmeside for å sende inn merknader til kommunedelplanen (Orkdal kommune 2010b). Å bruke internett for å sende inn innspill (e-høring) vil plasseres på trinnet konsultasjon i medvirkningstrappen, innspillene representerer enveis kommunikasjon fra innbyggerne til beslutningstakerne.

I tillegg ble det tatt i bruk et visualiseringsprogram – SimOrkdal. Hensikten var at man skulle kunne lage sine egne modeller for mulig utvikling av Orkdal mot 2040.

SimOrkdal

SimOrkdal bygget på det kjente dataspillet SimCity. Dette verktøyet skulle være en arena for å bedre brukermedvirkningen. Dette var et banebrytende forsøk, hvor formålet var å synliggjøre prosessen og skape forståelse for planlegging. I SimOrkdal kunne man bygge en by fra grunnen med veier, parker, offentlige og private bygninger. Tegningen ble laget i 2D, mens det var mulig å vise tegningen i 3D for å gi en realistisk

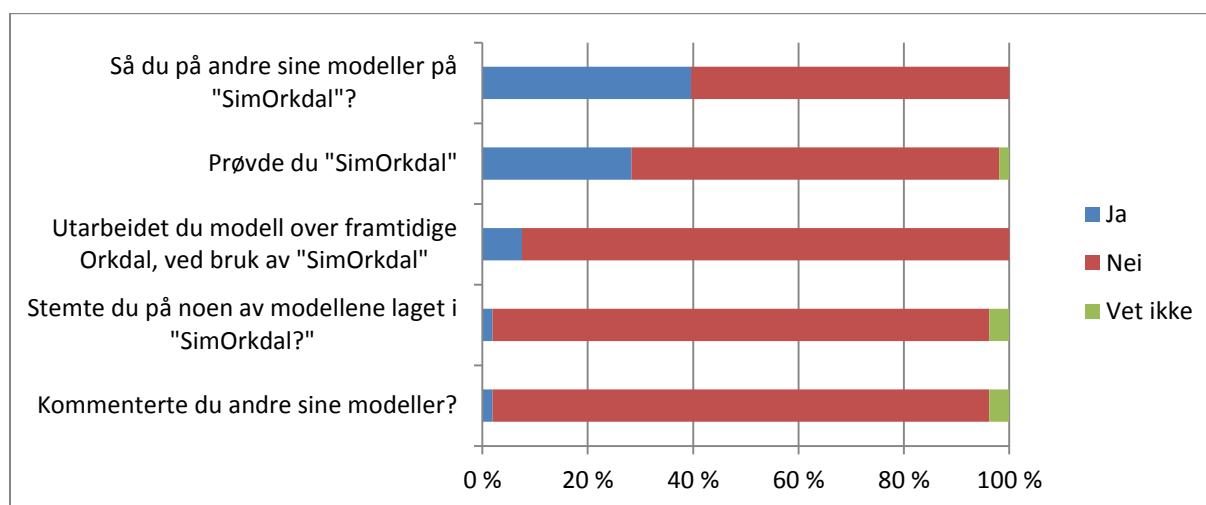
Figur 32. Modell utarbeidet i SimOrkdal. Vinnerbidraget fra 6.klasse Evjen skole i 2010 (Orkdal kommune 2010a).

framstilling av forslaget, figur 32. I tillegg var det mulig å kommentere sine egne modeller og andres forslag, samt gi poeng til de ulike modellene. SimOrkdal skulle være et enkelt verktøy å ta i bruk og det skulle bidra til å gjøre det enklere å fremstille ideer og forslag. Spillet var for alle aldersgrupper og ikke noe planleggingsverktøy, men mer et visualiseringsverktøy for «folket». Modellene skulle fungere som innspill til planprosessen, men som tidligere nevnt (5.2) kom det ikke inn noen innspill gjennom denne kanalen.

SimOrkdal var et forsøk på å eksemplifisere og gjøre ting veldig enkelt. Tanken var jo det, å bygge, det er jo ingen som hadde noen tro på det, at du lekte det med SimOrkdal, at det skulle ha noen påvirkning på prosessen (Representant fra lokalsamfunnet).

Dette ble også påpekt gjennom et intervju i kommunens informasjonsblad Orkdalingen, der en utflyttet orkdaling hadde prøvd SimOrkdal. Han stiller et spørsmål om hvorvidt politikerne og beslutningstakerne vil bruke disse innspillene i arbeidet for å utvikle Orkdal (Orkdal kommune 2009b).

SimOrkdal skulle være et kreativt og lett tilgjengelig tilbud for Orkdals befolkning for å innvirke på planprosessen, det er derfor interessant å se nærmere på hvordan SimOrkdal ble brukt. De respondentene som hadde vært innom nettsiden fikk spørsmål knyttet til bruk av SimOrkdal. Resultatet er presentert i figur 33.

Figur 33. Respondentenes bruk av SimOrkdal.

Som man kan se var det få som brukte SimOrkdal, de fleste så på tidligere modeller. Det som kan være verdt å dvele litt ved, er at opp mot 28,3 % prøvde programmet, mens bare 7,5 % laget sin egen modell. Dette kan tyde på at flere var innom og prøvde uten å ferdigstille en modell. Grunnen til dette kan være mange, flere av informantene påpekte at programmet og mulighetene var for enkle, slik at det var vanskelig å fremstille sine ønsker. Blant annet var det vanskelig å plassere husene slik man ville, og tidvis havnet halve huset i elva.

SimOrkdal tror jeg hadde en terskel for å ta i bruk for mange, at de kviet seg for det. For du måtte jo opprette brukerprofil og registrere deg. Kanskje litt spennende for de som er yngre, men tror kanskje en del forskjellige folk kviet seg for å begynne med det (Representant fra administrasjon).

Selv om få respondenter av spørreundersøkelsen laget modell, ble det tilsammen laget 690 modeller, hovedsakelig var disse laget av skoleelever. Selv om den store responsen på dette verktøyet uteble, tror en av mine informanter fra administrasjonen et lignende program kan være fordelaktig å bruke i planprosesser dersom det er godt kjent blant innbyggerne og enkelt å bruke. Prinsipielt er SimOrkdal en metode som når opp på medvirkningstrappens tredje trinn, dialog, men på grunn av manglende

oppfølging og lite egnet til å visualisere sine ønsker velger jeg å la vær å kategorisere dette tiltaket. Bruk av ny teknologi til å engasjere unge kan være et steg i riktig retning, på tross av dårlig respons i Orkdal 2040. Samtidig er det viktig å ha i bakhodet at teknologien er i stadig utvikling som kan gi bedre og rimeligere programmer å bruke i planprosesser.

SimOrkdal skolekonkurranse

Bakgrunn til at mange skoleelever utarbeidet en modell på SimOrkdal var at kommunen satte i gang en skole- og barnehagekonkurranse høsten 2009. Skole- og barnehagene i Orkdal ble invitert til å bygge fremtidens Orkdal ved bruk av SimOrkdal.

Konkurransen ble delt inn i 1-4. trinn og 5-7. trinn og de ulike barneskolene i kommunen ble oppfordret til å delta gjennom egne brosjyrer tilpasset trinnene.

Barnehagene skulle tegne fremtidsbilder på papir.

SimOrkdal skulle fungere som en del av

undervisningsopplegget, blant annet hadde Gjølme skole fokus på hvordan demokrati fungerte i praksis. Målet var å involvere barn og unge i planprosessen gjennom innspill og ideer via SimOrkdal. Samtidig var hensikten å nå ut til en større målgruppe blant annet venner og familie av skole- og barnehagebarna. Det var veldig mange som registrerte seg og testet programmet, men det var få som leverte forslag til konkurransene. Hver klasse kunne levere opptil tre forslag, og vinnerne ble utpekt av en jury. Juryen vurderte forslagene ut i fra noen kriterier og to klasser fra de to konkurransetrinnene vant 2500,-. I tillegg fikk et klassetrinn på Grøtte en ekstrapremie, selv om de ikke hadde levert en modell via SimOrkdal. De laget en fysisk modell (fig. 34). Det kom til sammen inn 4 bidrag fra barnehagene.

Vi fridde veldig til skolene og lagde konkurranser til skoleelevene på forskjellige trinn, det var skuffende deltakelse, kanskje vi var for dårlige til å, på en måte trykke på i forhold til rektorer og lærere for å få de engasjerte på hva vi mente var nytten i det her...(politiker)

Dette engasjementet er i tråd med plan- og bygningslovens formålsparagraf som særlig legger vekt på tilrettelegging for barn og unge i planprosesser. Gjennom konkurransen spredte man informasjon om Orkdal 2040, så jeg velger å kategorisere dette tiltaket til medvirkningstrappens første trinn, informasjon. Kanskje vil skoleelevene og barnehagebarna huske og kjenne til Orkdal 2040 i fremtiden og forstå hva det handler om.

Figur 34. Fysisk modell laget av 3.trinn Grøtte skole, med deres ønsker for Orkdal i 2040 (Orkdal 2040)

Kommunen i 3D

I tillegg til SimOrkdal ble det fokusert på å utarbeide en 3D-modell for hele kommunen. Denne modellen ligger tilgjengelig gjennom webtjenesten 3D innsyn. Dette er et egnet verktøy for visualisering av planer og nye byggeprosjekter i sammenheng med eksisterende bebyggelse og terreng. Som Storgaard og Hoff (2005) skriver vil 3D-visualisering kunne bidra til å synliggjøre kvalitetene ved ulike forslag. Dette var jo egentlig formålet med SimOrkdal, men siden programmet skulle være enkelt slik at alle kunne ta det i bruk, ble også mulighetene for å uttrykke sine ønsker redusert. Kommunen i 3D kan være med på å bidra til å visualisere tanker og visjoner, men det avhenger av kunnskap og verktøy for å ta i bruk disse mulighetene.

Oppsummering

For å få til en debatt på nettet er det mye som virker inn, blant annet skal det være lett tilgjengelig og åpent, samtidig som man venter seg en saklig og nyansert debatt. I hvilken grad man kan vurdere nettbruken er det relevant å fremheve at alle hadde mulighet til å delta, såfremt man hadde tilgang til internett og kunnskap om å benytte seg av tilbudet. Forventningene om at internett skulle være en lavterskelarena for dialog og deltakelse har ikke innfridd. I planprosjektet Orkdal 2040 ble det lagt til rette for dialog og diskusjon på egen hjemmeside, men det å opprette en kommunal dialog er vanskelig (Storgaard & Hoff 2005), noe som gjenspeiles i få innsendte innspill og innlegg på nettsiden. I tillegg til prosjektets nettside deltok og bidro nettsiden til lokalavisa og ei velforenings hjemmeside til diskusjoner og informasjonsformidling, slik at man nådde ut til folket, men i hvilken grad dette bidro til bedre medvirkning er vanskelig å si.

Samtidig var det kanskje negativt at nettsiden til planprosjektet kun var i drift en kort tid. Det tar tid og opprette og implementere en egen nettside i samfunnet. For det første må deltakerne oppsøke nettsiden. Brukerne trenger tid til å prøve å feile og ikke minst bli fortrolig med disse virkemidlene.

Jeg tror ikke det (nettbaserte tiltakene) var noen suksess i Orkdal, men jeg tror generelt at det selvfølgelig er fremtiden. Det er mulig at Orkdal 2040 kom litt tidlig på noen, med tanke på det at man allerede i dag ville hatt bedre verktøy, så det var jo litt eksperimentelt, folk var kanskje ikke så vant med å bruke nettet enda, i dag ville man kanskje i større grad brukt Facebook. Jeg tror nok at hadde man ventet 3-4 år hadde det fungert mye bedre. Men det betyr jo ikke nødvendigvis at medvirkningsprosessen hadde blitt noe bedre, for en ser jo hvor krevende det er å få frem seriøs bruk av nettet (Representant fra lokalsamfunnet).

Selv om debatten uteble var informasjonsformidlingen stor, mange hadde i stor grad kjentskap til planprosessen og det som foregikk, selv om de valgte å stå utenfor debatten. Internett fungerer i så

måte som en rask informasjonsformidler og kontinuerlig oppdatering kan bidra til et bedre lokaldemokrati med åpne prosesser.

I Orkdal 2040 var nok tilfellet at de skulle ha avklart og utarbeidet rutiner på hvordan innspillene, kommentarer og modeller fra SimOrkdal skulle arkiveres. Dette er viktig både for å sikre en rettferdig behandling og lette arbeidsmengden.

5.4 Vurdering av planprosess og medvirkning

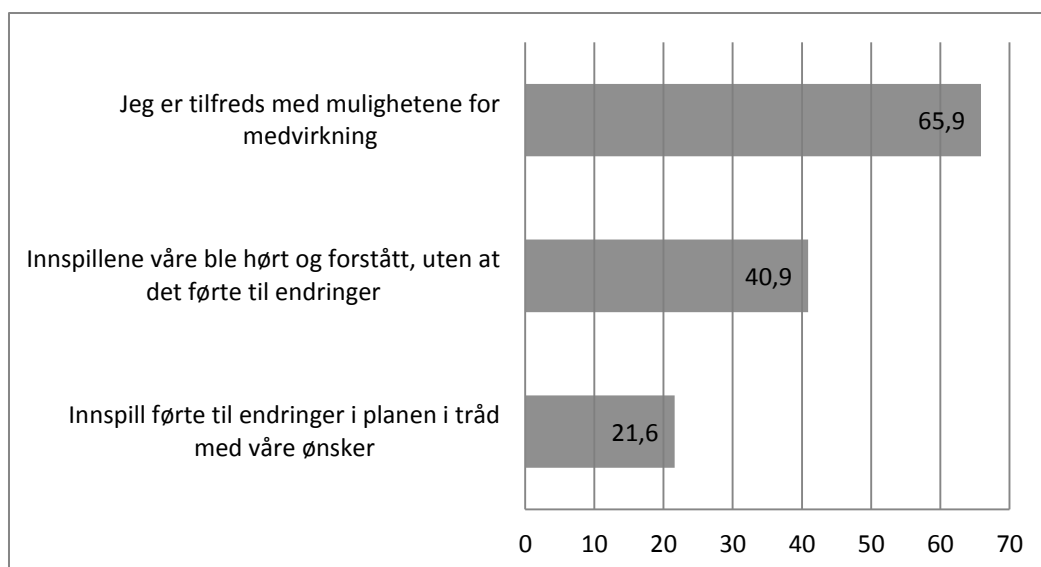
Orkdal 2040 var et omfattende prosjekt med en ambisiøs målsetting om å sette standarden for brukermedvirkning i statlig, regional og kommunal sektor. Det ble igangsatt flere virkemidler for å engasjere og inkludere lokalbefolkningen. Det er viktig å vurdere hvordan disse tiltakene fungerte og blir vurdert av deltakerne. Prosessen foregikk over to år, og de fleste i Orkdal fikk gjennom en eller annen kanal kjennskap til prosessen. På grunn av den valgte utvalgsstrategien i undersøkelsen kan man ikke si hva folk flest syntes om planprosessen. Men på bakgrunn av resultatene kan jeg si hvordan aktive deltakere har opplevd mulighetene til å medvirke og påvirke planprosessen. Det siste spørsmålet omhandler

Hvordan ble planprosessen i helhet vurdert av deltakerne i planprosessen?

Dette er viktig fordi det handler om holdninger, og i hvilken grad medvirkningsprosessen var eller har blitt opplevd som reell. Grunnlaget for dette kapittelet baserer seg i stor grad på spørreundersøkelsen og intervjuene.

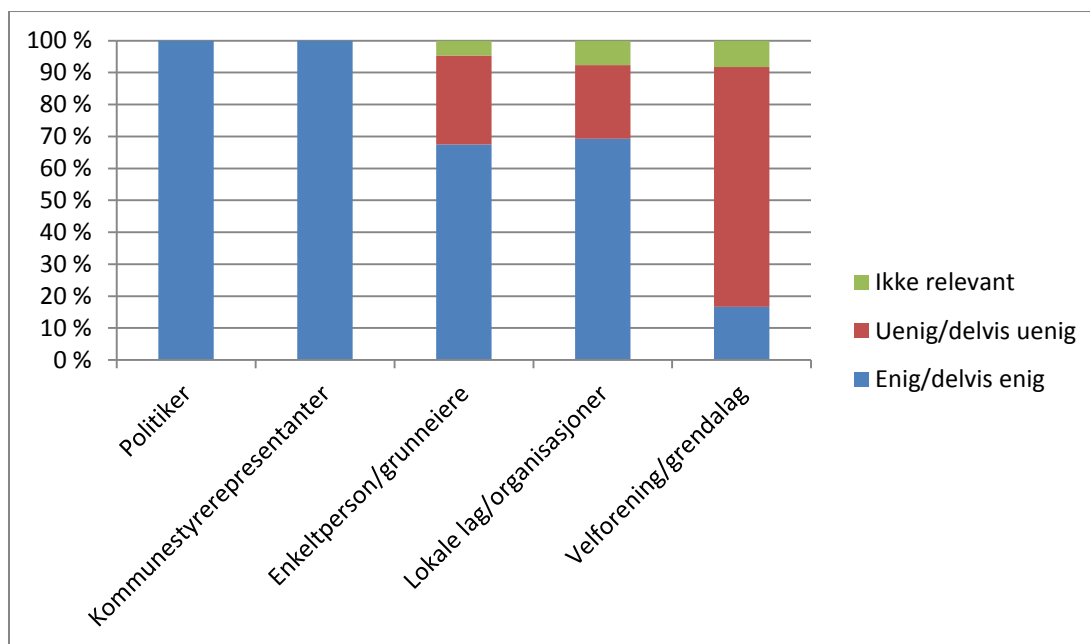
Mulighetene for medvirkning

Det ble brukt mye ressurser og gjennomført flere tiltak for å involvere folk i Orkdal 2040. I forhold til tradisjonelle planprosesser ble det tatt i bruk nye virkemidler. For å se nærmere på hvordan medvirkning ble oppfattet av respondentene ble de bedt om å vurdere hvor enige de var med ulike påstander om planprosessen.

Figur 35. Andelen respondenter som er enige/delvis enige med følgende påstander om medvirkningsprosessen (N=88).

Over 65% var tilfredse med mulighetene for medvirkning, når jeg så nærmere på hvordan respondentene fordelte seg på de ulike grupperingene (kap 4.3), figur 36, er det en klar tendens at politikerne og kommunestyrerepresentantene er meget fornøyde med prosessen og mulighetene for medvirkning. Dette er motstridene i forhold til velforeninger/grendelag hvor opp mot 75 % av velforeningene og grendelagene var misfornøyde med mulighetene for medvirkning. Ut i fra figur 18 (side 43) ser man at representanter fra velforening/grendelag var aktive og deltok på flere aktiviteter som den mest aktive etter de med beslutningsmakt og øvrige politikerne. Stor aktivitet og forventninger til resultater av deres engasjement kan ha ført til større misnøye med prosessen.

Figur 36. Prosentvis andel som er enige/delvis enige med påstanden "Jeg er tilfreds med mulighetene for medvirkning".

En engasjert informant fra lokalsamfunnet påpeker at det ble iverksatt mange tiltak for å informere befolkningen;

Det ble gjort mange tiltak for å involvere folk i Orkdal 2040, så den biten som går på tiltak for å få folk interessert den var vel egentlig bra, det ble brukt mye ressurser har jeg inntrykk av. Men når det gjelder å gjennomføre medvirkningsprosessen på en sånn måte at folk føler og opplever at dette er oppriktig ment, det mener jeg sviktet. Det ble en pliktøvelse som ikke var oppriktig ment, og da er det bortkastet. For det oppdager folk fort, som Orkdal 2040 prosessen som pågikk såpass lenge, så ser man etterhvert om medvirkningsprosessen er oppriktig og ærlig ment, eller om det er noe som bare man må gjøre.

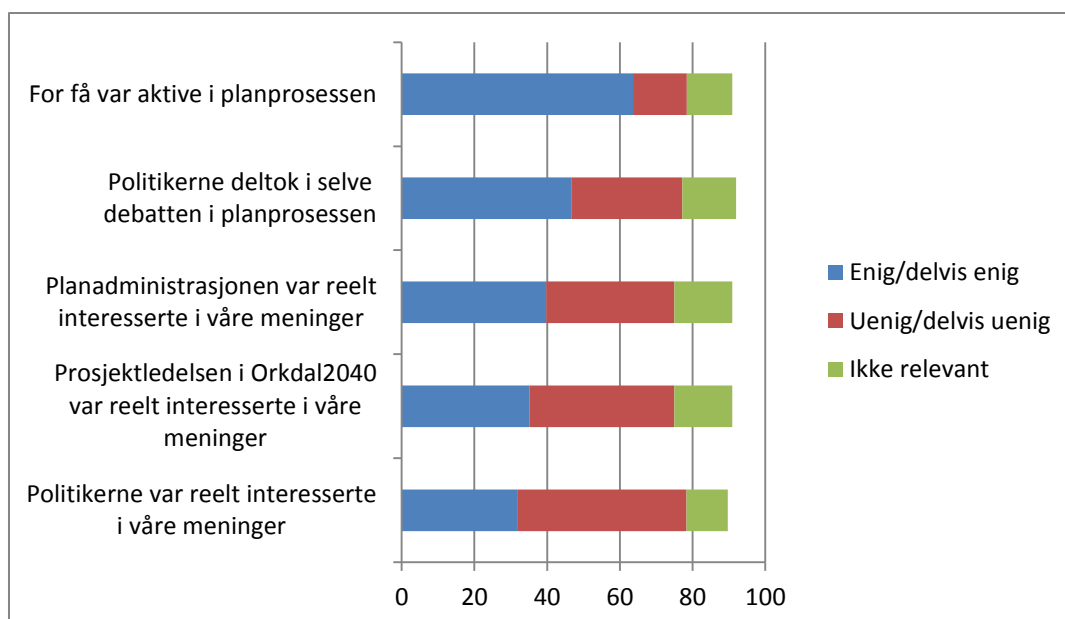
40% følte at innspillene ble grundig vurdert, selv om ikke de ble etterkommet i planen. Dette er et viktig aspekt, å ta publikum på alvor, det ble jo oppfordret til å delta og da er det viktig at folk skal få komme med deres synspunkt, selv om ikke alt kan etterkommes. Men det er viktig at de har fått synspunktene sine vurdert, at de vet de har blitt hørt. 1/5 var enige eller delvis enige i at deres innspill førte til endringer i den endelige planen.

Planprosessen generelt

Planprosjektet kostet mye ressurser både økonomisk og menneskelige ressurser, både i de som var engasjert direkte i prosjektet og de som investerte fritiden sin på dette. En av mine informanter fra administrasjonen sier at befolkningen forventet mer av prosessen planmessig, slik som avklaringene rundt sentrumsutviklingen og resultater av planen. Et av argumentene som verserer er at kommunedelplanen bare blir «skrivebordsplaner».

Jeg tror kanskje det var ganske store forventninger til å begynne med, i alle fall den delen av befolkningen som var veldig engasjert da, det store flertallet var jo ikke så veldig opptatt av dette, men alle skjønnte jo at det var noe stort som foregikk. Jeg tror det startet med store forventninger og så falt de etter hvert når realismen seig innover oss.

Respondentene ble forespeilet noen påstander om politikerne, administrasjonen og prosjektledelsens rolle i Orkdal 2040.

Figur 37. Prosentvis oversikt over andelen respondenter svar på følgende påstander (N=88).

46% av respondentene mente at politikerne deltok i Orkdal2040-debatten, dette var forholdsvis høyt, for flere av informantene har påpekt manglende og tilbakeholdent politisk engasjement i prosessen. Dette reflekteres i påstanden «Politikerne var reelt interesserte i våre meninger» hvor 46,5 % mener dette ikke var tilfelle.

Orkdal 2040 var initiert av administrasjonen, og flere påpeker at dette kan være grunnen til det mangelfulle resultatet, at planprosjektet ikke ble så bra som det kunne blitt, både planmessig og med tanke på det å involvere befolkningen i et slikt omfattende arbeid. Som en informant fra lokalsamfunnet sier i forbindelse med politikernes engasjement i prosessen;

Det er fint at administrasjonen i Orkdal kommune er opptatt av medvirkning, samtidig så er det verdiløst dersom det stopper der. Hvis ikke engasjementet er forankret i det politiske miljøet er denne medvirkningsprosessen et spill for galleriet. Jeg tror ikke at det er mulig uten at det er et politisk ønske om at denne prosessen skal føre til en forandring, planen er jo ikke noe mål i seg selv.

Dette er interessant utspill, flere hadde store forhåpninger til en plan som skulle legge føringer for den videre utviklingen. Innbyggerne ble oppfordret til å komme med sine meninger og ønsker for fremtiden. Samtidig tok politikerne en tilbakeholden rolle, og var lite synlige i prosessen. Hensikten bak denne strategien var at politikerne ikke skulle blande seg - innspillene skulle komme fra folket, og at politikerne skulle ta de til seg og vurdere innkomne innspill. Man skulle legge til rette for et folkelig og bredt engasjement via flere kanaler. Forventningene til prosessen og mulighetene for påvirkning som ble forespeilet gjorde at de som engasjerte seg og brukte tid på prosessen hadde forhåpninger om å kunne påvirke planen.

Det er jo det, så da kan du ha så mye medvirkning du vil, men da folk oppdager at medvirkning ikke vil føre til påvirkning så er det bortkastet. Kanskje virker det mot sin hensikt, for at folk får forsterket det inntrykket av at du ikke har noen påvirkningsmulighet uansett. Så jeg mener det politikerne med Orkdal 2040 har gjort er ganske skummelt. De undergraver tillitten til sitt eget demokratiske system. For når du går så høyt på banen som de gjorde, så må man følge opp.

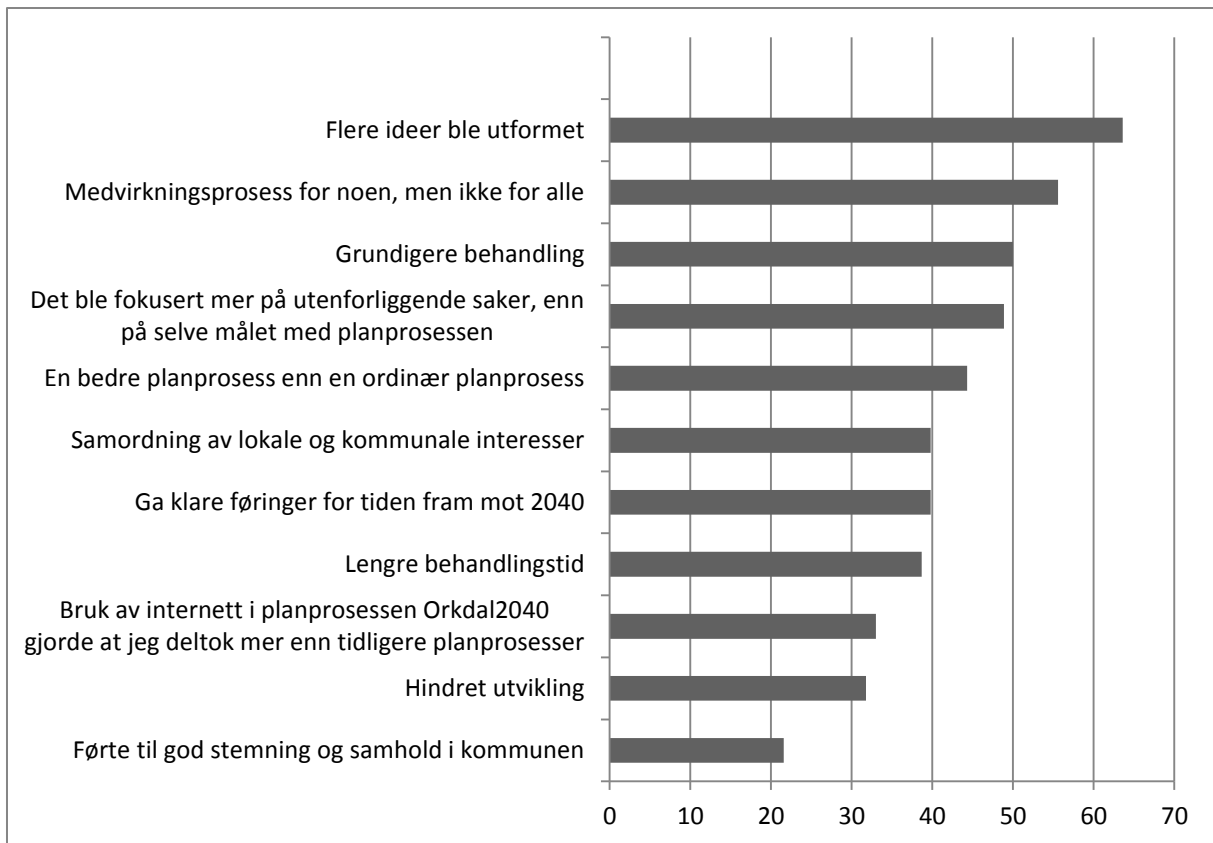
Politikernes rolle i prosessen har blitt kritisert, både det at det ikke ble noen kommunikasjon med politikerne og at avstanden mellom innbyggerne og beslutningstakerne ble forsterket. Politikerne var generelt lite synlige i prosessen. Særlig kan dette ha bidratt til manglende aktivitet på nettet og nettsiden som skulle være en kommunikasjonsplattform for kommunedelplanen. Flere faktorer kan ha påvirket dette, men en bedre tilgjengelighet av politiske meninger og holdninger knyttet til planen kunne ha skapt en ramme rundt prosessen som har gjort det mer reelt. Samtidig kunne dette ha åpnet for direkte påvirkning. Flere av informantene fra lokalsamfunnet var usikre i hvilken grad politikerne ønsket langsiktig planlegging og endring.

I en slik prosess som Orkdal 2040 må man ha som mål å skape endring, det må jo være noe man ønsker å forandre hvis man skal bruke 8 millioner på en ny plan. Men problemet er jo det at det eksisterte jo ikke noe sterkt politisk ønske om å forandre noe. Det viste seg jo når man fattet vedtaket tilslutt. Og når det mangler et politisk engasjement, så er det jo klart at man ikke kan forvente verken at medvirkningsprosessen eller resultatet blir noe særlig.

Det er mulig at politikere er mer realistiske på hva en kan få til ved hjelp av planer. Det er ofte kompromisser som får gjennomslag i praksis og påvirker det som til syvende og sist blir resultatet. Det at politikerne deltok lite i utformingen kan også ha ført til mindre eierskap til planen, dette ble tatt opp av en informant fra administrasjonen som mener at dersom politikerne i større grad hadde vært med i prosessen underveis ville det ha hatt større eierskap til planen. I stede var politikerne en part som fikk presentert planen, vedtok den og kjørte den gjennom systemet. «Og da er det nok lettere å gi dispensasjoner».

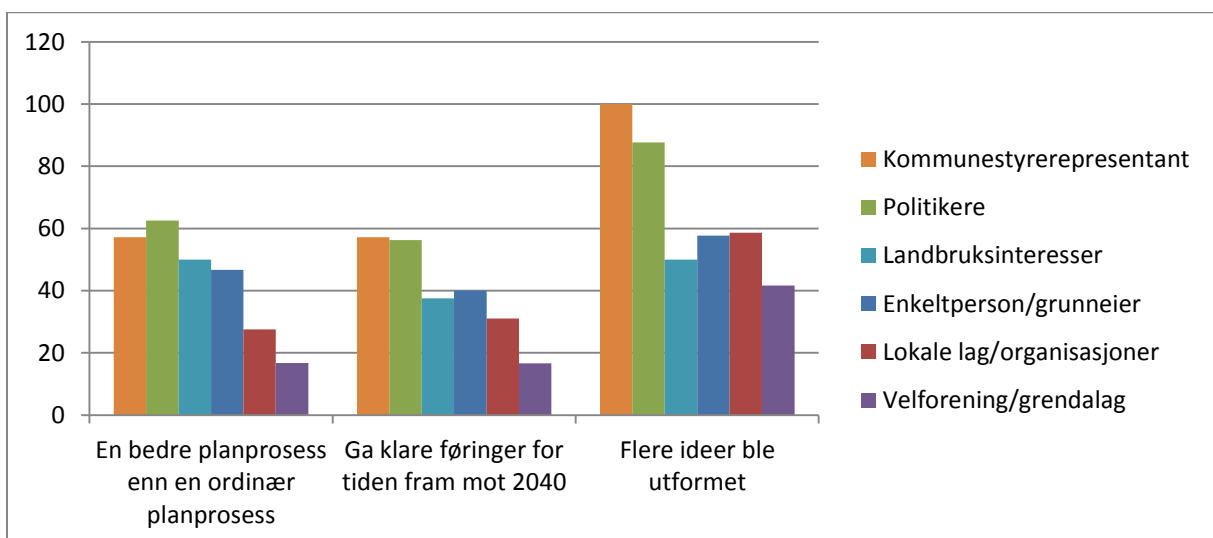
Resultat – hva førte medvirkningsprosessen til?

På tross av gode hensikter og ambisiøse målsetninger ble disse i mindre grad oppnådd i planprosessen. På spørsmål om hva planprosessen førte til (fig. 38), mente i overkant av 2/5 at Orkdal 2040 var bedre enn en vanlig planprosess.

Figur 38. Prosentvis oversikt over respondentene som var enige/delvis enige i følgende påstander (N=88).

En krysstabell gav (fig. 39) at politikerne i større grad enn lokalsamfunnet er fornøyd med prosessen og at denne var bedre enn en ordinær. En tendens er at politikerne og representanter fra kommunestyret er mest fornøyd med Orkdal 2040. På samtlige av disse tre påstandene var representanter fra velforeningene og grendelag minst enig.

Figur 39. Krysstabell mellom kategoriene og påstander om hva planprosessen Orkdal 2040 førte til. Prosentvis fremstilling.

Planprosessen var bedre enn en vanlig planprosess når det gjelder informasjon. Man nådde ut til mange både gjennom eget magasin, oppslag på lokalbutikkene og ikke minst gjennom avisen, som

tidligere nevnt. Men det er flere aspekter ved prosessen som blir trukket frem, blant annet tidsperspektivet. Planen skulle legge føringer fram mot år 2040. Av en informant fra lokalsamfunnet blir det trukket frem et ambivalent forhold til den langsiktige planleggingen;

Jeg syntes først det var veldig flott at man valgte et så langt perspektiv som 30 år, men etterhvert ser jeg det motsatt. Når perspektivet blir så langt blir det vanskeligere å få folk engasjert og ikke minst blir det brukt som unnskyldning for å ikke handle.

En informant påpeker tidsperspektivet, at man kan ikke gjennomføre det man har planlagt i morgen eller neste år: *2040 er langt frem i tid (politiker).*

Dette reflekteres i figur 39, der politikerne er de som mener planen gav klare føringer mot 2040, selv om det er rundt halvparten som mener dette. Mens grunneiere og velforeninger i mindre grad er enige i denne påstanden. Av lokalsamfunnet blir det langsiktige tidsperspektivet opplevd som en unnskyldning for å la vær å gjøre noe, mens politikerne i større grad anser «at man må ta tiden til hjelp». Utvikling tar tid, men det er også viktig at man viser hva man skal gjøre og har gjort. Et viktig moment her kunne vært å delt planen inn i delmål, kanskje type hva man burde innfridd innen 5 år – 10 år, delt inn i tidsintervall som kunne bidratt til å se om man er på riktig vei. Dette kunne vært et virkemiddel for å evaluere planen kontinuerlig. Lokalavisen, hjemmesiden til Orkanger Vel og flere tar frem spørsmålet – hva resulterte planen til? Flere virker oppgitte over at planen ikke blir fulgt, som en informant fra lokalsamfunnet sier:

Jeg syntes å huske at planen var ganske grei i og for seg at den var vid og åpen, men man fikk jo inn en del signaler og at det skulle være mye fortetting og alt mulig. Og så sa dem (politikere) jo helt klart i fra at her skulle det være handel og her skulle det være sånn og sånn, og den ble vedtatt høsten 2010. Så går det 3 uker og så gjør dem det første unntaket fra Orkdal 2040. Det var jo det som gjorde at mange av oss ble frustrerte, at vi liksom hadde jobbet med så mye, vi hadde fått frem et greit produkt, men vi har ikke fått inn de konkrete tiltakene som vi kanskje ønsket, men det er heller ikke å forvente, men vi fikk en del rammebetingelser som vi trodde var bra.

Utstrakt bruk av dispensasjoner var et tema som var viktig for informantene fra lokalsamfunnet. Og hensikten bak planen trekkes i tvil, om politikerne ville gjennomføre prosjektet. Som en informant påpeker at langsiktig planlegging blir ikke verdsatt,

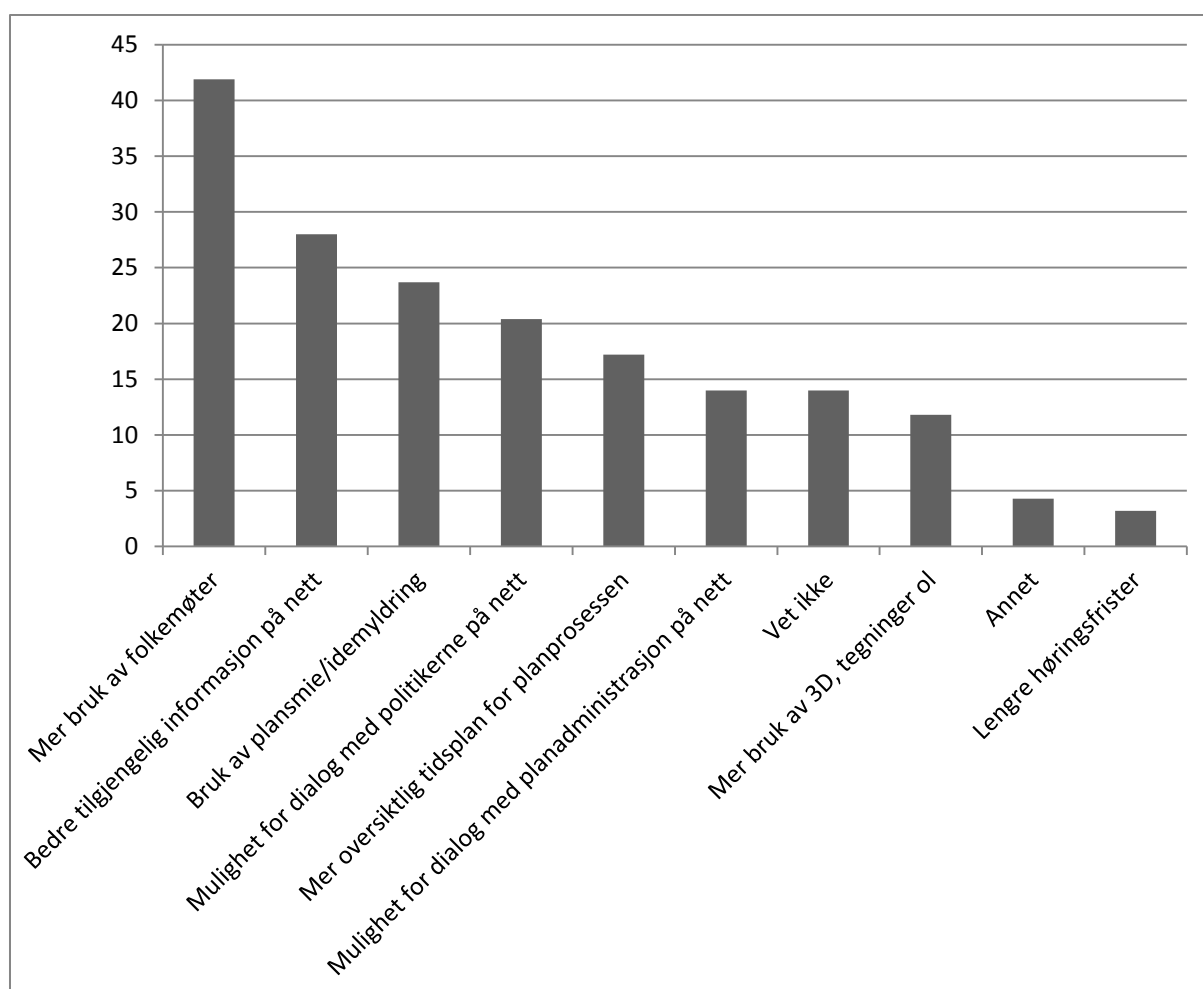
Magefølelsen er like bra som en plan. Det har jo gått bra i 30 år før, så hvorfor skal det ikke gå bra framover. Så jeg mener at det politikerne gjør er veldig feil, men har de fulgt Orkdal 2040 så hadde det jo blitt veldig bra. Det er jo tross alt brukt 8,5 millioner på dette, det er jo så å si bortkastet når planen ikke følges i det hele tatt.

Mange føler kanskje at planen ikke har noen verdi, og at de forventer resultater av prosessen og ikke minst at politikerne følger opp, om ikke vil troverdigheten til planen svekkes. Selv om en informant fra det politiske miljøet fremhever at «*prosessen forplikter å følge opp over tid. Man kan ikke legge det bak seg og si at nå har vi gjort det – og legge det i en skuff. Det er gjort såpass mye bra, at det krever en god oppfølging*». Mens en informant fra lokalsamfunnet fremhever at;

«*Den planen har nesten ingen verdi, bare en symbolverdi*»

Forbedringspotensialet

Det ble jo iverksatt flere tiltak som var interessante i planprosessen, blant annet flere nyskapende tiltak som SimOrkdal og egen nettside. Derfor er det både interessant og viktig å se nærmere på hvilke erfaringer man har opparbeidet seg gjennom prosessen. I tillegg ble respondentene i spørreskjemaet spurt om hvilke tiltak som kunne bedret medvirkningsprosessen.

Figur 40. Tiltak respondene mener kunne blitt tatt i bruk for å forbedre medvirkningsprosessen. Prosentvis fremstilling (N=93).

Igjen ser man at de tradisjonelle virkemidlene som folkemøter blir vektlagt. Dernest følger informasjon over nett. Dette kan ha sammenheng med økt bruk av nettet, at flere bare i dag har

tilgang og bruker nettet aktivt enn under planprosessen. Begge disse tiltakene når ikke langt opp på medvirkningstrappen, som tidligere nevnt. På tross av dette er de ettertraktet. En grunn til dette kan være at dette er virkemidler som er kjente og man kjenner rammene rundt. Videre følger plansmie/idemyldring. Dette er et virkemiddel som i større grad kan nå høyere på medvirkningstrappen, opp mot trinnene «dialog» og «dagsordensetting» - alt etter hvordan slike innspill blir behandlet. 1/5 ønsker muligheter for dialog med politikerne over nett og noen færre ønsker det samme med planadministrasjon. Dette igjen viser hvilke muligheter som ligger i nettet, både med tanke på kommunikasjon og tilgjengelighet. Ser man på figur 40 er rundt 1/3 av respondentene enige i at bruk av internett var et positiv tiltak som gjorde at de i større grad deltok. Mens lengre høringsfrister ikke blir ansett som et tiltak som kan bedre medvirkningsprosessen.

Respondentene hadde også mulighet for å legge inn åpent tekst i spørreskjemaet om hvordan de kunne tenke seg å delta ved en senere anledning.

- 29 respondenter la inn en kommentar, de fleste nevnte at de ville ha deltatt på folkemøter (9 stk), videre var det opptatt av internett, både til å kommunisere med politikerne og for å debattere om prosessen. samtidig var det et ønske om bedre og mer relevant informasjon knyttet til planprosessen, både gjennom internett og andre kanaler. En av informantene fremhever bruk av internett som et viktig virkemiddel siden vedkommende ikke bodde i kommunen og at dette da ble en nødvendig kanal for å kunne medvirke i prosessen. Flere (5 stk) skrev at ønsket å delta på ide- og arbeidsmøter og sende inn innspill.

5 av respondentene ville ha deltatt ved en senere anledning dersom initiativene hadde gitt en eller annen form for uttelling på prosessen og at politikerne var oppriktig interesserte i prosjektet. En av respondentene føler seg «litt lurt» over at planen ikke blir fulgt og en annen sier «Jeg ville nok engasjert meg mer på gitt tidspunkt om jeg i større grad hadde følt at dette angikk meg, og at det ville føre til et bedre Orkdal i fremtiden».

Disse kommentarene reflekterer det som tidligere er nevnt, man forventet kanskje en avklaring og mer av planen enn det som ble resultatet. Som en informant fra det offentlige sier

Jeg tror rett og slett det ble for lite tid på slutten for å få til noe mer detaljering og avklaring på arealbruk. En fikk definert hva som var sentrum og indrefiletten (fremtidig utbyggingsområde i sentrum), så ble det jo gjort mange utredninger på forskjellige ting. Så når man skulle begynne å lande ting ble det, tror jeg, for knapp tid. Det er jo et kostnadsspørsmål oppi det her, og så var det å plukke ut det som var viktig da, det er jo ei utfordring, så man ser kanskje det i dag, at ting skulle blitt prioritert annerledes.

For å finne rom for forbedringer ble alle informantene forespurt hvordan de ville lagt opp en medvirkningsprosess ved en senere anledning. En politiker hadde tanker omkring initieringen av planprosjektet, og om man skulle hatt et møte med folket og velforeningene før man satte i gang prosessen. Prosjektet var jo vedtatt ovenfra og ned, og som informanten sier:

Det var jo ikke slik at vi spurte folket om hva og hvordan. Det kunne kanskje vært bedre. Jeg tror ikke resultatet hadde blitt så mye bedre av det, men engasjementet blitt bedre.

Flere trekker inn det å informere, klarlegge mulighetene og konsekvensene, tilsvarende kommentarene gitt i spørreundersøkelsen. Det blir etterlyst informasjon om prosessen, hvordan og ikke minst når fristen for å sende innspill er. Som en informant fra administrasjonen sier:

Det er viktigste er å få folk interessert, er de klar over hva som foregår. Det viktigste er å fokusere på å få informert om at det er nå det skjer. Så vil de fleste løse det med å komme med sine innspill enten levert på kart, papir eller sende det på mail.

Dette er viktig. Planvedtakene er jo avgjørende for folks virke og bruk av eiendommene og lokalsamfunnet, derfor er det viktig å gjøre folk oppmerksomme på hva som foregår. I Orkdal 2040 var mange informert og opplyst om at det var store ting som foregikk. Orkdal 2040 var stadig et tema i avisen, det var bannere på lokalbutikkene og kjøpesentrene og informasjon ble formidlet aktivt gjennom andre informasjonskanaler som internett og magasin. Men selv om temaet var formidlet påpeker en informant fra lokalsamfunnet hvor pedagogisk man må være i kommunal planlegging. Dette mener jeg er et viktig poeng. Det å få folk engasjerte innen et riktig nivå er utfordrende, men også viktig for å få inn relevante innspill. Som denne informanten fra lokalsamfunnet sier;

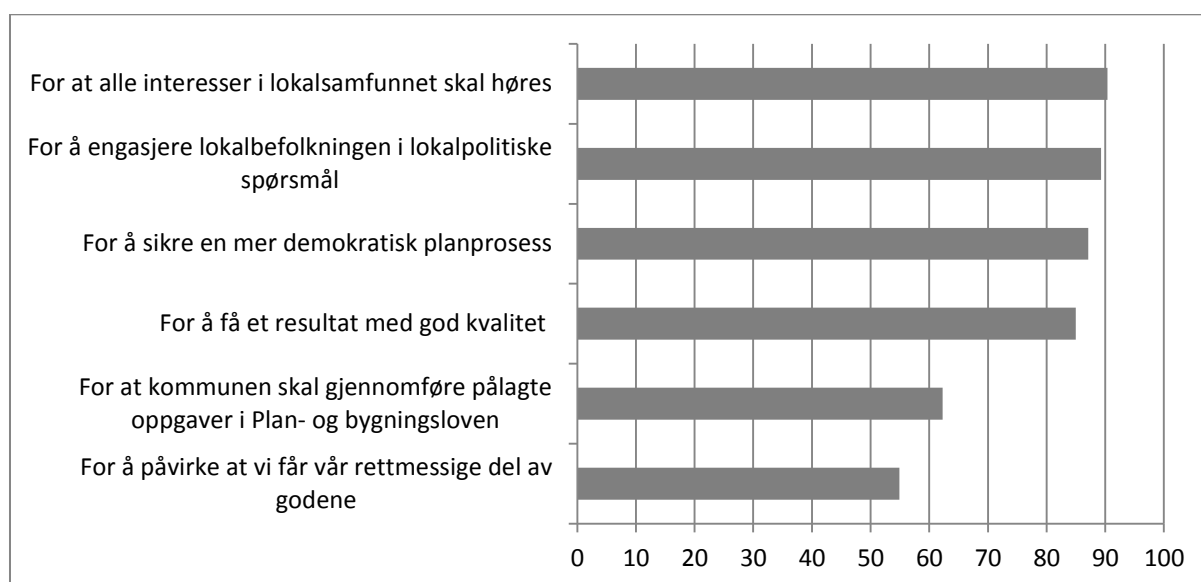
Hvis man skal få folk virkelig engasjerte og interesserte så må man være tøff nok til å vise frem helt konkrete alternativ, du kan ikke forvente at folk skal forholde seg til generelle planer og et langsiktig perspektiv. Jeg tror at man i mye større grad må være tøff nok til å vise frem konkrete alternativ, kanskje sette ting på spissen, kanskje overdrive litt for å få folk til å forstå at valgene vi tar nå vil få konsekvenser.

Kanskje er det viktig å tenke konkret for å kunne finne hvilket arealformål som er hensiktsmessig å sette. Flere respondenter etterlyser bruk av scenarioer og caseeksempler fra andre steder hvor de har gjennomført en slik langsiktig planlegging og sentrumsutvikling, så man kan se at det faktisk går an å få til dette. Dette mente en informant var viktig slik at folk kan få troverdighet til prosessen og mulighetene som ligger i en slik plan. Videre etterlyses en mer aktiv rolle i prosjektledelsen, med å få frem ideer og kommunisere at det er nødvendig å få frem ideer selv om de ikke blir tatt med – for å få 5 gode ideer må man mobilisere 100 som min informant poengterer.

Hvilke innspill som er relevante for en kommunedelplan kunne i større grad ha blitt kommunisert, likevel er det en balansegang med å få folk engasjert og da er det ofte konkrete ting som blir diskutert.

Holdninger til medvirkning

Det kan være interessant å se nærmere på holdningene knyttet til medvirkningsprosessen. På spørsmål om hvorfor medvirkning er viktig i en planprosess kommer påstandene «for at alle interesser i lokalsamfunnet skal høres» og «for å engasjere lokalbefolkningen i lokalpolitiske spørsmål» best ut med 90% av respondentene som var enige/delvis enige i disse påstandene. Gjennom en krysstabell av resultatene kommer det frem at samtlige kommunestyrerepresentanter er enige i disse påstandene. Dessuten er godt over 80% av respondentene enige i at medvirkning er nødvendig for å sikre en mer demokratisk prosess og for å sikre et godt resultat på planprosessen.

Figur 41. Påstander om hvorfor medvirkning er viktig, prosentvis fremstilling av de som er enig/delvis enig i følgende påstander (N=93).

Jevnt over var det en prosess med mye engasjement, om kanskje ikke like ønskelig engasjement. Det kan tyde på at prosessen ble oppfattet ulikt. Politikerne er i stor grad fornøyde, de opplevde til tider engasjement om kulturhus, sentrumsutvikling og andre relevante saker som ensidig og til tider som «støy». Det kan virke slik at hvor fornøyd man er med prosessen avhenger av hvilket gjerde man sitter på. Representanter fra andre lag og organisasjoner, samt velforeningene er i mindre grad fornøyde med prosessen, flere deltok aktivt, både formelt og uformelt og investerte mye fritid og engasjement i denne prosessen uten at de nådde frem. Tydeligere rammer kunne ha bidratt til klare spilleregler og avdekke muligheter.

Del 6 – Oppsummering og konklusjon

6.1 Oppsummering

I Orkdal 2040 ble innbyggerne oppfordret til å engasjere seg og komme med sine meninger. Det ble iverksatt mange tiltak ut over de lovpålagte i plan- og bygningsloven. Gjennom denne oppgaven har jeg sett nærmere på hvordan medvirkningen har blitt gjennomført, fungert og vurdert av deltakerne. Det viser seg likevel at de hyppigst brukte tiltakene var de tradisjonelle tiltakene, som bruk av mediene, folkemøter, innspill og høring. SimOrkdal som ble iverksatt spesifikk i Orkdal 2040 for å inkludere flest mulig i planprosessen ble nesten ikke brukt. I tillegg engasjerte lokalbefolkningen seg og tok i bruk egne virkemidler for å nå fram med sine synspunkter, innspill og meninger til planprosessen. Disse var initiert nedenfra og som en reaksjon på manglende dialog og muligheter for å innvirke på de tilbudte virkemidlene. Mange følte at deres innspill ikke nådde frem. Dette var tilfellet både med initiativet til Råbygda velforening i samarbeid med Norges naturvernforbund avd. Orklaregionen, som engasjerte konsulenter for egne midler. Tilsvarende for Mobiliseringsgruppen «Orkanger – byen i Orkdalsregionen» som arrangerte egne møter og brukte kafédialog for å få fram ideer og innspill til Orkdal 2040. Dette er interessante hendelser, initiativene ble iverksatt som en reaksjon på manglende fora for idemyldring.

De ulike medvirkningstiltakene har blitt vurdert opp mot medvirkningstrappen (fig 8). Oppsummert kan man si de fleste tiltakene nådde første trinn, informasjon. I tillegg bidro Magasinet Orkdal 2040, planprosjektets nettside, lokalavisa Sør-Trøndelag og Orkanger Vel til å formidle informasjon om prosjektet slik at store deler av Orkdals befolkning var informerte om prosjektarbeidet. Flere tiltak nådde opp til medvirkningstrappens andre trinn, konsultasjon. Flere av disse tiltakene kan potensielt sett nå høyere opp, noe de til en viss grad gjorde. Men hvordan innspill og engasjement ble oppfattet og behandlet gjør at flere tiltak i hovedsak lander på trinnet konsultasjon. Flere av de tiltakene som nådde høyere medvirkningstrinn eller som potensielt sett kunne gjort det var initiert av lokalsamfunnet. Flere av disse ble tatt i bruk av ren frustrasjon og manglende innflytelse på prosessen.

Nettsiden ble opprettet som en kommunikasjonsplattform, hvor ønsket var å opprette en god dialog med innbyggerne. Det store engasjementet uteble og verken prosjektledelsen, planadministrasjonen eller politikerne var aktive på nettsiden. Det blir ingen dialog uten deltakere, lite aktivitet og tilbakemelding gjorde nettsiden lite attraktiv. Til sammen ble det postet 18 innlegg på debattforumet, og få syntes innleggene var saklige. Intensjonen med nettsiden om å opprette en god dialog på flere arenaer med befolkningen innfridde ikke.

Tabell 6. Oppsummering av de ulike tiltakene vurdert opp mot kriteriene til de ulike trinnene i medvirkningstrappen.

	Informasjon	Konsultasjon	Dialog	Dagsordensetting	Medbestemmelse	Beslutningsrett
Magasin Orkdal 2040						
Lokalavisa -informasjon						
Bruk av media						
Folkemøter						
Innspill						
Tverrkommunalt samarbeid *						
Sosiokulturell analyse med kvalitativ spørreundersøkelse						
Idesamling Rindal						
Visjonsutvalget						
Mobiliseringsgruppen «Orkanger – byen i Orkdalsregionen»						
«Gjølme 2040»						
Nettsiden (orkdal2040.no)						
Debattforum (orkdal2040.no)						
Andre nettsider						
Innspill over nett						
SimOrkdal**						

* Ble i mindre grad gjennomført.

** Ikke kategorisert, ideelt kunne SimOrkdal nådd medvirkningstrinnet dialog, men modellene ble i mindre grad inkludert i planprosessen og ble mest et «leketøy».

I stor grad	
Til en viss grad	
Potensielt	
Ingen grad	

Mangelen på politisk deltakelse er et tema som går igjen, særlig når det er snakk om å få til en god dialog. Politikerne hadde en strategi på å lytte og i mindre grad formidle sine meninger. Nesten ingen av politikerne ville tilkjenne sine synspunkter i debatten eller til de forskjellige forslagene som kom frem. Mangelen på dialog kom også fram på folkemøtene som i stor grad besto av enveis ytringer av synspunkter uten at beslutningstakerne gav noen tilbakemelding på innspillene, jf. vurderingen av folkemøtene (kap. 5.2).

Når man ser nærmere på hvem som brukte de ulike tiltakene var velforeninger/grendelag med politikerne de mest aktive. Det viser seg at politikerne (100%) var veldig fornøyde med prosessen,

mens velforeninger/grendelag som var like engasjerte og aktive er lite fornøyd (16%). Dette kan tyde på at hvor fornøyd man er med prosessen, avhenger av hvilken rolle man hadde.

6.2 Konklusjon

Ideen til Orkdal 2040 kom fra administrasjonen i kommunen og Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Målet var å gjennomføre «Norges beste planprosess», ved å ta i bruk nye virkemidler ønsket man å nå ut til større deler av befolkningen. Man ønsket et stort engasjement i lokalsamfunnet for å få til en fremtidsrettet plan.

Hvordan ble medvirkningen i Orkdal 2040 ivaretatt?

Fokuset på medvirkning, samt oppfordring til å delta i planprosessen skapte høye forventninger i lokalsamfunnet, noe som igjen gav en stor fallhøyde. Store tanker førte til store forventninger til planprosessen, men ser man på resultatet av medvirkningstiltakene opp mot medvirkningstrappens kriterier er det få tiltak iverksatt av Orkdal 2040 som scorer noe særlig høyt. Bruk av nye virkemidler for å nå ut til befolkningen var en positiv tanke, men krevde større oppfølging enn prosjektet forutså. Det kan virke som man forventet aktivitet uten aktiv oppfølging bl.a. fra prosjektledelsen, administrasjonen og politikerne. Intensjonene var gode, man ønsket å inkludere lokalbefolkningen tidlig i prosessen. Politikerne fulgte opp med nødvendig vedtak, men var svært passive i prosessen. De verken tilkjennegav sine meninger eller fulgte opp og gav tilbakemeldinger til innkomne innspill og forslag. Likeså var prosjektlederen lite synlig i prosessen og bidro lite til å holde prosessen i gang.

En prosess som er basert på interaktive verktøy bør være preget av en utadvendt profil for å skape interesse og aktivitet på nettbaserte fora. Åpning for innspill via nettet kan bidra til større og bredere deltakelse av nye grupper, men skal dette være reelt bør man ha klare prosedyrer for behandling av innspillene, da ofte slike innspill på nettet har en uformell karakter. Når man åpner for innspill via nettet er det nødvendig at disse får en oppfølging og blir vurdert i prosessen.

Målet og de tilrettelagte virkemidlene var mer omfattende og inkluderende enn i en vanlig kommuneplanprosess, men det kan virke som at konsekvensene av denne åpne prosessen ble i mindre grad gjennomarbeidet i forkant. Hva man ønsket å oppnå med deltakelsen og hvordan innbyggerne skulle få påvirke var dårlig avklart. Jeg tror det er viktig å få fram hensikten med en kommunedelplan i starten på en slik prosess. Å skape engasjement i overordnet planlegging er vanskelig. Samtidig ser en at det er konkrete saker som skaper engasjement og får folk interessert i planprosessen. Det er en hårfin balansegang mellom relevante innspill og engasjement. Setter man innspillet om kulturhus på en spesifikk tomt, opp mot kommunedelplanprosessen er det et godt bilde og eksempel på manglende forståelse og rammer for prosessen fra prosjektets side. Men ser man

nærmere på prosessen ble det åpnet for innspill på alle nivåer. Et spørsmål i magasinet «Orkdal 2040» var «Hvordan skaper vi en by med plass til liv, vekst og kreativitet?» (Orkdal kommune 2009b). Dette spørsmålet med flere åpnet for konkrete innspill uten at prinsippene for overordnet planlegging ble poengtert. Det ble lagt vide rammer i Orkdal 2040, mens prosessen skulle kunne ut i en kommunedelplan som har klare rammer. Dette ble til tider motstridende og ikke kanalisert godt nok ut til befolkningen.

Så hvordan ble medvirkning i Orkdal 2040 ivare tatt? Intensjonene var gode, målene høye, men resultatene sto ikke til forventningene. Det ble åpnet for mange gode tiltak. Men medvirkning i overordnet planlegging er utfordrende, og det kan være en fordel å vise konsekvenser og alternativer som følger av den prinsipielle og overordnede planleggingen. Samtidig er det viktig å kommunisere godt hvilke rammer som gjelder og legge noen føringer på hva og hvilke områder det åpnes for påvirkning når man inviterer til deltakelse. Når man kommer fram til et resultat der mange har innvirket er det viktig at planen følges opp for å sikre planens legitimitet.

Kilder

- Aars, J. (2000). *Få folket i tale!: utvidede folkehøringer som hjelpemiddel til å styrke demokratiet i kommunene*. Oslo: Kommuneforlaget. 38 s.
- Amdam, J. & Veggeland, N. (1991). *Teorier om samfunnsplanlegging: en teoretisk introduksjon for planlegging av samfunnsendring*. Oslo: Universitetsforlaget. 159 s.
- Amdam, J. & Amdam, R. (2000). *Kommunikativ planlegging: regional planlegging som reiskap for organisasjons- og samfunnsutvikling*. Oslo: Samlaget. 317 s.
- Andersen, T. & Rugset, S. A. (2000). *Hvordan kan medvirkning organiseres?: eksempler på medvirkning til bærekraftig utvikling*. Oslo: Kommuneforlaget. 34 s.
- Arnstein, S. R. (1969). "A Ladder of Citizen Participation". 35: 216-224.
- Askheim, O. G. A. & Grenness, T. (2008). *Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag*. Oslo: Universitetsforlaget. 189 s.
- Aven, T., Boyesen, M., Njå, O., Olsen, K. H. & Sandve, K. (2004). *Samfunnssikkerhet*. Oslo: Universitetsforlaget. 296 s.
- Banfield, E. C. (1959). Ends and Means in Planning. *International Social Science Journal*, XI:11.
- Berg, O. T. & Thorsnæs, G. (2013). *Kommune*. Store Norske Leksikon. Tilgjengelig fra: <http://snl.no/kommune> (lest 5.07.2013).
- Børrud, E. (2005). *Bitvis byutvikling: møte mellom privat eiendomsutvikling og offentlig byplanlegging*, b. 17. [Oslo]: Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo. 322 s.
- Eriksen, E. O. & Weigård, J. (1999). *Kommunikativ handling og deliberativt demokrati: Jürgen Habermas' teori om politikk og samfunn*. Bergen: Fagbokforlaget. 340 s.
- Falleth, E. & Hanssen, G. S. (2009). Deltakelse og innflytelse i byplanlegging - en undersøkelse av reguleringsplanprosesser. *Kart og Plan*.
- Falleth, E. & Saglie, I.-L. (2011). Democracy or efficiency: contradictory national guidelines in urban planning in Norway *Urban Research & Practice*, 4 (1): 58-71.
- Falleth, E. I., Hanssen, G. S. & Saglie, I.-L. (2008). *Medvirkning i byplanlegging i Norge*, b. 2008:37. Oslo: NIBR. 116 s.
- Flyvbjerg, B. (1991). *Rationalitet og magt*. København: Akademiske forlag.
- Guldvik, I. (2000). *Blant de få utvalgte?: økt deltakelse i lokalpolitikk fra barn, unge, innvandrere og kvinner*. Oslo: Kommuneforlaget. 44 s.
- Hanssen, G. S. & Winsvold, M. S. (2006). *Lokalt e-demokrati: om elektronisk deltakelse blant innbyggere med funksjonsnedsettelse*, b. 2006:1. Oslo: NIBR. 147 s.
- Healey, P. (1997). *Collaborative planning: shaping places in fragmented societies*. Basingstoke: Macmillan. 14 s.
- Healey, P. (2010). *Making better places: the planning project in the twenty-first century*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 278 s.
- Idebanken. *Kafédialog á la Idébanken*. Tilgjengelig fra: <http://www.idebanken.no/Tilbud/kafedialog.htm> (lest 08.05.2013).
- Innes, J. (1995). "Planning Theories' Emerging Paradigm: Communicative action and Interactive Practice." *Journal of Planning Education and Research*: 183-189.
- Jensen, T. Ø. & Wilhelmsen, S. (2000). *Internett i lokaldemokratiet?* Oslo: Kommuneforlaget. 43 s.
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forlag. 490 s.
- Klausen, J. E., Arnesen, S., Christensen, D. A., Folkestad, B., Hanssen, G. S., Winsvold, M. & Aars, J. (2013). *Medvirkning med virkning?: innbyggermedvirkning i den kommunale beslutningsprosessen*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning. 186 s.
- Mediebedriftene. (2012). *Når flere lesere med redaksjonelt innhold*. Tilgjengelig fra: <http://www.mediebedriftene.no/Tall--Fakta1/Lesertall/Avis-2012/> (lest 18.06.2013).
- Miljøverndepartementet. (2009). *Lovkommentar til plandelen av ny plan- og bygningslov*. [Oslo]: Miljøverndepartementet. 160 s.

- Miljøverndepartementet. (2011). *Statens bymiljøpris 2011*. Tilgjengelig fra: http://www.regjeringen.no/upload/MD/2011/vedlegg/planlegging/by_tettsteder/brosjyre_bymiljoprisen_2011.pdf (lest 18.07.2013).
- Offerdal, A. & Espeland, H. M. (2000). *Prosess eller prosjekt?: lokalsamfunnsutvikling, nærmiljø og lokal planlegging*. Oslo: Kommuneforlaget. 40 s.
- Olsen, A. & Selfors, A. (1986). *Fysisk planlegging*: Fagbokforlaget. 219 s.
- Orkanger Vel. (2013). Tilgjengelig fra: <http://www.orkangerverel.no/>.
- Orkdal 2040. *Innspill fra 3. trinn ved Grøtte skole*. Tilgjengelig fra: <http://www.inarchive.com/page/2010-10-29/http://www.orkdal2040.no/mottatte-innspill/mottatte-innspill/inspill-fra-3-trinn-ved-groette-skole/> (lest 06.08.2013).
- Orkdal kommune. (2008). *Årsmelding*. Tilgjengelig fra: <http://www.orkdal.kommune.no/file.axd?fileDataID=4ea154b3-def5-46a5-b3e8-f5f5420a8a84> (lest 03.06.2013).
- Orkdal kommune. (2009a). *Magasinet Orkdal 2040*. 1: 13.
- Orkdal kommune. (2009b). *Orkdal 2040. Orkdalingen*, 3: 6-11.
- Orkdal kommune. (2010a). *Fornøyelsespark og godteri. Orkdalingen*, 3: 8-9.
- Orkdal kommune. (2010b). *Orkdal 2040. Orkdalingen*, 1: 4-5.
- Orkdal kommune. (2011). *Sluttrapport*. Orkdal. Tilgjengelig fra: <http://www.orkdal.kommune.no/file.axd?fileDataID=9c19895b-cefb-4356-ba54-46fcb4a5c79a> (lest 02.02.2013).
- Orkdal kommune. (2013). *Alfabetisk oversikt med kontaktinformasjon*. Tilgjengelig fra: <http://orkdal.kommune.no/sitepageview.aspx?sitepageid=1035> (lest 04.03.2013).
- Ot.prp. nr. 32 (2007-2008). *Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) (plandelen)*. Oslo: Miljøverndepartementet. 286 s.
- Pedersen, O. J., Sandvik, P., Skaaraas, H., Ness, S. & Os, A. (2010). *Planlegging og ekspropriasjon*, b. Del 1. Oslo: Universitetsforlaget. 500 s.
- QuestBack Ask & Act. (2013). Tilgjengelig fra: <http://www.questback.no/logg-inn/logg-inn-questback/>.
- Rhodes, R. A. W. (1997). *Understanding governance: policy networks, governance, reflexivity, and accountability*. Buckingham: Open University Press. 235 s.
- Sager, T. (1991). *Planlegging med samfunnsperspektiv: analysemetode*. [Trondheim]: Tapir. 215 s.
- Sager, T. (2009). *Planners' Role: Torn between Dialogical Ideals and Neoliberal Realities European Planning Studies*: 17.
- Schmidt, L., Guttu, J. & Knudtson, L. C. (2011). *Medvirkning i planprosesser i Oslo kommune*, b. 2011:1. Oslo: NIBR. 176 s.
- Selberg, K. (2009). *Tettstedsanalyse Orkanger - Fannrem - Gjølme*. Trondheim: Selberg Arkitektkontor AS. 44 s.
- Småbylista Orkdal. (2011). *Bakgrunn*. Tilgjengelig fra: http://www.smaabylista.no/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=12 (lest 05.08.2013).
- Statistisk sentralbyrå. (2011). *Kommunestyre- og fylkestingsvalget*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selecttable/hovedtabellHjem.asp?KortNavnWeb=kommvalg&CMSSubjectArea=valg&checked=true> (lest 20.05.2013).
- Statistisk sentralbyrå. (2012a). *Befolkning og areal i tettsteder*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befteft> (lest 01.07.2013).
- Statistisk sentralbyrå. (2012b). *Bruk av IKT i husholdningene*. Tilgjengelig fra: <http://www.ssb.no/ikthus/> (lest 4.04.2013).
- Statistisk sentralbyrå. (2013). *Befolkningsendringer i kommunene*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/saveselections.asp> (lest 03.05.2013).
- Storgaard, K. & Hoff, J. (2005). *Informationsteknologi og demokratisk innovation: borgerdeltagelse, politisk kommunikation og offentlig styring*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 393 s.
- Sverdrup, S. (2002). *Evaluering: faser, design og gjennomføring*. Bergen: Fagbokforlaget. 175 s.

- Sør-Trøndelag. (2009). *Skal redde Gjølme med juleverksted*. Tilgjengelig fra: <http://www.avisast.no/distriktet/orkdal/article1249080.ece> (lest 15.03.2013).
- Torpe, L., Ulrich, J. & Agger Nielsen, J. (2005). *Demokrati på nettet: offentlighet, deltagelse og digital kommunikation*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. 278 s.
- Winsvold, M. S. (2013). *Lokal digital offentlighet*. Oslo: Unipub.
- Wøhni, A. (2007). "Virker medvirkning virkelig?": *evaluering av planmedvirkning i storbyene : sluttrapport*. Sandvika: Asplan Viak. 142 s.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks, Calif.: Sage. 219 s.

Tabelloversikt

Tabell 1. Oversikt av aktuelle utredningstema for Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2011).....	32
Tabell 2. Planprosjektets kostnadsfordeling (Orkdal kommune 2011).	38
Tabell 3. Oversikt over ulike hendelser i Orkdal 2040 i kronologisk rekkefølge (Orkdal kommune 2011).....	39
Tabell 4. Systematisk oversikt over arrangerte folkemøter, antallet deltakere er noe usikkert i tillegg til tidspunkt for oppstartsmøtene. Informasjonen i tabellen baserer seg på intervju, avisartikler og referat fra blogger og andre nettsider.	48
Tabell 5. De ulike tiltakene som ble iverksatt i Orkdal2040, med vurdering av de enkelte tiltakene. .	60
Tabell 6. Oppsummering av de ulike tiltakene vurdert opp mot kriteriene til de ulike trinnene i medvirkningstrappen.	86

Figuroversikt

Figur 1. Kart over Orkdal kommune.....	9
Figur 2. Tettstedene og næringsområdet i Orkdal (Selberg 2009)	9
Figur 3. Befolkningsutvikling fra 1995-2013 (Statistisk sentralbyrå 2013).	11
Figur 4. Oversikt over aktuelle plan- og utredningsoppgaver i Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2011).11	
Figur 5. Trinnene i en instrumentell planlegging (Aven et al. 2004).	14
Figur 6. Valgdeltakelse ved kommunevalgene fra 1995-2011, henholdsvis på landsbasis, Sør-Trøndelag fylke og Orkdal kommune (Statistisk sentralbyrå 2011).	17
Figur 7. Arnsteins medvirkningsstige (Arnstein 1969)	20
Figur 8. Medvirkningstrapp, inspirert av Klausen et al. (2013)og Sager (1991).....	22
Figur 9. Oversikt over respondentenes fordeling på de oppgitte gruppene, oppgitt i prosent (N=92).	29

Figur 10. Visjonene som skulle danne grunnlaget for den ønskede sentrumsutviklingen i Orkdal mot 2040 (Orkdal kommune 2011).	33
Figur 11. Organisasjonskart med styringsgruppene, prosjektledelsen og de tre delprosjektene i Orkdal 2040. Under de tre delprosjektet finnes en ikke-uttømmende oversikt over de ulike utredningene som ble gjort i de ulike delprosjektene.	36
Figur 12. Prosentvis kostnadsoversikt ekskl. materialkostnader.	38
Figur 13. Oversikt over hvordan respondentene ble gjort oppmerksom på planarbeidet i Orkdal 2040 (N= 92), angitt i prosent.	41
Figur 14. Sentrale spørsmål i magasinet for Orkdal 2040 (Orkdal kommune 2009a).	42
Figur 15. Påstander om planarbeidet besvart av de som ikke har kjennskap til planarbeidet, oppgitt i prosent (N=6).	43
Figur 16. Oversikt over hvilke kilder til informasjon som ble benyttet av respondentene (N=86), for å holde seg oppdatert på planprosessen.	44
Figur 17. Medvirkningstiltakene som ble hyppigst benyttet, prosentvis oversikt (N=88). Flere kryss var tillatt.	45
Figur 18. Prosentvis oversikt over de brukte tiltakene med fordelingen av de ulike kategoriene.	46
Figur 19. Prosentvis oversikt over tiltak som respondentene mente fungerte godt/ganske godt i Orkdal 2040.	46
Figur 20. Påstander om folkemøtet, med prosentvis oversikt over de som var enige/delvis enige i påstandene.	49
Figur 21. Resultatet av kvalitativ undersøkelse i forbindelse med tettstedsanalysen (Selberg 2009) .	54
Figur 22. Kafedialog arrangert av mobiliseringen for "Orkanger - byen i Orkdalsregion".	57
Figur 23. Oversikt over tiltakene mobiliseringsgruppen kom fram til etter kafedialogen.	57
Figur 24. Resultat fra kafedialog, plakat med ideer og innspill til Orkdal 2040.	58
Figur 25. Nettsiden Orkdal 2040.	62
Figur 26. Statistikk tilknyttet nettsiden, fra åpningen den 18.06 til 01.09.2009.	63
Figur 27. Oversikt over hvordan brukerne av nettsamfunnet orkdal2040.no oppsøker denne siden.	63
Figur 28. Figuren viser prosentvis andel av respondentene som var enige/delvis enige i følgende påstander om planprosjektets nettside, Orkdal 2040 (N=53).	64
Figur 29. Påstander om respondentenes bruk av nettsiden "Orkdal 2040" (N=53).	65
Figur 30. De ulike arenaene i Orkdal2040 debatten.	67
Figur 31. Sammenligning av de ulike nettsidene som viser prosentvis oversikt over de som var enige/delvis enige i gitte påstander.	69
Figur 32. Modell utarbeidet i SimOrkdal. Vinnerbidraget fra 6.klasse Evjen skole i 2010 (Orkdal kommune 2010a).	70

Figur 33. Respondentenes bruk av SimOrkdal.	71
Figur 34. Fysisk modell laget av 3.trinn Grøttest skole, med deres ønsker for Orkanger i 2040 (Orkdal 2040).....	72
Figur 35. Andelen respondenter som er enige/delvis enige med følgende påstander om medvirkningsprosessen.....	75
Figur 36. Prosentvis andel som er enige/delvis enige med påstanden "Jeg er tilfreds med mulighetene for medvirkning".	75
Figur 37. Prosentvis oversikt over andelen respondenter svar på følgende påstander.	77
Figur 38. Prosentvis oversikt over respondentene som var enige/delvis enige i følgende påstander.	79
Figur 39. Krystabell mellom kategoriene og påstander om hva planprosessen Orkdal 2040 førte til. Prosentvis fremstilling.....	79
Figur 40. Tiltak respondene mener kunne blitt tatt i bruk for å forbedre medvirkningsprosessen. Prosentvis fremstilling.....	81
Figur 41. Påstander om hvorfor medvirkning er viktig, prosentvis fremstilling av de som er enig/delvis enig i følgende påstander.....	84

Vedlegg 1

Medvirkning og deltakelse i kommunal planlegging

Medvirkning og deltakelse i kommunal planlegging

Temaet for masteroppgaven er «Medvirkning i kommunal planlegging» og jeg ser nærmere på planprosessen «Orkdal 2040» som ble gjennomført i Orkdal kommune tidsperioden 2008-2010.

Orkdal 2040 var en omfattende planprosess som skulle legge føringer for Orkdals utvikling frem mot 2040 og det ble lagt opp til bred involvering av Orkdals innbyggere. I tillegg til de mer tradisjonelle virkemidlene ble det tatt i bruk moderne hjelpemidler som blant annet egen hjemmeside og et visualiserings-/tegneprogram «SimOrkdal». Hensikten med undersøkelsen er å se nærmere på hvordan de ulike tiltakene og medvirkningsopplegget ble opplevd. Gjennom å svare på denne undersøkelsen kan du bidra til mer kunnskap om hvordan medvirkning i kommunal planlegging kan utvikles og tilrettelegges for større engasjement og deltakelse blant innbyggere og organisasjoner.

Lykke til!

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Alle data vil bli anonymisert og opplysningene vil bli behandlet konfidensielt. Opplysningene som gis vil bli slettet når oppgaven er ferdig innen 20.06.2013.

Del I: Generelt

1) Hvilken gruppe tilhører du eller din organisasjon? (flere kryss tillatt)

- Enkeltperson/grunneier
- Miljøverns-/ friluftsgesellskaper
- Lokale lag/organisasjoner
- Landbruksinteresser
- Velforening/grendalag
- Handel og næring
- Private utbygger/entreprenør
- Politiker
- Kommunestyrerepresentant
- Annet

Del II: Informasjon

2) * På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)

- Kunngjøring i lokal avis
- Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)
- Brev/ e-post
- Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen"

- Magasinet/brosjyre Orkdal2040
- Gjennom bekjente
- Jeg har ikke kjennskap til planarbeidet
- Annet

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Jeg har ikke kjennskap til planarbeidet"
-)

3) Vi ber deg nå ta stilling til følgende påstander....

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Ikke relevant
Jeg har ikke tid til å delta på slike planprosesser	☐	☐	☐	☐	☐
Planarbeid interesserer meg ikke	☐	☐	☐	☐	☐
Bedre tilrettelegging på internett kunne bidratt til at jeg har deltatt	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjon gjennom Facebook kunne gjøre at jeg har deltatt	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg som enkeltperson har liten påvirkning	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

4) På hvilken måte holdt du deg oppdatert om planarbeidet "Orkdal2040"? (flere kryss tillatt)

- Nettsiden til Orkdal2040 (www.orkdal2040.no)
- Kommunens nettside
- Avisa Sør-Trøndelag
- Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen"
- Folkemøter
- Organiserte arbeidsgrupper/idemyldring (F.eks. i egne lag/forening)
- Brev/informasjon direkte fra kommunen
- Direkte kontakt med planadministrasjonen
- Direkte kontakt med politikere
- Direkte kontakt med prosjektgruppen i Orkdal2040
- Jeg vet ikke
- Annet

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del II: Informasjon

5) Har du lest magasinet/brosjyren som ble utgitt i forbindelse med Orkdal 2040?

- Ja Nei

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Har du lest magasinet/brosjyren som ble utgitt i forbindelse med Orkdal 2040?" er lik "Ja"
-)

Del II: Informasjon

6) Vi ber deg nå vurdere dette magasinet/brosjyren, synes du disse var...

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
Informativt	☐	☐	☐	☐	☐
Tekstene var enkle å lese og forstå	☐	☐	☐	☐	☐
Oppmuntret til å delta i planprosessen	☐	☐	☐	☐	☐
Skapte blest om den pågående prosessen	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del III: Deltakelse

7) Hvordan deltok du i "Orkdal2040"? (flere kryss tillatt)

- Fulgte med i media
- Deltok på folkemøter
- Sendte inn høringsuttalelse i forbindelse med offentlig høring
- Brukte mediene (skrev leserinnlegg, oppfordret avisen til å lage sak ol.)
- Deltok i arbeidsgrupper, plansmie, idemyldring
- Deltok på aksjonsvirksomhet (underskriftskampanjer ol)
- Sendte inn eget innspill/forslag
- Laget modell i SimOrkdal

- Direkte kontakt med politikerne
- Direkte kontakt med planadministrasjon
- Direkte kontakt med prosjektgruppen i "Orkdal 2040"
- Jeg deltok ikke
- Annet

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del III: Deltakelse

8) Hvordan synes du følgende deltakelsesformer fungerte i planprosessen Orkdal2040?

	Godt	Ganske godt	Middels	Ganske dårlig	Dårlig	Ikke relevant
Uttalelse ved planoppstart	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Høringsuttalelse ved planforslag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Folkemøter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruk av ulike medier	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eget planforslag/ -innspill	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidsgruppe, plansmie, idemyldring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nettsiden til Orkdal2040, www.orkdal2040.no	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Visualiseringsverktøyet "SimOrkdal"	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aksjonsvirksomhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Direkte kontakt med politikerne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Direkte kontakt med planadministrasjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Direkte kontakt med prosjektgruppen i "Orkdal 2040"	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del III: Deltakelse

9) Vi ber deg nå ta stilling til følgende påstander om planprosessen "Orkdal 2040"...

	Delvis enig	Delvis uenig	Delvis uenig	Ikke relevant
Informasjonsmaterialet var av god nok kvalitet til at vi forstod prosjektet	☐	☐	☐	☐
Den muntlige informasjonen som ble gitt om prosjektet var forståelig	☐	☐	☐	☐
Det var lett å forstå hvor vi skulle henvende oss for å få informasjon og gi innspill i prosessen	☐	☐	☐	☐
Vi fikk den hjelpen vi trengte for å utforme innspill	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik

- o "Kunngjøring i lokal avis"
 - o eller
 - o Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - o eller
 - o Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - o eller
 - o Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - o eller
 - o Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - o eller
 - o Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - o eller
 - o Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen"
-)

Del III: Deltakelse

10) Deltok du på folkemøte i forbindelse med planprosessen "Orkdal 2040"?

Ja Nei

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - o Hvis "Deltok du på folkemøte i forbindelse med planprosessen "Orkdal 2040"?" er lik "Ja"
-)

Del III: Deltakelse

11) Vi ber deg nå ta stilling til følgende påstander om folkemøtet...

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
Temaet var klarlagt og formidlet før møtet	☐	☐	☐	☐	☐
Annonseringen av folkemøtet var god	☐	☐	☐	☐	☐
Politikerne møtte opp og var interesserte	☐	☐	☐	☐	☐
Deltakere fra kommuneadministrasjonen møtte opp og var interesserte	☐	☐	☐	☐	☐
Det var lett å komme til ordet	☐	☐	☐	☐	☐
Det skulle vært arrangert flere folkemøter	☐	☐	☐	☐	☐
Det var vanskelig å få til en saklig diskusjon	☐	☐	☐	☐	☐
Noen sterke røster overdøvet andre	☐	☐	☐	☐	☐
Det ble brukt fagbegreper jeg ikke forstod	☐	☐	☐	☐	☐

Det var mange som deltok

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Deltok du på folkemøte i forbindelse med planprosessen "Orkdal 2040"?" er lik "Ja"
-)

12) Har du andre kommentarer til folkemøtet?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del IV: Nettbruk

13) Var du innom nettsiden til planprosjektet "Orkdal 2040", www.orkdal2040.no?

Ja Nei

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Var du innom nettsiden til planprosjektet "Orkdal 2040",

www.orkdal2040.no?" er lik "Ja"

•)

Del IV: Nettbruk

14) Følgende kommer noen påstander om din bruk av nettsiden www.orkdal2040.no ...

	Ja	Nei	Vet ikke
Leste du diskusjonene	☐	☐	☐
Deltok du i diskusjonene	☐	☐	☐
Sendte du inn innspill via nettsiden	☐	☐	☐
Prøvde du "SimOrkdal"?	☐	☐	☐
Utarbeidet du modell over framtidige Orkdal, ved bruk av "SimOrkdal"	☐	☐	☐
Så du på andre sine modeller på "SimOrkdal"?	☐	☐	☐
Kommenterte du andre sine modeller?	☐	☐	☐
Stemte du på noen av modellene laget i "SimOrkdal"?	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Var du innom nettsiden til planprosjektet "Orkdal 2040", www.orkdal2040.no?" er lik "Ja"
-)

Del IV: Nettbruk

15) Vi ber deg nå vurdere følgende påstander om nettsiden www.orkdal2040.no ...

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
Nettsiden var oversiktlig og enkel å bruke	☐	☐	☐	☐	☐
Språket var enkelt og lett å forstå	☐	☐	☐	☐	☐
Det var vanskelig å opprette bruker	☐	☐	☐	☐	☐
Det var bra man kunne være anonym på nettdebatten	☐	☐	☐	☐	☐
På nettsiden kunne man ytre sine oppriktige meninger	☐	☐	☐	☐	☐
Det var der debatten foregikk	☐	☐	☐	☐	☐
Diskusjonen på nettsiden var saklig	☐	☐	☐	☐	☐
Innspillene på nettsiden ble lest og tatt hensyn til i planprosessen	☐	☐	☐	☐	☐
I "SimOrkdal" kunne jeg enkelt visualisere ideene mine for Orkdal mot 2040	☐	☐	☐	☐	☐
"SimOrkdal" var lett å bruke	☐	☐	☐	☐	☐
"SimOrkdal" var et spennende konsept	☐	☐	☐	☐	☐
"SimOrkdal" sto ikke til forventningene	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Var du innom nettsiden til planprosjektet "Orkdal 2040", www.orkdal2040.no?" er lik "Ja"
-)

16) Har du andre kommentarer til nettsiden "www.orkdal2040.no"?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del IV: Nettbruk

17) Brukte du nettsiden til lokalavisa Sør-Trøndelag for å delta/følge med i debatten om "Orkdal 2040"?

Ja Nei

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Brukte du nettsiden til lokalavisa Sør-Trøndelag for å delta/følge med i debatten om "Orkdal 2040"?" er lik "Ja"
-)

Del IV: Nettbruk

18) Vi ber deg nå vurdere følgende påstander om Orkdal2040-debatten på avisa Sør-Trøndelags nettside...

	Helt enig	Delvis enig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Nettsiden er oversiktlig og enkel å bruke	☐	☐	☐	☐	☐
Enkelt, siden man ikke trenger å opprette bruker-id	☐	☐	☐	☐	☐
Det var der debatten foregikk	☐	☐	☐	☐	☐
Det var enkelt å kommentere når man kunne være anonym	☐	☐	☐	☐	☐
Det var nøytral side der alle kunne kommentere	☐	☐	☐	☐	☐
Debatten var preget av ulike meninger	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del IV: Nettbruk

19) Brukte du nettsiden til Orkanger Vel for å delta/følge med i debatten om "Orkdal 2040"?

Ja Nei

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Brukte du nettsiden til Orkanger Vel for å delta/følge med i debatten om "Orkdal 2040"?" er lik "Ja"

•)

Del IV: Nettbruk

20) Vi ber deg nå vurdere følgende påstander om Orkdal2040-debatten på Orkanger Vels hjemmeside (www.orkangerver.no) ...

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
Nettsiden er oversiktlig og enkel å bruke	☐	☐	☐	☐	☐
Enkelt, siden man ikke trengte å opprette bruker-id	☐	☐	☐	☐	☐
Det var der debatten foregikk	☐	☐	☐	☐	☐
Det er enkelt å kommentere når man kunne være anonym	☐	☐	☐	☐	☐
Det var en nøytral side der alle kunne kommentere	☐	☐	☐	☐	☐
Debatten var preget av ulike meninger	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
-)

Del V: Betydningen av medvirkning

21) Vi ber deg nå vurdere følgende påstander om medvirkningsprosessen i "Orkdal 2040" ...

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Ikke relevant
Jeg er tilfreds med mulighetene for medvirkning	☐	☐	☐	☐	☐
Innspill førte til endringer i planen(e) i tråd med våre ønsker	☐	☐	☐	☐	☐
Innspillene våre ble hørt og					

forstått, uten at det førte til endringer	☐	☐	☐	☐	☐
For få var aktive i planprosessen	☐	☐	☐	☐	☐
Politikerne var reelt interesserte i våre meninger	☐	☐	☐	☐	☐
Planadministrasjon var reelt interesserte i våre meninger	☐	☐	☐	☐	☐
Prosjektledelsen i Orkdal 2040 var reelt interesserte i våre meninger	☐	☐	☐	☐	☐
Politikerne deltok i selve debatten i planprosessen	☐	☐	☐	☐	☐

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Gjennom bekjente"
-)

Del V: Betydningen av medvirkning

22) I hvilken grad mener du planprosessen "Orkdal 2040" førte til....

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Ikke relevant
Flere ideer ble utformet	☐	☐	☐	☐	☐
Grundigere behandling	☐	☐	☐	☐	☐
Lengre behandlingstid	☐	☐	☐	☐	☐
Hindret utvikling	☐	☐	☐	☐	☐
Ga klare føringer for tiden fram mot 2040	☐	☐	☐	☐	☐
Samordning av lokale og kommunale interesser	☐	☐	☐	☐	☐
Medvirkningsprosess for noen, men ikke for alle	☐	☐	☐	☐	☐
En bedre planprosess enn en	☐	☐	☐	☐	☐

ordinær planprosess	☐	☐	☐	☐	☐
Det ble fokusert mer på utenforliggende saker, enn på selve målet med planprosessen	☐	☐	☐	☐	☐
Førte til god stemning og samhold i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
Bruk av internett i planprosessen Orkdal 2040 gjorde at jeg deltok mer enn tidligere planprosesser	☐	☐	☐	☐	☐

Del V: Betydningen av medvirkning

23) Hvorfor mener du medvirkning er viktig i en planprosess?

	Enig	Delvis enig	Delvis uenig	Uenig	Vet ikke
For at alle interesser i lokalsamfunnet skal høres	☐	☐	☐	☐	☐
For å sikre en mer demokratisk planprosess	☐	☐	☐	☐	☐
For å få et resultat med god kvalitet	☐	☐	☐	☐	☐
For å engasjere lokalbefolkningen i lokalpolitiske spørsmål	☐	☐	☐	☐	☐
For at kommunen skal gjennomføre pålagte oppgaver i Plan- og bygningsloven	☐	☐	☐	☐	☐
For å påvirke at vi får vår rettmessige del av godene	☐	☐	☐	☐	☐

Del V: Betydningen av medvirkning

24) Hvilke tiltak kan bedre medvirkningsprosessen? (Maks 2 kryss)

- Lengre høringsfrister
- Bedre tilgjengelig informasjon på nett
- Mer bruk av 3D, tegninger ol
- Mer bruk av folkemøter
- Bruk av plansmie/idemyldring
- Mer oversiktlig tidsplan for planprosessen
- Mulighet for dialog med politikerne på nett
- Mulighet for dialog med planadministrasjonen på nett
- Vet ikke
- Annet

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik "Kunngjøring i lokal avis"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" er lik

- "Internett/kommunens nettside (www.orkdal.kommune.no)"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Brev/ e-post"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Annet"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Magasinet/brosjyre Orkdal2040"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Gjennom bekjente"
 - eller
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Kommunens informasjonsblad "Orkdalingen""
-)

Del V: Betydningen av medvirkning

25) Ville du deltatt i en lignende planprosess som "Orkdal 2040" en gang til?

- Ja Nei Vet ikke

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "Ville du deltatt i en lignende planprosess som "Orkdal 2040" en gang til?" *er lik* "Vet ikke"
 - eller
 - Hvis "Ville du deltatt i en lignende planprosess som "Orkdal 2040" en gang til?" *er lik* "Ja"
-)

Del V: Betydningen av medvirkning

26) På hvilken måte kunne du tenkt deg deltatt?

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Jeg har ikke kjennskap til planarbeidet"
-)

27) Ville du deltatt i en senere planprosess?

- Ja Nei Vet ikke

Denne informasjonen vises kun i forhåndsvisningen

Følgende kriterier må være oppfylt for at spørsmålet skal vises for respondenten:

- (
 - Hvis "På hvilken måte ble du gjort oppmerksom på planarbeidet i "Orkdal 2040"? (flere kryss tillatt)" *er lik* "Jeg har ikke kjennskap til planarbeidet"
-)
- og (
 - Hvis "Ville du deltatt i en senere planprosess?" *er lik* "Vet ikke"
 - eller
 - Hvis "Ville du deltatt i en senere planprosess?" *er lik* "Ja"
-)

28) På hvilken måte kunne du tenkt deg deltatt?

Del VI: Demografiske opplysninger

29) Kjønn

Kvinne Mann

30) Alder

Velg alternativ

31) Utdanning

Velg alternativ

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

VEDLEGG 2

Intervjuguide – medvirkning i planprosessen Orkdal 2040

Bakgrunn

- Hvem er du? Jobb/utdanning

Medvirkning

- Hvordan vil du beskrive medvirkningsprosessen?
- På hvilken måte har du deltatt i planprosessen?
- Hva fungerte bra/ ikke så bra?

Tidspunkt for involvering

- Oppstart - tilstrekkelig opplysninger om hvordan man kunne medvirke?
 - Tidlig, seint – for seint?

Informasjon

- Hva ble gitt av informasjon
- Hvordan ble denne gitt
- Når - tidspunkt
- Kvalitet
- Informasjonsflyten/oppdateringer
- Villedende skisser/ bruk av fagterminologi
- Verdien av samarbeidet med lokalavisa, nettsiden

Nettsiden

- Hvordan synes du nettsiden fungerte? Hva var bra, dårlig?
- SimOrkdal, verdien av dette?
- Hvilken erfaring sitter du igjen med etter medvirkning over nettet, bruk av ny kommunikasjonsteknologi?

Kommunikasjon

- Hvordan var kommunikasjonen under planprosjektet?
- Hvordan vil du beskrive politikernes innsats/rolle i planprosessen
- Fornøyd med kommunens/planadministrasjonen tilrettelegging/informasjon/hjelp

Egne arbeidsmøter

- Deltok du i møter, idesmier ol utenfor kommunens regi?
- Interessen for dette?

Folkemøtet

- Deltok du på folkemøtet?

- Hvor ble det arrangert, tidspunkt?
- Var temaet avklart?
- Hvem var initiativtaker, planla og innkalte/annonserte/ ledet møtet?
- Ca hvor mange deltok? Kjønn, alder
- Hvordan fungerte folkemøtet?
- Stemningen

Hvordan var stemningen gjennom planprosessen?

- Var det noen interessekonflikt/sterkt lokalt engasjement
 - Ressurser, kompetanse, innflytelse, makt..
- Hva dreide det seg om?
- Hvordan ble dette håndtert, ble diskusjonene styrt til relevante tema?

Hvordan vil du beskrive resultatet av prosessen?

- Ble dere hørt?
- Ble resultatet slik du hadde forestilt deg?
- Ble planen bedre slik du ser det?
- Hva førte fokuset på deltakelse og medvirkning til?

Organiseringen av Orkdal 2040?

- Bruk av eksterne konsulenter og prosjektgruppe
- Hvordan fungerte dette i prosessen?

Hva kan ha hindret aktiv medvirkning?

- Manglende interesse fra lokalbefolkningen/ for tidkrevende for kommunen/ mangel på kompetanse/ manglende interesse fra politiske utvalg

Hva skal til for å få en god medvirkningsprosess – forslag på tiltak for å få til en aktiv medvirkning?

- Bedre informasjon, folkemøter, plansmie....

Hva skulle du ønske var gjort annerledes?

Er det noe annet du vil tilføye?